

T. C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
SINIF EĞİTİMİ BİLİM DALI

GEÇİCİ EĞİTİM MERKEZLERİNDE GÖREV YAPAN SURİYELİ VE TÜRK
SINIF ÖĞRETMENLERİNİN ÖĞRETMENLİK DENEYİMLERİ ÜZERİNE
BİR YAŞAM ÖYKÜSÜ ARAŞTIRMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SÜMEYYE EVRAN

ÇANAKKALE
AĞUSTOS, 2019

T. C.
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Temel Eğitim Anabilim Dalı
Sınıf Eğitimi Bilim Dalı

Geçici Eğitim Merkezlerinde Görev Yapan Suriyeli ve Türk
Sınıf Öğretmenlerinin Öğretmenlik Deneyimleri Üzerine
Bir Yaşam Öyküsü Araştırması

Sümeyye EVRAN
(Yüksek Lisans Tezi)

Danışman
Prof. Dr. Mustafa Yunus ERYAMAN

Çanakkale
Ağustos, 2019

Taahhütname

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum ‘‘Geçici Eğitim Merkezlerinde Görev Yapan Suriyeli Ve Türk Sınıf Öğretmenlerinin Öğretmenlik Deneyimleri Üzerine Bir Yaşam Öyküsü Araştırması’’ adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve değerlere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yaparak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

20/07/2019
Sümeyye EVRAN

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Onay

Sümeyye EVRAN tarafından hazırlanan çalışma, 27/08/2019 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda jüri tarafından başarılı bulunmuş ve Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Referans No : 10179427

Akademik Unvan	Adı SOYADI	İmza	
Danışman	Prof. Dr. M. Yunus ERYAMAN		Danışman
Üye	Prof. Dr. Salih Zeki GENÇ		Üye
Üye	Doç. Dr. Nihat Gürel KAHVECİ		Üye

Tarih: .....

İmza:

Prof. Dr. Salih Zeki GENÇ

Enstitü Müdürü

Önsöz

Hayatım boyunca desteklerini benden esirgemeyen aileme, tezimi hazırlama sürecinde bilgi ve tecrübesiyle her konuda beni yönlendirip bana yardımcı olan değerli hocam Prof. Dr. Mustafa Yunus ERYAMAN'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Sümeyye EVRAN

Çanakkale, 2019

Geçici Eğitim Merkezlerinde Görev Yapan Suriyeli ve Türk Sınıf Öğretmenlerinin Öğretmenlik Deneyimleri Üzerine Bir Yaşam Öyküsü Araştırması

Sümeyye EVRAN

Özet

Bu araştırmada geçici eğitim merkezlerinde görev yapan Türk ve Suriyeli sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik deneyimleri üzerine bir yaşam öyküsü hazırlayarak öğretmenlerin geçici eğitim merkezindeki tecrübelerinin günlük yaşantılarında ve meslek hayatlarında ne gibi değişikliklere yol açtığını belirlemek amaçlanmıştır.

Araştırmanın çalışma grubunu İstanbul'da Suriyeli sığınmacıların yoğun olarak yaşadığı bir bölgede bulunan bir geçici eğitim merkezinde görevli 4 Türk, 4 Suriyeli sınıf öğretmeni oluşturmaktadır.

Çalışma nitel araştırma yöntemine uygun olarak gerçekleştirilmiştir. Verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. Öğretmenlere uygulanan görüşme formlarında geçici eğitim merkeziyle alakalı sorular sorulmuş ve cevaplamaları istenmiştir.

Araştırmacı, araştırma kapsamında belirlenen geçici eğitim merkezine giderek öğretmenlerin izin verdikleri derslerde öğretmenleri gözlemlemiştir.

Görüşme formlarında öğretmenlere geçici eğitim merkezinde öğretmen olmak, dil sorunu, karşılaştıkları eksiklikler, yasal sıkıntıları ve mesleki deneyimleriyle alakalı sorular sorulmuştur. Öğretmenlerin doldurdukları formları analiz ederken öğretmenlerin verdikleri cevaplara uygun kodlar belirlenmiş ve kodlar anlamlı gruplar haline getirilip temalar tespit edilmiştir. Temalar; geçici eğitim merkezinde öğretmen olmak, dil sorunu ve uyum, geçici eğitim merkezlerinde karşılaşılan eksiklikler ve yasal sıkıntılar, mesleki deneyim ve eğitim eksikliği olarak belirlenmiştir. Veri toplama aşamasında araştırmacı her öğretmeni bir ders saatinde ve tenefüs aralarında gözlemlemiştir. Öğretmenlere uygulanan görüşme formlarında verdikleri cevaplar neticesinde geçici eğitim merkezlerinin dil öğretimi ve öğrencilerin Türkiye'ye entegrasyonu noktalarında yetersiz olduğu noktalar tespit edilmiştir. Öğretmenlerin geçici eğitim merkezinde dil öğretimi ve diğer derslerde karşılaştıkları en büyük problemin materyal eksikliği olduğu belirlenmiştir. Öğretmenlerin çalışma şartları ve özlük hakları konularında da beklentilerinin olduğu sonucuna varılmıştır. Araştırmada geçici eğitim merkezlerinin genel amacı olan dil öğretimi konusundaki problemlerin öğrencilerin dil öğrenmeye isteksiz olmaları, ailelerin çocuklarının eğitimine önem vermemeleri gibi nedenlerden kaynaklandığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler; Geçici eğitim merkezi, Suriye, Entegrasyon, PICTES

A Study Of A Life Story On Teaching Experiences Of Syrian And Turkish Teachers Who Work At Temporary Education Centers

Sümeyye EVRAN

Abstract

In this study, a life story was prepared on the teaching experiences of Turkish and Syrian classroom teachers working in Temporary Education Centers and it was aimed to determine the changes in their daily lives and professional lives.

The study group consisted of 4 Turkish and 4 Syrian classroom teachers working at temporary education center in İstanbul.

The study was conducted in accordance with the qualitative research method content analysis was used for data analysis. In the interview forms applied to the teachers, questions related to the temporary education center were asked and asked to answer.

The researcher visited the temporary education center determined in the scope of the research and observed the teachers in the course allowed by the teacher.

In the interview form, teachers were asked questions about being a teacher in a Temporary Education Center, language problem, deficiencies forced by teachers and legal problems of their teachers and their professional experiences. While analysing the forms filled out by the teachers, codes were determined according to the answers of the teachers and the codes were made into meaningful groups and themes were determined. Themes; being a teacher in a Temporary Education Center, language problem and adaptation, deficiencies and legal problems encountered in the Temporary Education Centers were determined as lack of professional experience and education. During the data collection phase, the researcher observed each teacher during one lesson our. As a result the answers they gave in interview form applied to temporary teacher training centers and students of language teaching in Turkey is insufficient integration point spots have been identified. It was determined that the biggest problem face by the teachers in language teaching and other courses in the Temporary Education Center was the lack of material. It was conducted that teachers have expectations about working conditions and personal rights. In the study, it was found that the problems of language teaching, which is the general purpose of Temporary Education Centers, were caused by the reluctance of students to learn languages and the lack of importance of education of children of families

Keywords; Temporary education center, Syria, Integration, PICTES

İçindekiler

Önsöz.....	ii
Tablo Listesi.....	vii
Grafik Listesi.....	vii
Kısaltmalar.....	viii
Bölüm I: Giriş.....	1
Problem Durumu.....	1
Alt Problem Cümleleri.....	3
Araştırmanın Amacı.....	3
Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi.....	3
Varsayımlar.....	5
Sınırlılıklar.....	5
Tanımlar.....	5
Bölüm II: Alanyazın.....	7
Göç.....	7
Göçlerin Nedenleri.....	8
Göçlerin Sonuçları.....	10
Göç Türleri.....	11
Zorunlu Göç.....	12
Türkiye’de Zorunlu Göç Tarihi.....	14
Türkiye’ye Suriye Göçü.....	15
Geçici Koruma Kanunu.....	16
Geçici Barınma Merkezleri.....	18
Suriyeli Mültecilerin Eğitimi.....	19
Geçici Eğitim Merkezleri.....	22
PİCTES - PİKTES.....	24
Konu ile İlgili Gerçekleştirilen Araştırmalar.....	26
Bölüm III: Yöntem.....	30
Araştırma Deseni.....	30
Araştırmaya Katılan Geçici Eğitim Merkezi ve Öğreticilerin Belirlenmesi.....	30
Araştırmaya Başlayabilmek İçin MEB ve Okul İdaresinden İzin Alma Süreci.....	31
Araştırma Yapılan Geçici Eğitim Merkezi.....	32
Çalışma Grubu.....	33
Araştırmaya Katılanlar.....	34
Odak öğretmen Mustafa.....	34
Odak öğretmen Melek.....	34
Odak öğretmen Emre.....	35

Odak öğretmen Ali.....	35
Odak öğretmen Ayşe.....	35
Odak öğretmen Mehmet.....	35
Odak öğretmen Zeynep.....	36
Araştırmacı Sümeyye Evran.....	36
Veri Toplama Aracı.....	36
Türk Öğreticilerin Görüşme Soruları.....	37
Suriyeli Öğreticilerin Görüşme Soruları;.....	38
Verilerin Toplanması.....	39
Verilerin Analizi.....	41
Verilerin Kodlanması.....	42
Veri Kodlarının Frekans Tablosu.....	43
Bölüm IV: Bulgular.....	45
GEM’ de Öğretmen Olmak.....	45
Dil ve Uyum.....	50
Uyum.....	56
GEM’ lerde Karşılaşılan Eksiklikler Ve Yasal Sıkıntılar.....	60
Mesleki Deneyim ve Eğitim Eksikliği.....	64
Bölüm V: Tartışma, Sonuç ve Öneriler.....	69
Geçici Eğitim Merkezinde Öğretmen Olmak.....	69
Dil ve Uyum.....	71
Uyum.....	74
Geçici Eğitim Merkezlerinde Karşılaşılan Eksiklikler ve Yasal Sıkıntılar.....	75
Yasal sıkıntılar.....	78
Mesleki Deneyim ve Eğitim Eksikliği.....	79
Öneriler.....	80
KAYNAKÇA.....	82

Tablo Listesi

Tablo 1 Gözlem ve Görüşme Takvimi	40
Tablo 2 Verilerin Kodlanmış Halleri	42
Tablo 3 Veri Kodlarının Frekans Tablosu.....	43

Grafik Listesi

<i>Grafik 1</i> Yıllara Göre Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler	17
<i>Grafik 2</i> Geçici Koruma Kapsamında Bulunan Suriyelilerin İlk 10 İle Göre Dağılımı	18
<i>Grafik 3</i> Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin Geçici Barınma Merkezlerine Göre Dağılımı.....	19
<i>Grafik 4</i> Ülkemizde Eğitim Alan Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Ülkelerine Göre Dağılımı .	20

Kısaltmalar

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

GEM: Geçici Eğitim Merkezi

PİCTES: Suriyeli Öğrencilerin Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonu Destekleme Projesi

KPSS: Kamu Personeli Seçme Sınavı

Bölüm I: Giriş

Problem Durumu

2010 senesinde Orta Doğuda ortaya çıkan ve Arap baharı olarak adlandırılan siyasi olayların Suriye Arap Devleti'ne sıçraması sonucunda Tunus, Mısır, Libya gibi ülkelerin yanında Suriye hükümeti ve halk arasında da bazı anlaşmazlıklar ortaya çıkmış, gitgide ilerleyen bu gerginlik Ocak 2011 tarihinde Suriye'de bir iç savaşın kıvılcımlarını tetiklemiştir. Ülkelerindeki bu iç savaştan kurtulmak isteyen Suriye vatandaşları başta Türkiye, Filistin, Mısır olmak üzere birçok ülkeye göçler gerçekleştirmeye başlamıştır (Özdemir, 2017).

2011 yılının Nisan ayında ilk olarak 250 kişi civarında kişiyle ülkemize giriş yapmaya başlayan Suriyelilerin sayısının AFAD verilerine göre günümüzde kayıtlı ve kayıt dışı sığınmacılar dâhil olmak üzere 4 milyona yaklaştığı düşünülmektedir. Bu derece ciddi bir kitleyle gerçekleşen bu göç ülkemizde bazı sorunların oluşmasına sebep olmuştur.

Ülkemize göç eden Suriyeli mültecilerin önemli bir kısmının çocuk olması, barınma, sağlık gibi ihtiyaçların yanında eğitim ihtiyacının da gündeme gelmesine neden olmuştur.

Göç eden mülteci sayısının az olduğu dönemlerde Suriyeli mülteci çocuklar Türk öğrencilerle aynı sınıflara yerleştirilirken açık sınır kapısı politikası sonucu ülkemizde Suriyeli mülteci çocukların sayısı da artmış eğitim sorunu daha ciddi bir hal almıştır. Türkiye hükümeti Suriyeli sığınmacıların barınma, sağlık gibi ihtiyaçlarına geçici barınma merkezleri, geçici sağlık merkezleri gibi merkezlerde çözüm bulmaya çalışmıştır. Suriyeli sığınmacı çocukların eğitim noktasındaki eksikliklerini karşılamak için ise Milli Eğitim Bakanlığı geçici koruma kamplarında ve Suriyeli mültecilerin yoğun olduğu yerlerde geçici eğitim merkezleri açmış, çocukların eğitim hakkından mahrum kalmamalarını sağlamıştır.

Suriyeli öğrencilerin eğitimine yönelik belediyelerin, vakıf ve derneklerin yürüttükleri birçok proje hali hazırda bulunmaktadır. Fakat ülke geneli düşünüldüğünde Suriyeli çocukların Türk eğitim sistemine entegrasyonunu en iyi ve kapsamlı şekilde desteklemeyi amaçlayan

uygulama Milli Eğitim Bakanlığı ve Avrupa Birliğinin 2016 Aralık ayından itibaren ortak yürüttüğü ‘Suriyeli Öğrencilerin Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunu Desteklenmesi Projesi’dir.

Bu projede çalışmak üzere ilk etapta 2016 Kasım ayında Sınıf öğretmenliği, Türkçe öğretmenliği ve Türk dili ve Edebiyatı bölümlerinden KPSS ve mülakat puanları göz önünde bulundurularak alım yapılmış ve ihtiyaca göre bu alımlar yinelenmiştir. Suriyeli öğreticilerde ise Suriye’de öğretmen olanlara öncelik tanınmakla birlikte gönüllülükleri de esas alınarak geçici eğitim merkezlerinde görevlendirilmeye başlanmıştır. Her iki öğretmen grubu için de farklı bir eğitim ortamı olması, alışılmadık deneyimleri de muhakkak beraberinde getirmiştir. Suriyeli mültecilerin ülkemizde yaşadıkları sıkıntıların hukuk, sağlık, eğitim noktalarındaki boşluklarını araştıran çalışmalara ilaveten farklı bir bakış açısı olarak geçici eğitim merkezlerinde görev yapan Suriyeli ve Türk sınıf öğretmenlerinin eğitim sürecindeki deneyimleri üzerine bir araştırmaya da ihtiyaç duyulmuştur. Çalışmamızın temel amacı bu eksikliği gidermek ve iki farklı ülkede doğup eğitim almış Suriyeli ve Türk öğretmenlerimizin aynı eğitim ortamında edindikleri deneyimleri öğrenmektir.

2018-2019 eğitim yılına girilirken Milli Eğitim Bakanlığı geçici eğitim merkezlerini kapatma kararı almış ve birçok ilde geçici eğitim merkezlerindeki öğretmenler yine Suriyeli öğrencilerin fazla olduğu diğer MEB okullarına görevlendirilmişlerdir. Bu çalışma öğretmenlerimizin geçici eğitim merkezlerinde edindikleri deneyimleri yaşamları üzerinde ne gibi farklılıklar doğurduğunu araştırarak kazanılan deneyimlerin ortaya çıkarılmasını hedeflemiştir.

Geçici eğitim merkezlerinde çalışan öğretmenlerin çoğunluğunun sınıf öğretmeni olması ve bu öğretmenlerin lisans dönemlerinde yabancılara türkçe öğretimi veya yabancı çocuklara ilk okuma yazma öğretimi gibi konuları kapsayan bir eğitim almamaları öğreticilerin aldıkları eğitimlerden ve diğer meslektaşlarından farklı tecrübeler elde etmelerine olanak sağlamıştır.

Öğreticiler öğretim ortamlarında var olan bu farklılığı ve bu farklılıktan doğan sıkıntıları veya eksiklikleri zaman geçtikçe deneyimleri ve tecrübeleriyle gidermeye çalışmış, birbirlerinin deneyim ve tavsiyelerinden sosyal medya, ortak gruplar vasıtasıyla faydalanmışlardır.

Alt Problem Cümleleri

Suriyeli Öğrencilerin Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonu Destekleme Projesi kapsamında geçici eğitim merkezlerinde çalışan sınıf öğretmenleri edindikleri deneyimler sonucu eğitimi ve öğretmenlik mesleğini nasıl algılamakta ve nasıl değerlendirmektedir?

Ana problem sorusuna bağlı olarak çalışmada aşağıdaki alt problemlere de cevap aranmıştır;

- Geçici eğitim merkezinde öğretmen olmak öğretmenlere kişisel ve mesleki anlamda neler katmıştır?
- Geçici eğitim merkezinde karşılaştıkları dil problemine ilişkin ne gibi çözümler üretmişlerdir?
- Öğretmenlerin geçici eğitim merkezinde karşılaştıkları olumsuz durumlar neler olmuştur?
- Geçici eğitim merkezinde çalışmak için kendilerini nasıl geliştirmişlerdir?

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı; Suriyeli Öğrencilerin Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonun Desteklenmesi Projesi kapsamında geçici eğitim merkezlerinde görev yapan sınıf öğretmenliği lisansından mezun Türkçe öğreticilerinin ve Suriyeli öğretmenlerin çalışma sürecinde kazandıkları deneyimlere ulaşarak bu deneyimlerin eğitim anlayışlarına ve öğretmenliğe bakışlarına, yaşamlarına ne şekilde etki ettiğini saptamaktır.

Araştırmanın Önemi ve Gereçesi

Orta Doğuda ortaya çıkan siyasi karışıklıkların Suriye Arap Devletine de sıçraması sonucu, Suriye hükümeti ve muhalif kesim arasında 2010 yılında ortaya çıkan gerginlikler 2011 yılında bir iç savaşa neden olmuştur. Bu başlayan savaşla birlikte başlangıç noktası

Suriye olan bir göç dalgası, özellikle ülkemiz başta olmak üzere birçok çevre ülkeyi de tesir altında almıştır.

Ülkemizde geçici koruma altına alınan ve kayıt altına alınamayanlarla birlikte sayılarının 4 milyona yaklaştığı düşünülen Suriyelilerin önemli bir kısmı çocuklardan oluşmaktadır. Çocuk nüfusunun fazla olması Türkiye’de Suriyeli çocukların eğitimi hakkında yeni sorunlar ortaya çıkarmıştır. Barınma noktasındaki problemlerin geçici barınma merkezleri oluşturularak çözülmeye çalışılması, eğitim noktasındaki problemlerin de geçici eğitim merkezlerinin oluşturularak çözülmeye çalışılmasına örnek teşkil etmiştir.

Geçici eğitim merkezlerindeki öğretmen ihtiyacı ise Türkçe öğreticileri açısından KPSS ve mülakat puanları göz önünde bulundurularak lisansını sınıf öğretmenliği, Türkçe öğretmenliği, Türk dili ve edebiyatı öğretmenliği bölümlerinden tamamlamış adaylardan karşılanmıştır. Daha sonralarda proje için öğretmen alımlarına psikolojik danışman ve rehberlik öğretmenleri de dahil edilmiştir. Suriyeli öğreticiler ise gönüllülük esas tutularak Suriye’de de öğretmenlik yapanlara öncelik verilip görevlendirilmiştir.

Amaç; çocukların bir taraftan Türk öğretmenleri aracılığıyla Türkçe öğrenmelerini sağlamak bir taraftan da fen, matematik gibi diğer önemli dersleri de kendi dillerini konuşan Suriyeli öğretmenlerinden dil problemi olmadan direkt öğrenmelerini sağlamaktır. Bu araştırmada odaklandığımız konu ise geçici eğitim merkezlerinde görev yapan sınıf öğretmenliği mezunu Türk ve Suriyeli öğreticilerin deneyimlerinin öğretmenliğe, eğitime bakışlarında ne gibi farklılıklar oluşturduğunu tespit etmek ve sonraki çalışmalara öncelik etmektir.

Çalışmayı önemli kılan bir diğer nokta ise; eğitim sistemimiz içerisinde kısa bir süreliğine var olmuş işleyiş, yönetim, çalışma kadrosu, öğrenci profili gibi birçok noktada ilk sayılabilecek geçici eğitim merkezlerindeki sınıf öğretmenlerinin deneyimlerinin hem kaybolmamasını

sağlayarak hem de mesleğe bakış ve mesleki değer noktasında yeni bir perspektif oluşturacak tecrübelerinin okuyucuya kazandıracak olmasıdır.

Çalışma aynı zamanda hem Suriyeli öğretmenleri hem de Türk öğretmenleri kapsayıp öğretmenlerinin öğretmenliğe bakışını el aldığı için göç eden ve göç edilen iki ülkenin öğretmenlerinin ortak çocuklar üzerinde ne tür deneyimler elde ettiklerini görebilmemizi sağladığı için de oldukça önem arz etmektedir.

Varsayımlar

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin geçici eğitim merkezlerinde Türkçe öğreticisi ve branş öğretmeni olarak tecrübeli oldukları ve özverili çalıştıkları gözlemlenmiştir. Bu, yöneltilen sorulara sağlıklı cevap alabilme noktasında geçerliliği arttırmış, araştırmayı sağlıklı kılmıştır.

Türkçe öğreticiliği ve branş öğretmenliği yapan sınıf öğretmenlerinin yöneltilen sorulara samimi, dikkatli ve doğru cevaplar verdikleri varsayılmıştır.

Sınırlılıklar

Araştırma 2018-2019 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde İstanbul'da geçici eğitim merkezlerinin birinde görev yapan Suriyeli; iki kadın, iki erkek ve Türk; iki kadın, iki erkek öğreticiyle sınırlıdır.

Tanımlar

Geçici Eğitim Merkezi: Milli Eğitim Bakanlığı'nın Suriye iç savaşından kaçıp Türkiye'ye sığınan Suriyeli sığınmacı öğrenciler için açmış olduğu öğrencilere Arapça ve Türkçe eğitim verilen geçici süreli eğitim kurumu.

Geçici Koruma: Menşee ülkelerine dönemeyen üçüncü ülke kişilerinden kaynaklanan kitlesel bir akının meydana gelmesi ya da derhal meydana gelebilecek olması durumunda, özellikle söz konusu kişilerin ya da koruma gerektiren diğer kişilerin yararına olarak, sığınma

sisteminin etkin işleyişi üzerinde olumsuz etki yaratmadan sığınma sisteminin işletilememesi riski varsa, bu kişilere acil ve geçici koruma sağlamak amacıyla sağlanan istisnai özellikteki prosedür (Göç Terimleri Sözlüğü,2009).

Göç: ülke sınırları içerisinde veya ülkeler arası gerçekleştirilen yer değişikliğidir. Nedeni, ne kadar süre için gerçekleştirildiği veya yapısı fark etmeksizin canlıların mekanlar arası gerçekleştirdiği nüfus hareketidir. (Göç Terimleri Sözlüğü,2009).

Göçmen: Uluslararası kabul edilmiş bir tanımı yoktur. Bu terimin kişinin kendi yaşam standartlarını, rahatlığını düşünmesi sonucu herhangi bir zorlayıcı güç müdahale etmeden kendi iradesiyle göç ettiği durumları kapsadığı kabul edilmektedir. Göçmen terimi kendi ekonomik ve sosyal durumlarını iyileştirmek ve ailelerine gelecekte daha rahat bir hayat yaşatmak için başka bir ülkeye veya şehre göç eden kişileri ifade etmektedir (Göç Terimleri Sözlüğü,2009).

Mülteci: Milliyeti, inancı, belirli bir sosyal, siyasal yapıya üyeliği veya siyasi görüş ve fikirleri yüzünden bir zulüm korkusu veya zulüm nedeniyle ülkesini terk etmiş ve ülkesine korkuları sebebiyle dönmek istemeyen kişi (Göç Terimleri Sözlüğü,2009).

Sığınmacı: ulusal veya uluslararası hak veya belgeler sonucu başvurduğu ülkede mülteci haklarına sahip olup mülteci olarak yaşamak isteyen ve başvurularının sonucunu bekleyen kişidir. Bu kişiler hakkında negatif bir karar çıkıp üyelikleri reddedilirse ülkeyi terk etmek zorundadır (Göç Terimleri Sözlüğü,2009).

Bölüm II: Alanyazın

Göç

İnsan var olduğu günden itibaren her alanda çok fazla ilerleme kaydetmiştir. İnsanlık tarihine baktığımızda insanların yeryüzünde topraktan toprağa sürekli bir hareket halinde olduğu dönemler, zaman ilerledikçe yerini belirli bir toprak parçası üzerinde sabit kalarak hayatını devam ettirdiği dönemlere bıraksa da mekân değişikliği her dönemde karşımıza çıkmaktadır.

İnsan, 'Toplum halinde bir kültür çevresinde yaşayan düşünme ve konuşma yeteneği olan, evreni bütün olarak kavrayabilen, bulguları sonucunda değiştirebilen ve biçimlendirebilen canlı' olarak tanımlanmaktadır (TDK,2019).

İnsanların çevreleriyle etkileşimi sonucu belirli bir zaman sonra kendilerini yaşadıkları coğrafyaya, beraber yaşadığı insanlara ait hissedip aynı kültür, coğrafya ve tarih çerçevesinde ortak değerler, kaygılar için mücadele etmiş olmaları zaman içerisinde toplumları oluşturmuştur. Fakat insanlar hep aynı topraklarda tek bir topluluk halinde yaşamamışlar; sosyal, siyasi, ekonomi gibi nedenlerden dolayı zaman içerisinde isteyerek veya zorunda bırakılarak yer değişikliği ihtiyacı hissetmiş ve kendileri için daha elverişli, güvenilir coğrafyalara gidip mekân değişikliğinde bulunmuşlardır.

İnsanlık tarihi boyunca birçok nedenden kaynaklı görülen ve hala günümüzde de görülmeye devam eden bu mekân değişikliklerine göç denilmektedir. Göç, kişilerin bireysel olarak ya da kitleler halinde yaşadıkları bölgeden coğrafi, politik, dinsel, ekonomik, sosyal, siyasal sebeplerden dolayı isteyerek ya da güvenlik, ölüm kaygılarından dolayı zorunda bırakılarak başka coğrafyalara geçici süreli ya da kalıcı olacak şekilde yer değişikliğini karşılayan olgudur.

Mekânsal değişiklik (Güvenç;1996:21), huzur arayışı, gitmek gibi kısa ve basit şekillerde de tanımlanabilen göç kavramının yapılan araştırmalar sonucunda birçok tanımına ulaşılmıştır.

Genel olarak göç tanımları;

“Devletin, kendi vatandaşı olan ya da olmayan çok sayıda insanı zorlayıcı yöntemler kullanarak yeniden iskân etmesi anlamına gelir. Bu zorlama direkt ya da dolaylı olabilir.” (Polian, 2004: 1).

“Toplum, birçok yönden etkileyeni, kişileri yeni bir topluluğa götüren, dolayısıyla yeniden uyum sağlama sorunlarıyla karşı karşıya bırakan bir yer değiştirme hareketidir.” (Uguz vd.,2004:387).

“Dini, iktisadi, siyasi, sosyal ve diğer sebeplerden dolayı insan topluluklarının hayatlarının tamamı veya bir bölümünü geçirmek üzere bir iskan ünitesinden bir başkasına yerleşmek suretiyle yaptıkları coğrafi yer değiştirme hareketidir.” (Sayın ve ark.,2016:2)

Göç kavramı sadece göç alan devletlerde değil, küreselleşmenin hissedildiği veya yoğun olarak yaşandığı tüm coğrafyalarda gündemin ilk sıralarında yer almakta olan ve birçok olumlu ve olumsuz sonuçlar doğuran bir olgudur (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2017). Göç olgusunun dinamik yapısı insanı ve mekânı çoğu yönden etkilemiştir ve sonuç olarak insanın çağlar boyunca yeryüzünde devam eden arayışı, hemen hemen her toprağı göç edilmiş, her toplumu göç etmiş veya göç almış bir şekle sokmuştur. Göç hareketleri toplumlar arasındaki mesafeyi kısaltmış, farklı kültürleri birleştirerek sosyal yapıda çeşitliliği arttırmış ve günümüzde homojen yapıda bulunan bir toplumdan bahsedilmesini de zorlaştırmıştır.

Göçlerin Nedenleri

Tarihin her noktasında cereyan etmiş göç hareketleri, gidilen yere, süreye, kişi sayısına, isteğe, yasalara göre farklı başlıklar altında değerlendirilip türlerine göre incelenebilmektedir.

Fakat bir göç hareketini en iyi şekilde anlayabilmek ve analiz edebilmek için incelenmesi gereken en önemli nokta şüphesiz göçün gerçekleşmesine nelerin neden olduğudur.

Tarihe baktığımızda bir insanı kendi vatanından ayrılmayı göze aldırabilecek nedenler, zamanla çeşitlilik göstermiş ve göç nedenlerinde çeşitliliği de beraberinde getirmiştir.

‘Dünyada göçlerin hangi nedenlere bağlı olduğu, bunların birey, toplum, devletler açısından ne tür etkiler oluşturduğu bazı teoriler bağlamında incelenmiştir. Genel olarak bu teoriler 3 gruba ayrılmaktadır. Birincisi mikro teoriler olup bireysel göç kararlarını açıklamaya çalışmaktadır. Bu grupta yer alan teorilerin başında itici ve çekici faktörler teorisi, davranışsal modeller ve sosyal sistem teorileri gelmektedir. Bunlar göç nedeni olarak bireysel değerleri, istekleri ve beklentileri göstermektedirler.

İkinci gruptakiler orta boy teorileri olarak adlandırılırlar. Bunlar hane veya toplum düzeyinde göç nedenlerini açıklamaya çalışmakta, sosyal ağlar üzerinde durmaktadırlar.

Sosyal sermaye teorisi, kurumsal teori, ağlar teorisi bu grupta yer alır. Son grup teorisi ise makro olarak adlandırılmaktadır. Bunlar toplam göç eğilimleri üzerine odaklanmakta ve bunları açıklamaya çalışmaktadırlar. Bu grupta yer alan teoriler ekonomik yapı, gelir ve istihdam fırsatları ile farklılıklarını örneklem olarak seçebilmektedirler. Neo klasik makro göç teorisi bir sistem olarak göç teorisi, bir sistem olarak göç teorisi, dünya sistemleri teorisi bu grupta yer almaktadır (Zanker, 2011:5)(Aktaran Demirhan ve Aslan, 2015).

Göçün merkezinde bulunan insanoğlunun zamanla ihtiyaçlarının farklılaşması, ilerleyen çağ ile doğan yeni ihtiyaçları karşılamak istemesi, toplu yaşamın getirdiği anlaşmazlıklar gibi sebepler, gerçekleşen her göçün nedeninin farklı olmasına neden olmuştur.

4. yüzyılda yaşayan Türk boylarının susuzluk, otlak eksikliği gibi birçok nedenden kaynaklı Asya'dan Avrupa'ya yaptıkları göçler kavimler göçü olarak adlandırılmıştır. Bu göç hareketine tabiat, hava koşulları gibi doğal, iklimsel faktörler sebep olmuş ve daha elverişli topraklara bir hareketlenme gerçekleşmiştir.

Sebepler noktasında göç tarihinin en keskin kırılma noktası şüphesiz 18.yüzyılda Avrupa'da gerçekleşen Sanayi devrimidir. Sanayi devriminden önceki göçlerin nedenleri iklim gibi doğal sebeplerden oluşuyorken sanayi devrimi sonrası göçlerin temel nedeni daha çok ekonomi, siyasi gibi yapay nedenler olmuştur (Keleş,1983).

İkinci dünya savaşından sonra Avrupa'nın işçi ihtiyacını karşılamak amacıyla içerisinde Türkiye'nin de bulunduğu bazı ülkelerden Avrupa'ya işçi göçü yaşanmıştır. Gönüllü, dış ve sürekli göçlere örnek gösterebileceğimiz bu işçi göçüne ekonomik faktörler neden olmuştur.

Yukarıda verilen örnek göçlerin iklim, ekonomi gibi nedenlerinin yanında göçe neden olan en önemli faktörlerden biri kuşkusuz savaştır. İnsanlık tarihi için en önemli başlıklardan olan göç ve savaş kavramları birbirlerini etkileyen, tetikleyen iki olgudur.

Özellikle zorunlu göçlerin nedenleri, hayatı olumsuz yönde etkileyen zor koşullardır. 2010 yılında Kuzey Afrika'da ortaya çıkan ve Arap Baharı ismi verilen rejime karşı isyan hareketlerinin Suriye'ye sıçraması ve başlarda yaşanan iç sıkıntıların ardından 2011 yılında Suriye'de iç savaşın başlamasıyla Orta Doğu'da yeni ve ciddi bir göç dalgalanması doğmuştur. İç savaşın her geçen gün daha da şiddetlenmesi ve ölüm tehdidi gibi nedenlerle insanlar kendilerine daha güvenilir bir ülke arayışına başlamışlardır. Suriye'den, başta Türkiye olmak üzere birçok ülkeye göç hareketi başlamıştır ve hala bu göç dalgası devam etmektedir. Suriye'den birçok ülkeye gerçekleşen bu göçü diğerlerinden ayıran en büyük unsur bir iç savaş neticesinde gerçekleşiyor olmasıdır.

Göçlerin Sonuçları

Farklı nedenlere veya farklı büyüklükteki kitlelere göre sınıflandırabildiğimiz göç hareketlerinin insan ve mekân merkezli olması birçok açıdan hayatı etkileyen sonuçlara sebep olmaktadır.

'Göç; işsizlik artışına, kamusal harcamaların artmasına, harcama kalemlerinin sıralamasının değişmesine, vergi artışına, kayıt dışılığın artmasına, çalışanların ücretlerinde düşüşe,

gayrimenkul fiyatları ile kiralarda artışa ve haksız rekabet koşullarının ortaya çıkmasına neden olmaktadır.” (Ekici, Tuncel, 2015:9-10)

Suriye İslam devletindeki iç karışıklıklar nedeniyle 2011 yılından itibaren gerçekleşmekte olan gerek kontrol altında, gerek kontrol dışında gerçekleşen göç hareketi başta ülkemiz ve diğer göç edilen ülkeler olmak üzere ekonomik ve siyasi problemlere neden olmuştur. Toplum içerisinde kullanılan dilin aynı olmaması, Suriyelilerin göç ettikleri diğer Arapça konuşulan ülkelere nispeten ülkemizde daha fazla soruna neden olmuştur.

İyi yönetilen göç süreçleri ile kapsamlı ve ayrıntılı hazırlanan göç politikaları toplumların ve ülkelerin yaşadıkları durağanlığın aşılmasında dinamik bir ekonomik alanın oluşumunda önemli işlemler görebilir. Göçün kamu otoritesi tarafından karşılanamaz bir hal alması durumunda ise insana dair olan hemen her şeyi olumsuz yönde etkileyen bir süreç ortaya çıkacağı tarihsel ve toplumsal bir gerçekliktir (Ekici,Tuncel,2015).

Dil, kültür, din gibi kültürü oluşturan unsurların göç eden ve edilen iki ülke arasında ortak payda oluşturulmaması özellikle savaş sonucu ciddi bir nüfusla ve ani bir kararla gerçekleştirilen göçlerde her iki ülkenin insanları arasında oldukça büyük boşluk yaratacağı öngörülebilir bir sonuçtur. Devletlerin bu göç hareketlerini düzenlemeleri ve toplumun en az çatışmayla en hızlı uyuma ulaşabilmelerini sağlamak için planlar yapmaları gerekmektedir. Bu doğrultuda Türkiye devleti ülkemize göç eden insanları; uluslararası korumaya ihtiyaç duyanlar, düzenli göçmenler, düzensiz göçmenler, iç göç şeklinde dört gruba ayırmıştır. Bu gruplara hakkında durum tespitlerinin yapılması ve gelecekleri hakkında bazı önerilerde bulunulmuştur (Kalkınma Bakanlığı, 2014).

Göç Türleri

Kapsamlı bakıldığında göç; sadece insanoğlunu değil, bütün canlıları etkileyen bir kavramın karşılığı olarak ele alınabilir. Hayvanların iklim açısından daha elverişli coğrafyalara göç

hareketlerine nedensel açıdan benzerlik gösteren, insanoğlu tarafından gerçekleştirilmiş birçok gc rneği vardır.

Tarih boyunca karşımıza çıkan bu olguyu tetikleyen sebepler, gerçekleştiren bireylerin sayısı ve etkilediği gruplara bağlı olacak şekilde daha birçok farklı başlıklar altında inceleyebiliriz.

Terk edilen ve yerleşilen yer ile gcen insanlar ve gclen yerdeki insanların nitel ve nicel özelliklerindeki farklılıklar yanında gc nedeni, kapsamı ve işleyiş sürecinde farklılıklar her gücü bir diğerinden farklı kılmıştır (Ekici, Tuncel, 2015).

Gcler gc sürelerine göre; mevsimlik, sürekli, geçici gcler olmak zre c gruba ayrılmaktadır. Gclerin lke içine veya ülke dışına gerçekleştirilmelerine göre; i ve dış gcler olmak zre ikiye ayrılmaktadır. Gc edenlerin gc etmeyi isteyip istememelerine göre de; gönüllü ve zorunlu gcler olmak zre ikiye ayrılırlar. Gc eden kitelenin büyüklüğüne göre ise; bireysel ve kitlesel gcler; gc yasalarına uygun olup olmamasına göre de legal ve illegal gcler olmak zre ikiye ayrılırlar (Yılmaz, Ertürk, 2017).

Zorunlu Gc

Gcleri türleri ve nedenlerini gibi birçok faktöre göre sınıflandırabiliriz fakat süre, yasa, sınır gibi faktörlerden daha önemlisi gücün merkezinde bulunan, gücü gerçekleştiren insanın iradesidir. Gc eden insanların iradeleriyle mi yoksa iradeleri dışında mı gc ettikleri; gc eden ve gc edilen iki toplum için sağlıklı bir alışma süreci geçirmeleri ve sonunda çatışmaların şiddeti adına oldukça önemlidir.

Bireylerin veya toplumların istek ve irade dışı gerçekleştirdikleri tüm gc hareketleri zorunlu gc kavramına karşılık gelmektedir. Zorunlu gc savaş, şiddet, afet, elverişsiz iklim gibi insan hayatını olumsuz yönde etkileyip gasp eden nedenlerden dolayı insanların yaşamlarını devam ettirebilmek için ölüm ve sevdiklerini kaybetme korkusuyla, isteksiz bir şekilde, farklı yerlere yaptıkları bireysel ve da kitlesel olarak gerçekleşen gclerdir.

Yapılan araştırmalar sonucunda zorunlu gc kavramı;

Devletin kendi vatandaşı olan ya da olmayan çok sayıda insanı zorlayıcı yöntemler kullanarak kendi istediği veya tercihlerine bıraktığı yeni mekânlara iskân etmesi anlamına gelir (Pala,2013).

“Savaşlar iç çatışmalar, doğal afetler gibi gerekçelerle insanların daha önce ikamet ettikleri yerleşim yerlerini terk etmeye mecbur kalmaları ya da göç etmeye zorlanmaları sebebiyle gerçekleşen göçleri ifade etmek için kullanılan kavramdır.”(Şahin ve Düzgün, 2015:167).

“Zorunlu göç isteyerek yapılan göç ile kıyaslandığında, insanın sosyal uyum, hayat beklentileri, kişinin dünya üzerine olan temel varsayımları gibi yaşamsal kavramlarını çok daha derinden etkiler. Bir diğer deyişle, zorunlu göç hem sebepleri, hem de sonuçları açısından isteyerek yapılan göçten ve siyasi mülteci olmaktan çok farklıdır.”(Aker ve ark., 2002:99) .”

Göç eden ve edilen iki toplum için farklı ve benzer sıkıntıları da beraberinde getirmektedir. Göç eden toplumun kendini ait hissedememesi; göç edilen toplumun ise kabulde zorlanması iki toplum arasında çatışma noktaları oluşturmaktadır. Zorunlu göçler diğer göç türlerine nispeten daha çok travmatik ve trajik olması topluma şiddet olarak yansımaya neden olmaktadır (Matara, 2007). Zorunlu göç etmek durumunda kalan toplum ve zorunlu göçe maruz kalmış toplum arasındaki gönüllüğün eksikliği, göçün hızlı ve toplu bir şekilde gerçekleşmesi, dil ve kültür gibi farklılıklardan doğan sıkıntıların her iki toplum için de çatışılan bir ortamın oluşmasına sebep olmaktadır.

İnsanların kendi ülkelerinde mutlu ve ülkelerinden memnunken bilmedikleri, tanımadıkları bir ülkeye özellikle zorunda bırakılarak ve hızlı bir şekilde göç etmeleri; göç edilen ülkeye alışmalarını zorlaştıran, kabul ve entegrasyon sürecini olumsuz etkileyip uzatmasına yol açan bir faktördür. Kendi ülkelerine duydukları özlem, her fırsatta kendi ülkelerini hatırlamaları, kendi ülkelerindeki yaşam statüsüne ve haklara sahip olamamaları ve buna benzer daha birçok

noktada maddi ve manevi yönden çöküntüye uğramaları göç eden insanların psikolojilerini olumsuz yönde etkilemektedir.

Türkiye’de Zorunlu Göç Tarihi

Coğrafi konum itibariyle kıtalara arası bir konumda yer alması, birçok ülkeyle de sınır komşusu olması ve tarihi boyunca birçok önemli uygarlığa ev sahipliği yapması Türkiye’yi birçok göç hareketinin odak noktası haline getirmiştir.

Cumhuriyetin ilanı itibariyle Türkiye’ye yapılan göç hareketleri öncelikli olarak mübadelelerden dolayı kaynaklansa da son dönemlerde göç hareketlerinin nedeni genellikle baskıcı politika ve savaş olarak görünmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti’nin en önemli ve ilk göç hareketi 1923 yılında Yunanistan’dan gerçekleşmiştir. 1922-1938 yılları arasında Türkiye’ye 384 bin kişi göç etmiştir (www.goc.gov.tr).

1989 yılında ise Bulgaristan hükümetinin Türkleri göçe zorlaması sonucunda 3 ayda 345.960 kişinin Türkiye’ye göçüyle sona ermiştir (www.goc.gov.tr).

Türkiye’nin karşılaştığı zorunlu göç hareketlerinin sonuncusu olarak ise 2011 Mart ayında sınır ülkemiz Suriye’de rejime karşı ayaklanmaların çıkması sonucu başlayan iç savaşın 2011 yılında Suriye’den Türkiye’ye gerçekleşmeye başlayan Suriye göçü eklenmektedir.

Arap baharının hareketlerinin Suriye’ye de sıçraması ve Esad yönetimi ile muhalifler arasında başlayan iç savaştan dolayı Suriyeli muhalifler göç kararı almış ve yakın çevrelerden başlamak üzere kendilerine yeni bir toprak arayışına girmişlerdir. Bu göç ilk zamanlarda ülke içindeki güvenli bölgelere gerçekleşse de 2011 yılından itibaren yurt dışına gerçekleşen bir zorunlu göç haline gelmiştir. Suriye’deki iç savaştan kaçan insanların, buldukları ilk güvenli bölgeye göç etmeye başlamaları özellikle çevre ülkelere Suriye merkezli göç hareketini başlatmıştır.

Türkiye'ye Suriye Göçü

Arap halklarının, yöneticilerinden özgürlük ve insan hakları gibi taleplerde bulunması sonucu 2010 yılında ortaya çıkan Arap Baharı olaylarının Suriye'ye de sıçraması Suriyeli halk ve Esad yönetimi arasından anlaşmazlıklara neden olmuştur.

Mart 2011'de Suriye'nin Dera kentinde hükümet karşıtı bir grup genç Orta Doğu'da başlayan isyan hareketlerinden etkilenerek duvara 'Halk rejimin yıkılmasını istiyor!' yazısını yazması neticesinde hükümet tarafından gözaltına alınmışlardır. Gençlerin gözaltındayken kötü muamelelerle karşılaştıklarını savunan halk 18 Mart 2011'de sokaklara dökülmüş ve böylelikle Suriye'deki iç savaş başlamıştır (Taştekin 2015).

Esad Rejimi'nin sadece protestoya katılan halka değil protestolara katılmayan insanlara da orantısız güç kullanmaları sonucu durumun kontrolden çıktığını düşünen halk çevre ülkelere göç etmeye başlamıştır. Uluslararası Mülteci Hakları Derneğinin verilerine göre Suriyelilerin en çok göç ettiği ülkeler Türkiye, Lübnan, Ürdün, Irak ve Kuzey Afrika ülkeleridir. Aynı zamanda sığınmacıların önemli bir kısmı da Kanada ve Avrupa ülkelerine ciddi göçler gerçekleştirmişlerdir (Uluslararası Mülteci Hakları Derneği, 2018)

250 kişiden oluşan ilk Suriyeli mülteci grubu 29 Nisan 2011 tarihinde Türkiye'ye göç etmiştir. Sonrasında Türkiye devletinin açık kapı politikası izlemesi üzerine sınırdaki birkaç yerden daha Suriyeliler ülkeye girmeye devam etmiştir.(TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu, 2012:3). Türkiye'ye en çok göç veren Suriye şehirlerinin başında Halep gelmektedir ardından İdlip ve üçüncü olarak da Rakka şehridir (AFAD,2013).

Göç İdaresi kurumunun 2016 verilerine göre kayıt altına alınan Suriyeli yabancıların şehirlere göre dağılımlarına bakıldığında birinci sırada 438.862 ile İstanbul ili, ikinci sırayı 405.511 ile Şanlıurfa ve üçüncü sırayı 379.141 ile Hatay ili almaktadır.

Suriye'den özellikle ülkemize gerçekleşen bu göç dalgası geçici olarak öngörülmüş ve ilk etapta Suriyeli mültecilerin 'misafir' olarak kabul edilmesi sonucu beslenme, barınma,

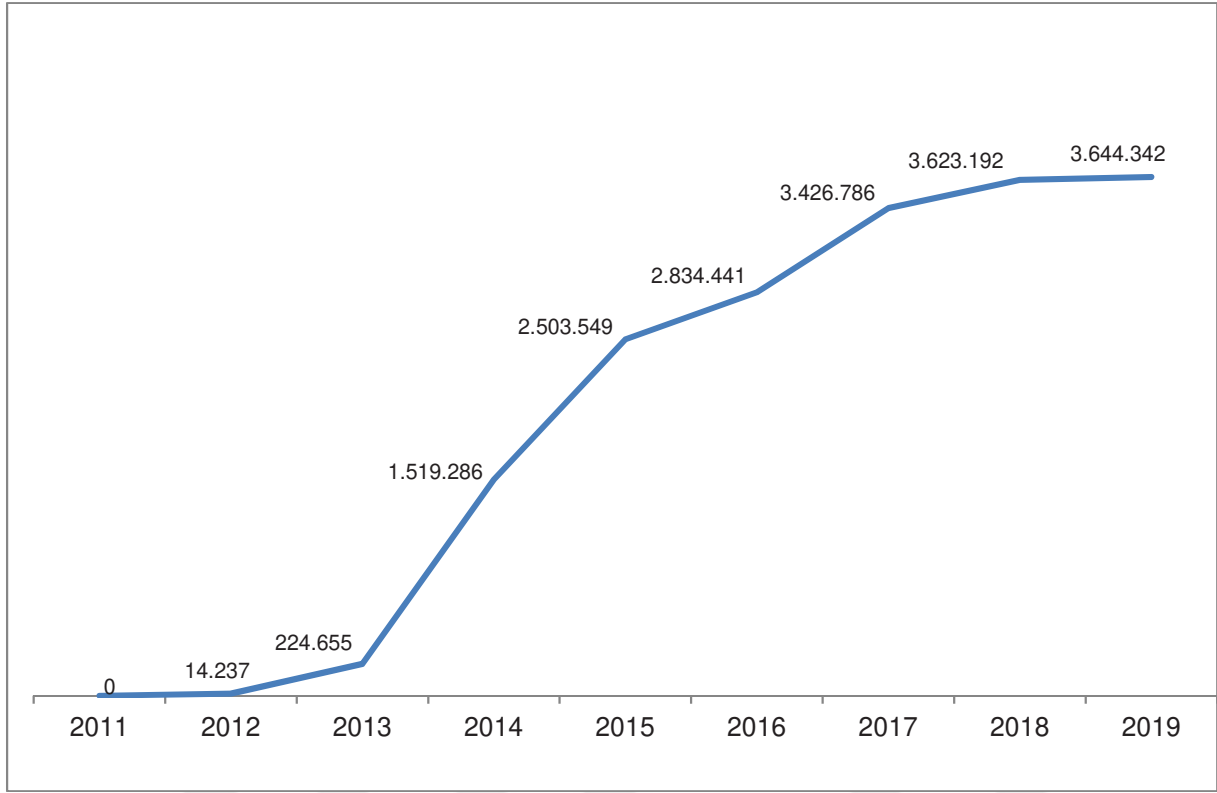
sağlık gibi en önemli ve acil ihtiyaçları karşılanmıştır. Daha sonrasında savaşın durmaması, aksine daha da şiddetlenmesi Suriyelilerin ülkelerine düşünüldüğü kadar hızlı dönüş yapmayacaklarını ortaya koymuştur. Bu durum çözüm gerektiren birçok yeni problemi de ortaya çıkarmış ve beslenme, barınma gibi günlük ve hemen karşılanması gereken ihtiyaçların yanında her çocuğun hakkı olan eğitim hakkı problemini de gündeme getirmiştir.

Geçici Koruma Kanunu

Anayasamızın 6458 sayılı kanununun Geçici Koruma başlıklı 94. Maddesinde geçen ‘Ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen yabancılara geçici koruma sağlanabilir’ ifadesi gereğince ülkemize savaştan dolayı göç etmek zorunda kalmış Suriyeli sığınmacılara geçici koruma sağlanmıştır (Yabancılar Ve Uluslararası Koruma Kanunu (2013): 94).’ Bu koruma statüsü ile Suriyeliler Türkiye’de sınırsız kalabilecekler, istemeden geri gönderilmeye karşı koruma altına alınacaklar ve acil ihtiyaçlarını karşılama adına çözüm bulabileceklerdir.

Grafik 1

Yıllara göre geçici koruma kapsamındaki suriyeliler (goc.gov.tr)

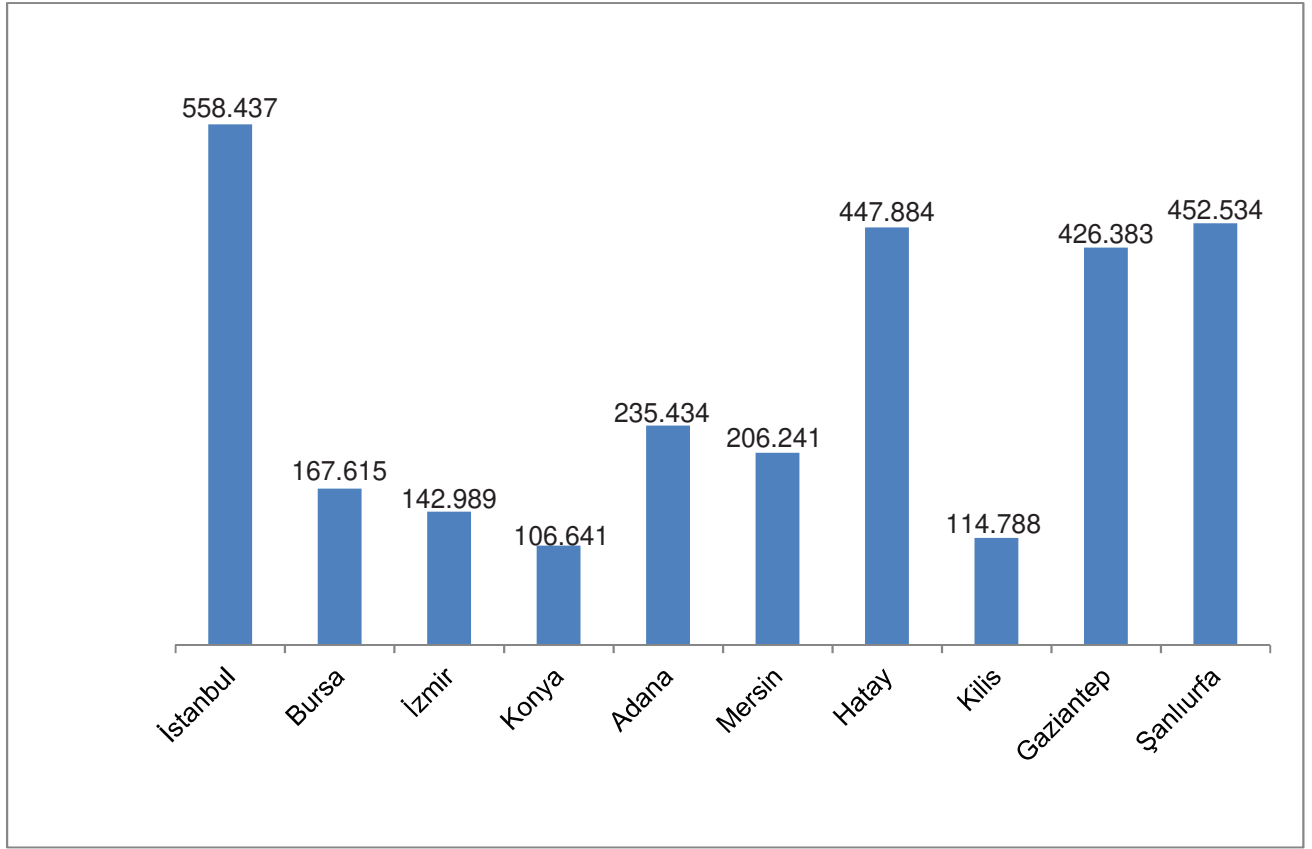

07.02.2019 tarihi itibariyle ülkemizdeki Geçici Koruma Kanunu kapsamındaki Suriyeli sayısı 3.644.342 dir (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2019).

“Geçici koruma, ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlel olarak sınırlarımıza gelen veya bu kitlel akın döneminde bireysel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen ve uluslararası koruma talebi bireysel olarak değerlendirilmeye alınamayan yabancılara sağlanan haktır (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü,2017:75).”

Grafik 2

Geçici koruma kapsamında bulunan suriyelilerin ilk 10 ile göre dağılımı

Suriyelileri de kapsamına alan ‘geçici koruma yönetmeliği’ 22 Ekim 2014 tarihi ve 29153 sayılı resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir (goc.gov.tr.).

“ Yönetmelik kapsamında değerlendirilen kişilere, başta sağlık hizmetleri olmak üzere eğitim, iş piyasalarına erişim, sosyal yardım ve hizmetler ile tercümanlık ve benzeri hizmetler, ikamet ettikleri illerde imkanlar dahilinde sağlanmaktadır “(goc.gov.tr.).

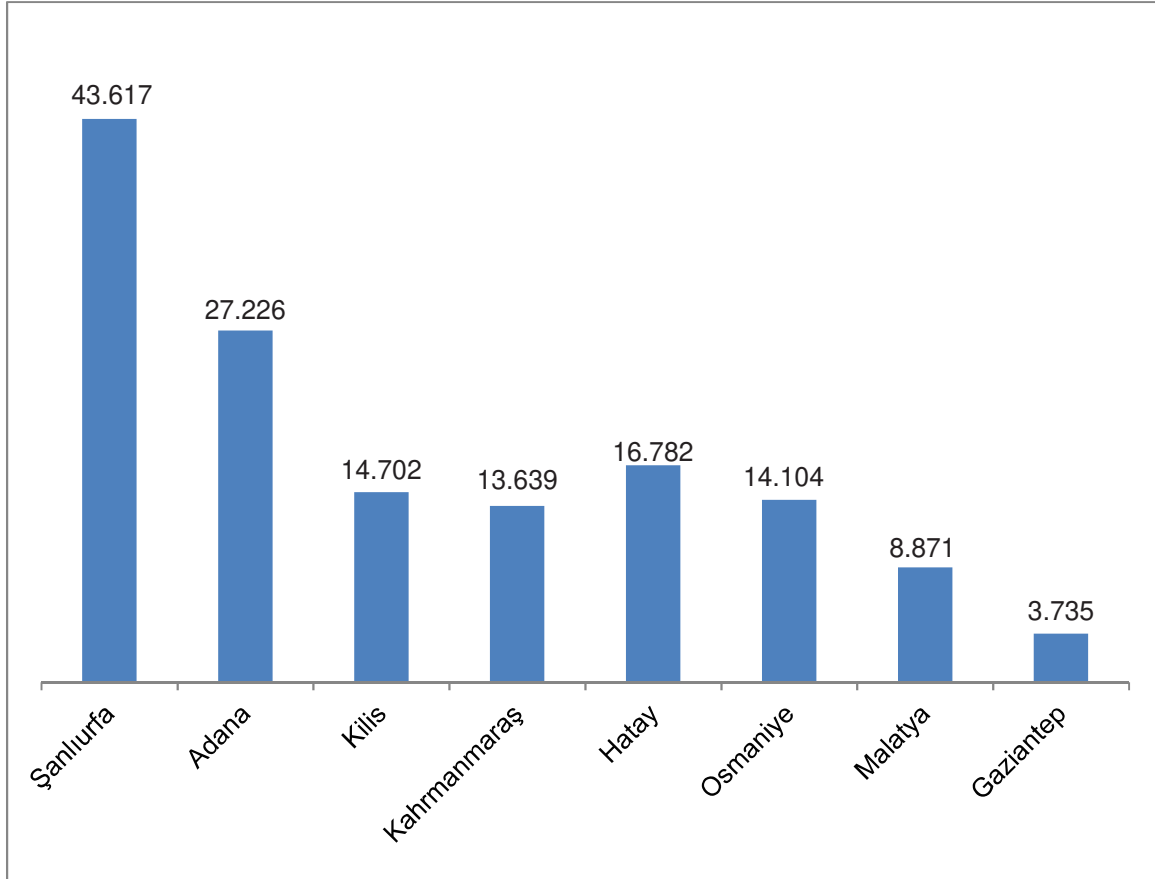
Geçici Barınma Merkezleri

Aynı zamanda Suriyelinin barınma, sağlık ve eğitim gibi temel ihtiyaçlarını karşılamak amaçlı geçici merkezler kurulmuş ve Suriyelilere buralarda yaşamsal anlamda hizmetler verilmiştir.

AFAD Temmuz 2017 verilerine göre ülkemizde Adana, Adıyaman, Gaziantep, Hatay, Kahramanmaraş, Kilis, Malatya, Mardin, Şanlıurfa olmak üzere 9 şehrimizde 21 adet geçici barınma merkezleri bulunmaktadır (AFAD,2017).

Grafik 3

Geçici koruma kapsamındaki suriyelilerin geçici barınma merkezlerine göre dağılımı

Geçici Barınma Merkezleri: “Geçici koruma kapsamındaki yabancıların toplu olarak barınma ve işlerinin sağlanması amacıyla kurulan merkezleri ifade eder.” (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2016: 20).

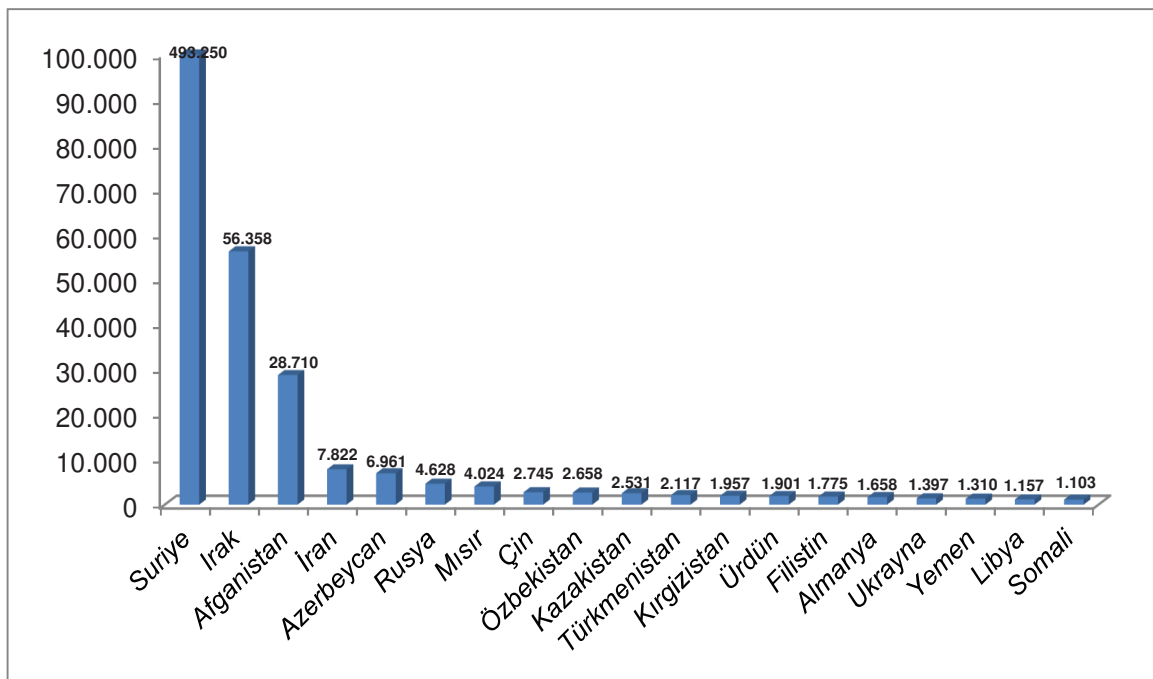
Suriyeli Mültecilerin Eğitimi

Göç İdaresinin Eylül 2018 verilerine göre ülkemiz sınırları içerisinde 1.234.439 yabancı uyruklu öğrenci bulunmaktadır. Yabancı öğrenciler eğitimlerine geçici eğitim merkezleri veya bakanlığa bağlı ilkokullarda devam etmektedirler. Ülkemizin yabancı

uyruklu öğrencilerinin büyük bir kısmını 493,250 kişi ile Suriyeli öğrenciler oluşturmaktadır. Devamını Irak, Afganistan gibi ülkelerinde siyasi karışıklıkların olduğu ülkelere göç etmek zorunda kalmış öğrenciler oluşturmaktadır. Yabancı uyruklu öğrenciler 634.723'ü e-okul sistemine, 96.841'i ise Yabancı Öğrenci Bilgi İşletim Sistemine kayıtlı bir şekilde eğitimlerine devam etmektedirler (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2018).

Grafik 4

Ülkemizde eğitim alan yabancı uyruklu öğrencilerin ülkelere göre dağılımı

Suriye göçünün Türkiye'ye yönelmesinin ardından sığınmacıların hayati ihtiyaçlarına çözüm ve kaynak arayışı başlamıştır. Barınma, beslenme gibi hayati ihtiyaçların yanında göç etmiş ve okul çağındaki çocukların eğitim ihtiyacı da hızlı bir şekilde çözüm bekleyen önemli bir sorun haline gelmiştir.

2014/6883 sayılı Geçici Koruma Yönetmeliğinin geçici koruma altındaki sığınmacı ve göçmenlerin haklarını belirten 28. Maddesinde, yabancıların geçici barınma merkezlerindeki veya dışındaki eğitim faaliyetlerinin Milli Eğitim Bakanlığının sorumluluğunda olduğu belirtilmiştir. Bu kapsamda;

Öncelik 54-66 aylık çocuklara verilecek şekilde 36-66 aylık sığınmacı/mülteci çocuklar okul öncesi hizmetinden faydalanabilir.

İsteğe bağlı olarak sığınmacı/mülteci çocuklar için meslek edindirme, dil, beceri ve hobi kursları açılabilir.

Geçici koruma altındaki sığınmacı/mülteci öğrencilerin ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora eğitimleriyle alakalı usul ve esaslar Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından belirlenir.

Ülkemizde eğitim almış olan öğrencilere Milli Eğitim Bakanlığı tarafından eğitimlerinin içeriği ve ne kadar süre eğitim aldıklarını belirten belge verilir.

Farklı bir müfredatta eğitim aldıkları takdirde bu eğitim belgelendirilebiliyorsa Milli Eğitim Bakanlığı veya Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından değerlendirilir ve uygun bulunan seviyeye denkliği sağlanır (Geçici Koruma Yönetmeliği,2014).

AFAD 18 Aralık 2014 yılında yayınladığı “Geçici Koruma Altındaki Yabancılara İlişkin Hizmetlerin Yürütülmesi” isimli genelgede Suriyelilerin eğitim sorununa çözüm üretmeye çalışmıştır. Bu genelgede eğitim sorununun çözümüne yönelik değinilen hususlarda öncelikli olarak Suriyeli öğrencilerin yarıda kalan eğitimlerini tamamlamaları ve öğrencilerin kendi ülkelerine döndüklerinde veya bakanlığa bağlı bir okula geçtiklerinde sene kaybı yaşamalarını engellenmesi hedeflenmiştir. Yabancı uyruklu öğrencilerin bakanlığa bağlı okullarda, geçici eğitim merkezlerinde ve yaygın eğitim kurumlarında eğitim alabilecekleri belirtilmiştir (www.meb.gov.tr).

Eğitim kurumlarından herhangi birine kayıtlı olmak özellikle mültecilerin sabit bir yerde ikamet edebilmeleri adına oldukça önemli bir faktördür. Okullar sayesinde mülteciler güvenli alanlara, eğitim haklarına ve çevrelerindeki diğer farklı insanlarla etkileşim imkânına ulaşabilmektedirler (Matthews, 2008). Kontrol altına alınıp eğitim verilmesi açısından kamp içinde ve kamp dışında ikamet eden Suriyeliler kıyas edildiğinde kamp dışındaki Suriyeli

çocukların eğitim kurumlarına kayıt ettirilmeleri daha zor ve daha çok zaman isteyen bir durumdur. Özellikle kamp dışındaki Suriyeli ailelerin daha rahat yaşayabilecekleri yeri aramaları ailelerin yerleşik düzene geçmesini zorlaştırmaktadır. Fakat aileden en azından bir kişinin bir eğitim kurumuna kayıtlı olması şüphesiz o aileyi bulunduğu yere bağlı kılarak ülke içerisindeki her türlü kayıt ve kontrol altına alınmasına yardımcı olmaktadır.

Geçici Eğitim Merkezleri

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan 2014/21 sayılı genelgede ‘Kitlesel akından etkilenen il/ilçe milli eğitim müdürlüklerine bağlı olarak yürütmek üzere valilik oluru ile geçici eğitim merkezleri oluşturulacaktır.’ ibaresi bulunmaktadır (meb.gov.tr).

Merkezler, yeni bir ülkeye göç etmiş öğrencilerin hem o ülkeye adaptasyonunu hızlandıracak hem de kendilerini daha güvende hissetmelerini sağlayarak birey ve toplumu daha sağlıklı bir şekilde birbirine bağlayacaktır.

Suriye göçünün ciddi ve kitlesel olmadığı ilk zamanlarında Suriyeli çocukların bakanlığa bağlı okullara kaydedilmesiyle çözülen problem 2011 yılında Türkiye’nin açık kapı politikası izlemesinin de etkisiyle kontrolü zor bir hal almıştır. Hem bu problemi çözmek amacıyla hem de savaş bittiğinde kendi ülkelerine dönecekleri varsayıldığında çocukların hayat bilgisi, matematik gibi temel dersleri kendi dillerinde öğrenmeleri daha kolay ve daha sağlıklı olacağı düşünülmüştür. Öğrenciler temel dersleri Suriyeli öğretmenlerinden alırken Türkiye’de yaşadıkları, ülkelerine ne zaman geri dönecekleri de belli olmadığı ve topluma uyumlarını kolaylaştırması açısından dil problemini aşabilmeleri için Türkçe dersi Türk öğretmenlerinden almaktadırlar.

Geçici eğitim merkezleri Suriyeli öğrencilere okul içinde ayrılan bir bölümde veya okul dışında kiralanmış ofis tarzı yerlerde ilk ve orta öğretim imkanı sağlayan kuruluşlardır (Eryaman ve Evran, 2019)

Geçici eğitim merkezi kamp içi veya kamp dışı alanlarda okul çağındaki Suriyeli çocuklar için oluşturulmuştur. Öğrencilerin derslerini 15 saat Arapça, 15 saat Türkçe alacakları şekilde düzenleyen eğitim merkezidir.

Valilik oluru ile oluşturulacak bu geçici eğitim merkezleriyle bakanlık; Suriyeli öğrencilerin ülkelerinde yarım bırakmak zorunda kaldıkları eğitimlerini tamamlamalarını, ülkelerine döndüklerinde veya Türkiye sınırları içerisinde farklı bir okula geçiş yaptıklarında sene kaybı yaşamamalarını hedeflemiştir.

2014/21 sayılı Genelgede, geçici eğitim merkezlerindeki Suriyeli çocuklara verilecek eğitimde; "Türk devletinin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, güvenliğine ve menfaatlerine aykırı, Türk milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerleri aleyhinde eğitim-öğretim yapılamaz." İlkesine bağlı kalınacağı bildirilmiştir (meb.com.tr).

GEM' lerde görev yapan Suriyeli gönüllü öğretmenler tıpkı Suriyeli sığınmacı öğrenciler gibi Yabancı Öğrenciler Bilgi İletişim Kayıt Sistemi (YÖBİS) üzerinden kayıt altına alınmakta ve öğretmenlere etik sözleşme imzalatılmaktadır. Aynı zamanda GEM' lerde Türkçe dersleri için Türkçe görevlendirilmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı verilerine göre; 2016 yılında ülkemizde kamp içi 31, kamp dışı 401 olmak üzere 432 geçici eğitim merkezi bulunmaktaydı. Bu kampların illere göre dağılımı incelendiğinde geçici eğitim merkezlerini en yoğun olduğu iller sırasıyla; Hatay (120), İstanbul (66), Gaziantep (52) ve Şanlıurfa(43)'dir (goc.gov.tr.).

Geçici eğitim merkezlerinin koordinatörlüklerine milli eğitim müdürlüklerinin uygun gördüğü müdür ya da müdür yardımcılarında görevlendirilmektedir. Suriyeli öğreticilerden özellikle Türkçesi iyi olanlar, Suriyelilerin idari işleriyle ilgilenmekte ve koordinatörle Suriyeliler arasında tercümanlık yapmakla görevlendirilmektedir.

GEM'lerde her öğrencinin 15 saat Türkçe dersi görme zorunluluğu vardır. Türkçe öğreticileri dönem sonunda öğrencileri dört temel becerileri hakkında geliştirmeli, orta, iyi

seviyeleriyle değerlendirmektedir. Öğrencilerin karneleri, özellikle Türkçe dersindeki başarısı milli eğitime bağlı okullara geçmede gerekli ve önemlidir. Öğrencilerin Arapça gördükleri dersler; Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Fen Bilimleri, Görsel Sanatlar, Matematik, Müzik, Oyun ve Fiziki Etkinlikler, Trafik Güvenliği ve Arapça dersleridir. GEM'ler kamp dışı bölgelerde okul içerisinde veya okul dışında uygun bina veya kat kiralanarak kurulmaktadır.

PİCTES - PİKTES

Suriye'den Türkiye'ye göç etmiş öğrencilerin sınıf içerisinde öğretmenleri ve arkadaşlarıyla dil problemi sebebiyle iletişim kuramadığı bunun sonucunda sınıfta kendilerini yalnız hissettikleri ve öğretmenlerine problemlerini anlatamadıkları tespit edilmiştir. Bu durum öğrencilerin karşılaştıkları her problemle kendilerinin mücadele etmesini gerektirmektedir (Uzun ve Bütün, 2016;75). Dil ve buna bağlı oluşan diğer problemlerin ileride daha büyük problemlere neden olmaması için Milli Eğitim Bakanlığı ve Avrupa Birliği amacı; Geçici koruma altındaki Suriyeli öğrencilerin eğitime erişimine katkı sağlayıp öğrencilerin Türk eğitim sistemine ve Türkiye'ye entegrasyonlarına yardımcı olmak olan Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonun Desteklenmesi Projesini (PİCTES) anlaşmalı olarak uygulamaya koymuştur.

Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi, Milli Eğitim Bakanlığı ve Avrupa Birliği Delegasyonları tarafından Türkiye'deki Mülteci Çocuklar için Mali Yardım Programı (FRIT) kapsamında imzalanmıştır. Ve bu proje ile Suriyeli mülteci çocukların Türk eğitim sistemlerine entegrasyonlarını en sağlıklı şekilde gerçekleştirilmesi ve Milli Eğitim Bakanlığının faaliyetlerine yardımcı olmak amaçlanmıştır (PİCTES Raporu, 2017).

Proje dahilinde; Türkçe Dili Eğitimi, Telafi Eğitimi, Destekleme Eğitimi, Arapça Dil Eğitimi, Taşıma Hizmeti, Kırtasiye, Ders Kitabı ve Giyim Yardımı, Farkındalık Faaliyetleri, Eğitim Materyallerinin Sağlanması, Rehberlik ve Danışmanlık Faaliyetleri, Türkçe Dil Sınav

Sistemi, Okul ve GEM' lere Güvenlik ve Temizlik Personelinin Sağlanması, Eğitim ve Ekipmanların Sağlanması, İdari ve Diğer Personel Eğitimleri, Öğretmen Eğitimleri, İzleme ve Değerlendirme Çalışmaları yer almaktadır (MEB, 2018).

Projede ilk öğretmen görevlendirilmesi Aralık 2016 tarihinde 4 bin 200 kişi için gerçekleşmiştir, sonrasında Mart 2017'de 2 bin 78 kişi, Temmuz 2017'de 100 kişi , Kasım 2017' 155 kişi istihdam edilmiştir. Projede çalışan öğreticilerin sözleşmeli öğretmen olarak atanmaları neticesinde oluşan açıklar Ağustos 2017 tarihinde yapılan küçük çaplı alımlarla kapatılmaya çalışılmıştır. Avrupa Birliği tarafından fonu sağlanan projeyi Milli Eğitim Bakanlığı yönetmektedir. Proje kapsamında çalışacak öğreticiler KPSS ve mülakattan puanlarına göre sıralanmıştır. Öğreticiler daha sonra güvenlik soruşturmasının ardından istihdam edilmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığı ve Avrupa Birliğinin en önemli projelerinden sayılabilecek PİCTES'i öğrencilere sağladığı ve sağlayacağı eğitimle; Erken evlilik/Zorla evlendirmeler, Radikal gruplar tarafından kurban olarak görülmeleri, Toplum dışında itilme/ Dışlanmışlık hissi, Çocuk işçiliğinin artması, Güvenlik kaygısı-suça eğilim ve ailenin düşük gelirli olmasından kaynaklanacak eğitim engellerin aşılması hedeflenmiştir (PİCTES Raporu,2017).

PİCTES' in üç yıl süren eğitim faaliyetlerinden sonra birinci adımı tamamlanmıştır. PİCTES öğretmenlerinin sözleşmesi ve PİCTES resmi olarak 30 Haziran 2019'da son bulmuştur. Projenin ikinci adımını PİKTES 1 Temmuz 2019 itibariyle başlamıştır ve günümüzde aktif olarak yürütülmektedir. PİKTES projesi kapsamında Avrupa Birliği ve Milli Eğitim Bakanlığı arasında 28 Aralık 2018 tarihinde, 400 milyon avroluk yeni bir iş birliği protokolü imzalanmıştır.

Yetkililer, PİCTES kapsamında 655 bin Suriyeli öğrencinin eğitime kazandırıldığını, ilköğretim çağındaki çocukların %91'inin okul erişmiş bir durumda olduğunu ve öğrencilerin okullaşma oranının özellikle okulöncesi ve lisede düştüğünü belirtmiştir. Okulöncesi

öğrencilerin eğitime dahil edilmeleriyle okul ve dil başarılarının daha yükseldiğini belirten bakan yardımcısı, Suriyeli öğrencilerin, aile bütçelerine katkı sağlamak için çalıştıklarını ve bu durumun Suriyeli öğrencilerin eğitime katılma oranını %25'e düşürdüğünü açıklamıştır.

PİKTES 2 kapsamında yeni tedbirlerin de alınacağını belirten yetkililer; Suriyeli öğrencilerin Meslek Liselerine yönlendirileceğini ve meslek lisesine giden Türk öğrencilere verilen yardımın Suriyeli öğrencilere de verileceğini, yardımın bu fondan karşılanacağını belirtmiştir. Bu sayede öğrencilerin aile bütçelerine yardımda bulunarak eğitimlerine devam etmelerini amaçladıklarını açıklamıştır (MEB, 2018).

Avrupa Birliği yetkilisi ise, FRIT çerçevesinde eğitimin önemli bir yer kapsadığını ve 600 binden fazla Suriyeli öğrencinin eğitim almalarından memnun olduklarını açıklamıştır. 400 milyon avronun 100 milyon avrosunu ise okulların alt yapısı için harcanacağını belirtmiştir. PİKTES II, Suriyeli öğrencileri, 3,6 milyon Suriyeliye ev sahipliği yapan toplumu desteklemeyi ve entegrasyon ve bütünleşmeyi sağlamayı amaçlamaktadır.

Projenin birinci adımı sadece Suriyeli sığınmacı öğrenciler için olsa da ikinci adım olan PİKTES bütün yabancı uyruklu öğrencileri de kapsamaktadır. PİKTES' in tüm yabancı uyruklu öğrencileri kapsaması projenin Irak, Afganistan, Filistin gibi ülkelerden göçler almış illere de yayılmasına yol açmıştır. Ve bu doğrultuda bakanlık Yalova, Çorum, Eskişehir gibi illere de öğreticiler görevlendirmeye başlamıştır.

Konu ile İlgili Gerçekleştirilen Araştırmalar

Suriyeli öğrencilerin eğitimini aksatmamaları amacıyla kurulmuş geçici eğitim merkezleri Türk Eğitim Sistemi içerisinde son yıllarda yer almaya başlamıştır. Öğrenci profilinin farklı olması, işleyişindeki farklılıklar ve çok kültürlü bir ortama sahip olması geçici eğitim merkezlerini araştırmaların odak noktası haline getirmiştir. Yapılan araştırmalar incelendiğinde büyük çoğunluğu; geçici eğitim merkezlerindeki öğretmenlerin tecrübelerine dayalı araştırmalar, karşılaşılan problemler ve bu problemleri çözüm arayan araştırmalar

oluşturmaktadır. Aşağıda geçici eğitim merkezlerindeki eğitimle alakalı yapılmış araştırmalar yer almaktadır.

Usta, Arıkan, Şahin ve Çetin (2018) ‘‘Suriyeli Eğitimcilerin Gözünden Geçici Eğitim Merkezlerinde Karşılaşılan Sorunların İncelenmesi’’ başlıklı araştırmasında Suriyeli öğretmenlerin gözünden eğitim sürecini değerlendirmeyi amaçlamıştır. Araştırma Şanlıurfa ilindeki geçici eğitim merkezlerinden birinde görev yapmakta olan 8 Suriyeli öğretmene yarı yapılandırılmış görüşme formları uygulanarak hazırlanmıştır. Araştırmanın ulaştığı sonuçlar; Suriyeli öğreticilerin özlük haklarından memnun olmadıkları, aldıkları maaşın maddi harcamalarına yetmediği ve bu durumun dersteki performanslarını olumsuz yönde etkilediğidir. Öğrencilerin okula erişiminin de sorun olduğu ve ailelerin çocuklarını okula göndermektense işte çalıştırdıkları veya evlendirdikleri sonucuna varılmıştır. Karşılaşılan en büyük sorunlardan bir diğerinin dil dorunu olduğunu ve Suriyeli öğretmenlerin öğrencilerin Türkçe öğrenmelerinden memnun olsalar da Arapçayı da unutmamaları gerektiğini savundukları belirtilmiştir. Suriyeli öğreticiler kendilerinin ve öğrencilerin psikolojik yardım almaları gerektiğini savunmaktadır. Öğreticiler bir diğer sorun olarak ise okul içerisindeki materyal ve ders araç-gereçlerinin eksikliğini belirtmişlerdir.

Kaya (2019) ‘‘Suriyeli Mülteci Çocukların Eğitimi Üzerine Bir Araştırma: Geçici Eğitim Merkezleri Ve Müfredatları’’ başlıklı çalışmasında makro eğitim politikalarının geçici eğitim merkezlerinde uygulanışı ve öğrenciler üzerindeki etkisini analiz etmeyi amaçlamıştır. Araştırmasını yarı yapılandırılmış görüşme formları aracılığıyla 4 okul koordinatörü, 4 Suriyeli müdür yardımcısı ve 6 Suriyeli öğretmenin katılımıyla gerçekleştirmiştir. Araştırmacının ulaştığı sonuçlar; aynı öğretmen odasını kullanmalarına rağmen Suriyeli ve Türk öğretmenlerin birbirleriyle iletişime geçmediği, materyal eksikliği, dağıtımındaki sıkıntılar ve kitapların öğrencilere uygun olmadığı yönündedir. Profesyonel bir programın olmamasının ve öğretimin öğretmen inisiyatifinde gerçekleşmesinin; GEM’lerin geçiciliği,

öğreticilerin işsizlik kaygılarının eğitimi olumsuz etkilediği sonucuna varılmıştır. aynı zamanda Suriyeli öğretmenlerin öğrencilerin Arapça öğrenmelerine ayrı bir özen gösterdiği ve gerekli gördükleri de vurgulanmıştır.

Beyhan (2018) “Suriyeli Öğrencilerin Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonu Projesi Kapsamında Geçici Eğitim Merkezlerinde Görev Yapan Dil Öğreticilerinin Dil Öğretirken Karşılaştıkları Sorunlar Ve Çözüm Önerileri” adlı çalışmasında Suriyeli öğrencilerin Türk eğitim sistemine entegrasyonunu destekleme projesi kapsamında geçici eğitim merkezlerinde görev yapan dil öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunların neler olduğunu saptamak ve çözüm önerileri üretmeyi amaçlamıştır. 26 dil öğreticisine uygulanan görüşme formları doğrultusunda ulaşılan sonuçlar; öğrencilerin konuyu kavrama süreci ve niteliğinin yaşa göre değişkenlik gösterdiği, öğretmenlerin öğrencilerin zekâ tiplerine göre ders işlediği ve ders materyali eksikliğinin dersi olumsuz yönde etkilediği yönündedir.

Sönmez (2019) “ Yönetici ve Öğretmen Görüşlerine Göre Geçici Eğitim Merkezlerinin Sorunları ve Çözüm Önerileri” başlıklı çalışmasında geçici eğitim merkezlerinde yaşanan sorunları belirleyip bu sorunların çözümüne ilişkin yönetici ve öğretmen görüşlerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Görüşme formu aracılığıyla 78 kişiden oluşan araştırma grubunun verdiği cevaplar doğrultusunda geçici eğitim merkezlerinde; ders planı, materyal ve program eksikliği, öğretmenlerin maaşlarının yetersiz kalması, öğretmenlerin özlük haklarını yetersiz bulmaları, velilerin toplantılara katılmamaları, öğrencilerde savaş sonrası karşılaşılan psikolojik problemler ve kitapların geç gelmesi gibi sorunların var olduğu sonucuna varılmıştır.

Yapıcı (2019) “Suriyeli Öğretmen ve Veli Görüşlerine Göre Geçici Eğitim Merkezlerinin Değerlendirilmesi: Nitel Bir Araştırma” başlıklı araştırmasında çocukların dile karşı ilgilerinin yaş ve tecrübelerine göre farklılık gösterdiği, ailelerin maddi yetersizliklerden dolayı çocuklarını okula göndermek yerine çalışmalarını tercih ettikleri ve çocukların savaş

sonrası özellikle psikolojik danışmanlık ve rehberliğe ekstra ihtiyaç duydukları sonuçlarına ulaşmıştır.

Balkar, Şahin ve Işıklı Babahan (2016) “Geçici Eğitim Merkezlerinde görev Yapan Suriyeli Öğretmenlerin Karşılaştıkları Sorunlar” başlıklı araştırmasında GEM’ lerde çalışan Suriyeli öğretmenlerin eğitim sürecinde karşılaştıkları zorlukları ve GEM yönetiminde karşılaşılan problemlere ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçlamaktadır. Araştırmacı 21 Suriyeli öğretmen ve 7 okul koordinatörü ile gerçekleştirdiği araştırmasında verilerini odak grup görüşmesi ile toplamıştır. Araştırmacı GEM’ lerde karşılaşılan en büyük sorunun öğreticilerin maaşlarının yetersizliğinden kaynaklandığı sonucuna varmıştır. Öğreticilerin sınıf yönetimi noktasında eğitime ihtiyaçlarının olduğu ve bu eğitimlerin özellikle Türkçe öğreticileri açısından daha acil bir ihtiyaç olduğuna vurgu yapılmıştır. Mülteci eğitimi konusunda merkezi ve kurumsal düzeyde etkili politikaların benimsenmesi gerektiği belirtilmiştir.

Geçici eğitim merkezlerinde görev yapan Suriyeli ve Türk sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik deneyimleri üzerine bir yaşam öyküsü araştırması isimli bu araştırma sınıf öğretmenliği mezunu Türk ve Suriyeli öğretmenlerin geçici eğitim merkezlerinde edindikleri tecrübeleri ortaya çıkartmayı ve bu tecrübelerin öğretmenlerin hayatlarında ne tarz değişikliklere yol açtığını açıklamayı amaçlamıştır. Araştırmada GEM’ lerde görev yapan hem Türk hem de Suriyeli öğretmenlerin kapsanması daha geniş ve daha çeşitli sonuçlara ulaşılmasını sağlamıştır.

Bölüm III: Yöntem

Bu bölümde araştırmada kullanılan bilimsel araştırma desenine, araştırmanın evren ve örnekleme, verilerin nasıl toplandığına ve verilerin analizinin nasıl gerçekleştiğine dair bileğilere yer verilmiştir.

Araştırma Deseni

Araştırmada nitel bir yol izlenmiş ve nitel araştırma desenlerinden olan yaşam öyküsü araştırma deseni uygulanmıştır. Yaşam öyküsü, kişinin hayatının kritik ve önemli bir noktasında yaşadığı olayların hayatına ne derece etki ettiğini anlayabilme ve olayları yaşayan birinin gözünden edinip yorumlama açısından derinlemesine yol izleyen ve oldukça önemli bir araştırma desenidir (Baykara Acar, 2004).

Dolard'a (1935) göre yaşam öyküsü bir bireyin gelişimini kültürel çerçeve içerisinde inceleyen ve bu durumdan teorik tespitler bulmayı hedefleyen çalışmalardır.

Yaşam öyküsü aynı zamanda "Belirli bir amaç için, belli bir araştırmacı ya da dinleyiciye bir katılımcının kendi hikâyesinin belli bir bölümünü yeniden anlatarak(reconstruction); anlatanın ve dinleyenin bu hikâyenin nasıl anlatıldığı, hangi hikâyenin anlatıldığı, hikâyenin nasıl temsil edildiği ve nasıl yorumlandığı konusunda sorumluluk sahibi olduğu bir yöntem." (Etherington, 2006: 233) olarak da tanımlanmıştır.

Toplumları veya kişileri derinden etkileyen olayların kişileri ve toplumları hangi noktalarda ve ne şekilde etkiledikleri değişkenlik gösterir. Nitel araştırmalar bu konularda oldukça aydınlatıcı ve yerinde tespitler yapmak için kullanılır.

Araştırmaya Katılan Geçici Eğitim Merkezi ve Öğreticilerin Belirlenmesi

Evren içerisinde benzer bireylerle geniş bir araştırma yapmaktansa grubu temsil edecek güce sahip sınırlı sayıda bireyle araştırma yapmak başta zaman olmak üzere çoğu noktada daha pratik bir çözümdür (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu doğrultuda araştırmacı,

görüşme ve gözlem için özellikle Suriyeli öğrencilerin yoğun olduğu bölgelerdeki geçici eğitim merkezlerini belirlemiştir. Araştırma yapılan ilçenin yoğun olarak Suriyeli göçü almış olması ve buradaki geçici eğitim merkezinin bu kapsamda açılan ilk merkezlerden biri olması araştırmanın seçimini kolaylaştırmıştır. Öğrencilerin yoğun olarak bulunduğu merkezde doğru orantılı olarak Suriyeli ve Türk öğretmenlerin de fazla olması araştırma için uygun öğretmenlerin sağlıklı bir şekilde seçilmesine yardımcı olmuştur. Bu noktada araştırma yapılan geçici eğitim merkezinin oldukça uygun bir alan olduğu düşünülmektedir.

Araştırmacı, gözlem ve görüşme yapacağı öğretmenleri tespit ederken öğretmenlerin proje kapsamında yeterli tecrübe edinebilecekleri süre zarfında çalışmış olup olmadıklarına dikkat etmiştir. Öğreticilerin sorulara uygun, kapsamlı ve sağlıklı bir şekilde sağlıklı cevap verebilmeleri için minimum 3 yıldır projede çalışıyor olmalarına dikkat edilmiştir. Araştırmada amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. “Amaçlı örnekleme zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların derinlemesine çalışılmasına örnek vermektedir. Bu doğrultuda amaçlı örnekleme yöntemleri olgu ve olayların keşfedilmesinde ve açıklanmasında yararlı olur (Yıldırım ve Şimşek, 2008 118-119).”

Araştırmaya Başlayabilmek İçin MEB ve Okul İdaresinden İzin Alma Süreci

Geçici eğitim merkezinde araştırmaya başlamadan ve örneklem grubunun öğretmenleriyle görüşmeden önce İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden araştırma için izin belgesi alınmıştır. İzin belgesinin ve görüşme sorularının bir örneği geçici eğitim merkezine ilk gidişte yetkili müdüre verilmiştir. Araştırmacı 29.04.2019-31.05.2019 tarihleri arasında hafta içi günleri merkeze gidip gözlem ve görüşmelerde bulunmuştur. Gözlem ve görüşmeler müdür tarafından uygun görülen ders ve aralıklarda gerçekleştirilmiştir.

Araştırmacı gerekli izni 26.04.2019 tarihinde İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden almıştır.

Araştırma Yapılan Geçici Eğitim Merkezi

2011 yılından itibaren Suriye’de sıcak bir şekilde devam eden iç savaştan dolayı insanların can sağlığı ve güvenliğinin olmaması Suriye’den Türkiye’ye çok sayıda insanın göç etmesine neden olmuştur. Türkiye’ye göç eden sığınmacıların önemli bir kısmını çocuklar oluşturmuştur. Çocukların önemli bir kısmının okul çağında olması fakat Türkiye’deki okullara devam edebilecek derecede Türkçeyi bilmemeleri ve kalabalık olmaları Türkiye’de Suriyeli çocukların eğitim problemini oluşturmuştur. Milli Eğitim Bakanlığı bu probleme bir çözüm yolu olarak Suriyeli öğrencilere hem kendi dillerinde eğitim alabilecekleri hem de Türkiye’ye adaptelerini kolaylaştırmak adına Türkçe dersi alabilecekleri geçici eğitim merkezlerini kurmuştur.

İstanbul, Suriye göçünden en çok etkilenen şehirlerden biri olmuştur. Bu durum İstanbul’da birçok geçici eğitim merkezinin açılmasının da nedenidir. İstanbul’da Suriyelilerin yoğun olarak yaşadığı bir bölgede olan geçici eğitim merkezi 2014 senesinden beri eğitim-öğretim faaliyetlerine devam etmektedir.

Geçici eğitim merkezi bir plazanın dördüncü katındadır ve eğitim burada verilmektedir ve geçici eğitim merkezine ait bir okul bahçesi bulunmamaktadır.

1 Türk müdür, Suriyeli öğretmenleri derse giriş ve çıkışlarını düzenleyen, resmi olmamakla birlikte müdür yardımcılığı vasfında bulunan 4 Suriyeli öğretmen geçici eğitim merkezinin idari kadrosunu oluşturmaktadır.

Geçici eğitim merkezinde PİCTES kapsamında 16 Türkçe öğreticisi çalışmaktadır. Öğreticilerin 13 tanesi sınıf öğretmenliği lisansından, 2 tanesi Türkçe öğretmenliği lisansından ve 1 tanesi de Türk dili ve edebiyatı lisansından mezun olmuştur.

GEM’ de 54 tane Suriyeli öğretmen bulunmaktadır. Suriyeli öğretmenlerin 30 tanesi kadın 24 tanesi erkektir. Ve branş olarak çoğunluğu yine sınıf öğretmenliği mezunları oluştursa da

Arapça, matematik, fizik, kimya, biyoloji, ilahiyat, resim, İngilizce lisansından mezun öğretmenler de eğitim vermektedirler.

Geçici eğitim merkezinde ders programlarının 15 ders saati Türkçe, 15 ders saati ise Arapça olarak düzenlenmesi Türkçe öğreticilerinin sınıf sayısını düşürmüştür. Bir Türkçe öğreticisi haftalık 30 ders saatini iki sınıfa girerek rahatlıkla doldurmaktadır. Fakat Suriyeli öğretmenlerin Türkçeden arta kalan tüm derslere giriyor olması onları bir anlamda branş öğretmeni yapmıştır. Arapça dersinden sorumlu olan öğretmen bir sınıfta iki-dört ders saati kadar bulunmaktadır. Bu durum da Suriyeli öğretmenlerin daha fazla öğrenciyle muhatap olmalarına sebep olmuştur. Türkçe öğretmenleri 40-50 arasında öğrencinin dersine giriyorken Arapça dersine giren bir Suriyeli öğretmen 120-150 öğrenci görebilmektedir. Geçici eğitim merkezlerinde Suriyeli öğretmenlerin fazla olması onların haftalık ders saatlerini düşürürken Türkçe öğretmenlerinin az olması Türkçe öğretmenlerini haftalık minimum 30 saat derse girmelerine neden olmaktadır.

Araştırmanın yapıldığı geçici eğitim merkezinde eğitim sabah ve öğlen olmak üzere ikili şekilde yapılmaktadır. On altı dersliği buluna merkez hem sabah hem de öğlen gelen öğrencilerle sabah 08.00'den akşam 18.00' e kadar eğitim vermektedir. 390 kız öğrenci ve 273 erkek öğrenciyle toplamda 663 öğrencisi vardır. Son olarak geçici eğitim merkezinde bir güvenlik görevlisi ve dört hizmetli kadın çalışan bulunmaktadır.

Çalışma Grubu

Ülkemizin batısında geçici eğitim merkezlerinin sayı ve öğrenci yoğunluğu açısından İstanbul önde gelen şehirlerdendir. Araştırmamız için belirlediğimiz çalışma İstanbul'da oldukça fazla Suriye göçü almış bir bölgede bulunan geçici eğitim merkezidir. Araştırmada 2 kadın, 2 erkek olmak üzere toplam 4 tane sınıf öğretmenliği mezunu Türkçe öğreticisi; 2 kadın ve 2 erkek olacak şekilde de sınıf öğretmenliği mezunu 4 Suriyeli öğretmen

seçilmiştir. Çalışmada lisans eğitimini sınıf öğretmenliğinden almış öğretmenler seçilmiş olup proje kapsamında tecrübe edinecek kadar çalışmış olmalarına dikkate edilmiştir.

Gizlilik ilkesine uygun olarak katılımcıların her birine birer takma isim verilmiştir, çalıştıkları kurum ve bilgileri gizlenmiştir.

Araştırmaya Katılanlar

Ödak öğretmen Mustafa. Geçici eğitim merkezindeki Türkçe öğretmenlerimizden Mustafa öğretmen, Türkiye'nin doğu bölgesindeki bir şehirde dünyaya gelmiş, 24 yaşında, bekâr ve erkek bir öğretmendir. Lisesini Anadolunun batısındaki bir şehirde okuyup mezun olan öğretmen, üniversitesini 4 yıllık sınıf öğretmenliği bölümünü okuyarak tamamlamıştır.

Öncesinde herhangi bir öğretmenlik deneyimi olmayan Mustafa öğretmen PİCTES kapsamında ilk olarak Kız İmam Hatip Lisesinde iki yıl çalıştıktan sonra bir yıldır da araştırma yapılan geçici eğitim merkezinde çalışmaktadır.

TÖMER belgesi bulunan Mustafa öğretmen 47 öğrencinin dersine girmektedir.

Ödak öğretmen Melek. Geçici eğitim merkezindeki Türkçe öğretmenlerimizden Melek öğretmen, Türkiye'nin doğu bölgesinde dünyaya gelmiş 26 yaşında, bekâr ve kadın bir öğretmendir. Lisesini Türkiye'nin batısı bölgesinde okuyup mezun olan öğretmen, üniversitesini 4 yıllık sınıf öğretmenliği bölümünü okuyarak tamamlamıştır.

Öncesinde herhangi bir öğretmenlik deneyimi olmayan Melek öğretmen PİCTES kapsamında üç yıldır araştırma yapılan geçici eğitim merkezinde çalışmaktadır.

TÖMER belgesi bulunan Melek öğretmen 50 öğrencinin dersine girmektedir.

Ödak öğretmen Fatma. Geçici eğitim merkezindeki Türkçe öğretmenlerinden Fatma öğretmen, Türkiye'nin doğu bölgesinde dünyaya gelmiş, 26 yaşında, bekâr ve kadın bir öğretmendir. Lisesini batı bölgesinde okumuş olan öğretmen, üniversitesini 4 yıllık sınıf öğretmenliği bölümünü okuyarak tamamlamıştır.

Öncesinde herhangi bir öğretmenlik deneyimi olmayan Fatma öğretmen üç yıldır PİCTES kapsamında araştırma yapılan geçici eğitim merkezinde çalışmaktadır.

TÖMER belgesi bulunan Fatma öğretmen 47 öğrencinin dersine girmektedir.

Odak öğretmen Emre. Geçici eğitim merkezindeki Türkçe öğreticilerimizden Emre öğretmen, Türkiye'nin doğu bölgesinde dünyaya gelmiş, 25 yaşında, erkek ve bekâr bir öğretmendir. Lisesini Türkiye'nin batı bölgesindeki bir şehirde okuyup mezun olan öğretmen, üniversitesini 4 yıllık sınıf öğretmenliği bölümünü okuyarak tamamlamıştır.

Öncesinde herhangi bir öğretmenlik deneyimi olmayan Emre öğretmen PİCTES kapsamında iki yıl Kız Anadolu İmam Hatip Lisesinde çalıştıktan sonra bir yıldır da araştırma yapılan geçici eğitim merkezinde çalışmaktadır.

TÖMER belgesi bulunan Emre öğretmen 40 öğrencinin dersine girmektedir.

Odak öğretmen Ali. Geçici eğitim merkezi Suriyeli öğreticilerden Ali öğretmen, 32 yaşında erkek bir öğretmendir. Öğretmen üniversitesini 4 yıllık sınıf öğretmenliği bölümünü okuyarak tamamlamıştır. Ali öğretmen Suriye'de iki yıllık sınıf öğretmenliğinden sonra Türkiye'ye göçmek zorunda kalmış ve Türkiye'de çeşitli okullarda Suriyeli öğrencilerle çalışmıştır. Bir yıldır da araştırma yapılan geçici eğitim merkezinde sınıf öğretmeni olarak çalışmaktadır. Türkiye'ye 2014'te ailesiyle göç eden Ali öğretmen 40 öğrencinin dersine girmektedir.

Odak öğretmen Ayşe. Geçici eğitim merkezi Suriyeli öğreticilerinden Ayşe öğretmen, 24 yaşında kadın bir öğretmendir. Öğretmen 4 yıllık sınıf öğretmenliği bölümünü mezundur. Türkiye'ye 2015 senesinde ailesiyle göç eden Ayşe öğretmen 40 öğrencinin dersine girmektedir. Türkçeyi halk eğitim merkezlerinde verilen Türkçe kursları aracılığıyla öğrenmiştir.

Odak öğretmen Mehmet. Geçici eğitim merkezi Suriyeli öğretmenlerimizden Mehmet öğretmen, 24 yaşında erkek bir öğretmendir. Üniversitesini eğitim fakültesinde 4 yıllık sınıf öğretmenliği bölümünü okuyarak tamamlamıştır. Türkiye'ye 2012 senesinde ailesiyle göç

eden Mehmet öğretmen, 45 öğrencinin dersine girmektedir. Türkçeyi halk eğitim merkezlerinde verilen Türkçe kursları aracılığıyla ve yakın çevresindeki Türk arkadaşlarının yardımıyla öğrenmiştir.

Odak öğretmen Zeynep. Geçici eğitim merkezi Suriyeli öğretmenlerimizden Zeynep öğretmen, 28 yaşında kadın bir öğretmendir. Üniversitesini eğitim fakültesi 4 yıllık sınıf öğretmenliği bölümünü okuyarak tamamlamıştır. Zeynep öğretmen Suriye'deki 2 yıllık sınıf öğretmenliğinden sonra Türkiye'ye göçmek zorunda kalmış ve daha sonra araştırma yapılan geçici eğitim merkezinde çalışmaya başlamıştır. Türkiye'ye 2015 senesinde ailesiyle göç eden Zeynep öğretmen 37 öğrencinin dersine girmektedir.

Araştırmacı Sümeyye Evran

Araştırmacı 1993 doğumlu ve 26 yaşında, kadın ve bekârdır. Araştırmacı 2015 yılında Çanakkale Onsekizmart Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı'ndan Lisans derecesini almıştır. 2016 yılında Çanakkale Onsekizmart Üniversitesinde Lisansüstü Sınıf Eğitimi programına başlayan araştırmacı Aralık 2016 tarihinden itibaren Suriyeli Öğrencilerin Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi kapsamında 3 yıl İstanbulda çalışmıştır. Öğretmen halen PİKTES kapsamında Yalova'da Türkçe öğreticisi olarak çalışmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada nitel araştırmalarda en yaygın olan görüşme ve gözlem veri toplama teknikleri uygulanmıştır. Verileri toplamak amacıyla görüşme formu uygulanmıştır. Araştırma için daha çok mesleki tecrübeye sahip öğretmenleri seçmeye dikkat edilse de Suriyeli öğretmenlerde özellikle Türkçeye kendini ifade edebilecek kadar hâkim olması ve kendini yazarak da ifade ediyor olabilmesine dikkat edilmiştir. Gözlem yaparken bazı konuları netleştirmek için öğretmenlerle tenefüs aralarında yapılandırılmamış görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Bu çalışmada veri toplamak amaçlı 22 açık uçlu soru hazırlanmıştır. Uzman görüşleri alınarak 22 soru içerisinde 11 tane açık uçlu soru seçilmiştir. Açık uçlu soruların bir kaçında alt sorulara da yer verilmiştir.

Görüşme formları Suriyeli ve Türk öğretmenlere dağıtıldıktan sonra belli bir müddet soruları incelemesi için süre tanınmıştır. Özellikle Suriyeli öğretmenlerin soruları tam ve eksiksiz anlayabilmeleri için sorular en az bir defa anlayabilecekleri şekilde sesli okunup, açıklanmaya çalışılmıştır.

Çalışmada, Suriyeli Öğrencilerin Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesinin Suriyeli ve Türk öğretmenlere mesleki açıdan ne gibi katkılarının olduğunun araştırılmasının yanında okul dışı hayat ve fikirlerinde de ne gibi etkilerinin olduğu araştırılmıştır.

Türk Öğreticilerin Görüşme Soruları

1. GEM hakkında neler düşünüyorsunuz? GEM’ de Türkçe öğreticisi olmayı nasıl tanımlarsınız?
2. GEM’ de çalışmaya başlamakla birlikte okul içi ve okul dışı yaşantınızda neler değişti? Örnek verir misiniz?
3. GEM’ de çalışmadan önce Suriyeliler hakkında neler düşünüyordunuz? GEM’ de çalışmaya başlamanızla birlikte görüşlerinizde ne gibi farklılıklar oldu? Örnek verir misiniz?
4. Daha önce Türk öğrencilerle çalıştınız mı? Suriyeli öğrencilerle çalışmak ile Türk öğrencilerle çalışmak arasında sizce fark var mı, Suriyeli öğrencilerle çalışmak sizin öğretmenliğe bakışınızı nasıl etkiledi? Örnek verir misiniz?
5. GEM’ de verdiğiniz eğitim noktasında ne gibi zorluklarla karşılaşıyorsunuz? Eğitim sürecini desteklemek amaçlı MEB, Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü, Okul İdaresi ve ailelerden beklentileriniz nelerdir? Örnek verir misiniz?

6. Suriyeli öğrencilerin entegrasyonu için görevlendirildiniz, peki sizin GEM' e entegrasyon süreciniz nasıl ilerledi? Zorlandığınız ve zorlanmadığınız noktalar nelerdir? Örnek verir misiniz?
7. Daha önce yabancılara Türkçe öğretme adına bir eğitim aldınız mı? Çalıştığınız süre boyunca kendinizi yeterli hissetmek için neler yaptınız, nasıl geliştirdiniz? Örnek verir misiniz?
8. Suriyeli öğrencilerle çalışmaktan memnun musunuz? Yoksa Türk öğrencilerle mi çalışmak isterdiniz? Neden? Örnek verir misiniz?
9. Sizce proje kapsamındaki öğretmenler için geleceğe yönelik neler yapılabilir? Koşullar nasıl daha iyi duruma getirilebilir?
10. Sisteme başarılı şekilde entegre olan öğrenciler ile entegre olamayan, başarılı olan ve olamayan öğrencilerin özellikleri, benzer ve farklı yönleri nelerdir?
11. Hizmet içi eğitim aldınız mı? Lisansüstü eğitim almayı düşünür müsünüz?

Suriyeli Öğreticilerin Görüşme Soruları;

1. GEM' ler hakkında ne düşünüyorsunuz, anlatır mısınız? GEM'de öğretmen olmayı nasıl anlatırsınız?
2. GEM' de öğretmenliğinizi ve Suriye'deki öğretmenliğinizi karşılaştırdığınızda hangi noktalarda farklılıklar var?
3. GEM' de çalışmaya başlamakla birlikte okul içi ve okul dışı hayatınızda neler değişti? Örnek verir misiniz?
4. GEM' de çalışmadan önce Türkiye'deki okullar, eğitim sistemi hakkında neler düşünüyordunuz?
5. GEM' de çalışmaya başlamakla birlikte görüşlerinizde ne gibi farklılıklar oldu?

6. GEM' de verdiğiniz eğitimde hangi sıkıntıları yaşıyorsunuz? Eğitim sürecini desteklemek amaçlı MEB, Hayat Boyu Öğrenme, Okul İdaresi ve ailelerden neler bekliyorsunuz?
7. Proje, ağırlıklı olarak Suriyeli çocukların entegrasyon sürecine yönelik, peki sizin Türkiye'ye entegrasyonunuz nasıl ilerledi? Türkiye'ye adım attığınız zamandan beri zorlandığınız noktalar neler oldu?
8. Böyle bir projede çalışmak size öğretmenlik tecrübesi noktasında ne gibi katkılarda bulundu?
9. Göç için 'Türkiye' kararını almanızda neler etkili oldu?
10. Suriye'deki eğitiminizden bahsedebilir misiniz? Hangi okullardan mezun oldunuz, nerelerde çalıştınız?
11. Türkiye'de de kendi mesleğinizi yapıyor olabilmek nasıl bir his sizce?
12. Savaşın başlaması, göç kararınız, göç süreci, Türkiye'ye alışma süreçlerinizi anlatır mısınız?
13. Savaş bittiği zaman Türkiye'de kalmayı mı düşünürsünüz, Suriye'ye dönmeyi mi düşünürsünüz? Neden?
14. Sisteme başarılı şekilde entegre olan öğrenciler ile entegre olamayan, başarılı olan ve olamayan öğrencilerin özellikleri, benzer ve farklı yönleri nelerdir?
15. Hizmet içi eğitim aldınız mı? Lisansüstü eğitim almayı düşünür müsünüz?

Verilerin Toplanması

Görüşme formu il milli eğitim müdürlüğünden izin alınarak 29.04.2019- 31.05.2019 tarihleri arasında uygulanmıştır. Görüşme formu İstanbul'da Suriyeli sığınmacıların yoğun olarak yaşadığı bir ilçede bulunan geçici eğitim merkezindeki 4 Türk, 4 Suriyeli öğreticiye uygulanmıştır.

Aşağıdaki Tablo 3.1.'de gözlemlerine zamanlarda yapıldığı ve gözlem yapılan kişiler, görüşme formları hakkında ne zaman bilgi verildiği ve bu verilerin ne kadar sürede toplandığı hakkında bilgi verilmiştir.

Tablo 1

Gözlem ve Görüşme Takvimi

Sıra	Tarih	Zaman	Süre	Etkinlik
1.	29.04.2019.	14.00-15.00 Pazartesi	60 dk.	GEM Müdürüyle Görüşme
2.	30.04.2019	14.00-15.00 Salı	60 dk.	Suriyeli İdareciler ile Görüşme
3.	01.05.2019	14.00-15.00 Çarşamba	60 dk.	Mustafa Öğretmen Tanışma ve Gözlem Çalışması
4.	02.05.2019	14.00-15.00 Perşembe	60 dk.	Mustafa Öğretmen Görüşme Çalışması
5.	03.05.2019	14.00-15.00 Cuma	60 dk.	Melek Öğretmen Tanışma ve Gözlem Çalışması
6.	06.05.2019	14.00-15.00 Pazartesi	60 dk.	Melek Öğretmen Görüşme Çalışması
7.	07.05.2019	14.00-15.00 Salı	60 dk.	Emre Öğretmen Tanışma ve Gözlem Çalışması
8.	08.05.2019	14.00-15.00 Çarşamba	60 dk.	Emre Öğretmen Görüşme Çalışması
9.	09.05.2019	14.00-15.00 Perşembe	60 dk.	Fatma Öğretmen Tanışma ve Gözlem Çalışması
10.	10.05.2019	14.00-15.00 Cuma	60 dk.	Fatma Öğretmen Görüşme Çalışması

11.	13.05.2019	14.00-15.00 Pazartesi	60 dk.	Ali Öğretmen Tanışma ve Gözlem Çalışması
12.	14.05.2019	14.00-15.00 Salı	60 dk.	Ali Öğretmen Görüşme Çalışması
13.	15.05.2019	14.00-15.00 Çarşamba	60 dk.	Ayşe Öğretmen Tanışma ve Gözlem Çalışması
14.	16.05.2019	14.00-15.00 Perşembe	60 dk.	Ayşe Öğretmen Görüşme Çalışması
15.	17.05.2019	14.00-15.00 Cuma	60 dk.	Mehmet Öğretmen ve Gözlem Çalışması
16.	20.05.2019	14.00-15.00 Pazartesi	60 dk.	Mehmet Öğretmen Görüşme Çalışması
17.	21.05.2019	14.00-15.00 Salı	60 dk.	Zeynep Öğretmen Tanışma ve Gözlem Çalışması
18.	22.05.2019	14.00-15.00 Çarşamba	60 dk.	Zeynep Öğretmen Görüşme Çalışması

Verilerin Analizi

Nitel araştırmalarda kullanılan iki tür analiz çeşidi vardır. İlki betimsel analiz, ikincisi ise içerik analizidir. Betimsel analiz araştırmaya daha yüzeysel yaklaşırken içerik analizi daha derin, olayları kavramlarla açıklayan bir sonuca ulaştırmaktadır.

İçerik analizinin esas hedefi elde edilen verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkileri ortaya çıkarmaktır.(Yıldırım ve Şimşek, 2016)

Araştırmada içerik analizinin uygulanmasının nedeni elde edilen verilerin yardımıyla yeni kavramlara ulaşmak ve verilerin içerisinde saklı olabilecek yeni problem veya gerçekleri öğrenmektir.

Yapılandırılmış görüşme formları, diğer görüşmelerin çıktıları ve gözlem raporları analiz edilerek kodlamalar gerçekleştirilmiş ve temalar belirlenmiştir.

Verilerin Kodlanması

İçerik analizinin birinci adımı verilerin kodlanmasıdır. Bu basamakta araştırmacı elde ettiği verileri inceliyerek anlamlı kümeler ayırmaya ve her kümenin kavramsal olarak ifade ettiği anlamı tespit etmeye çalışır.

Aşağıdaki Tablo 3.2.' de, araştırmacının geçici eğitim merkezlerindeki gözlem, görüşme ve plansız görüşme verilerinin analizi sonucu tespit edilen kodlar listelenmiştir.

Tablo 2

Verilerin Kodlanmış Hali

Melek Öğretmen	Fatma Öğretmen	Mustafa Öğretmen	Emre Öğretmen
Dil sorunu	Dil Sorunu	Dil Sorunu	Dil Sorunu
Suriyeli Algısı	Suriyeli Algısı	Suriyeli Algısı	Suriyeli Algısı
Materyal eksikliği	Materyal	Tecrübe Eksikliği	Yasal Haklar
Kültürel Zenginlik	Tecrübe Eksikliği		
Tecrübe eksikliği			
Ayşe Öğretmen	Mehmet Öğretmen	Zeynep Öğretmen	Ali Öğretmen
Dil Sorunu	Dil Sorunu	Aile Faktörü	Materyal Eksikliği
Materyal Eksikliği	Yasal Haklar	Materyal Eksikliği	Yasal Haklar
Ekonomik Faktörler	Disiplinsizlik	Dil Sorunu	Etnik Farklılıklar
Stres	Materyal Eksikliği	Etnik Farklılıklar	Dil Sorunu

Hoşgörü	Etnik Farklılıklar	Kültürel Benzerlikler	Hoşgörü
Dinsel Faktörü	Ekonomik Faktörler	Gelecek Kaygısı	Din Faktörü
Savaşın İzleri	Hoşgörü	Memleket Özlemi	Aile Faktörü
Yasal Haklar	Dinsel Faktörü	Devamsızlık	Zeka
	Savaşın İzleri		Memleket Özlemi

Veri Kodlarının Frekans Tablosu

İçerik analizinde amaç ulaşılan verileri birbirleriyle ilişkilendirmek ve bir çatı altında kavramsallaştırmaktır.

Bu sebeple ulaşılan verilerin kavramsallaştırıldıktan sonra edinilen kavramlara göre düzenlenmesi ve verileri açıklayan en kapsayıcı temanın tespit edilmesi gerekmektedir. (Yıldırım ve Şimşek; 2008).

Kodlanan veriler; GEM’ de Öğretmen Olmak, Dil ve Uyum, GEM’ de Karşılaşılan Eksiklikler ve Yasal Sınırlılıklar, Mesleki Deneyim ve Eğitim Eksikliği, temaları altında incelenmiştir.

Tablo 3

Veri Kodlarının Frekans Tablosu

	Katılımcılar							Toplam	%	
	Melek	Fatma	Mustafa	Emre	Ayşe	Mehmet	Zeynep			
GEM’lerde Öğretmen Olmak								8	%100	
Hoşgörü				1	1			1	3	% 37,5
Din		1		1	1			1	4	% 50,0
Savaş İzleri			1	1			1		3	% 37,5
Gelecek Kaygısı							1		1	% 12,5
Zeka				1	1			1	3	% 37,5
Aile Faktörü	1	1		1			1	1	5	% 62,5
Dil ve Uyum										
Dil Sorunu	1	1	1	1	1	1	1	1	8	% 100
Suriye Algısı	1	1		1					3	% 37,5

Kültür	1	1	1	1	1	1	1	6	% 75,0	
Stres					1			1	% 12,5	
GEM'lerde Karşılaşılan Eksiklikler ve Yasal Sıkıntılar										
Materyal Eksikliği	1	1			1	1	1	1	6	% 75,0
Yasal Haklar		1		1	1	1		1	5	% 62,5
Disiplinsizlik			1		1	1	1	1	5	% 62,5
Etnik Farklılıklar						1	1	1	3	% 37,5
Devamsızlık							1	1	1	% 12,5
Mesleki Deneyim ve Eğitim Eksikliği										
Tecrübe Eksikliği	1	1	1	1					4	% 50,0
Memleket Özlemi			1				1	1	3	% 37,5

Bölüm IV: Bulgular

GEM' de Öğretmen Olmak

Bu bölümde geçici eğitim merkezlerindeki sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşmeler ve gözlemler sonucu geçici eğitim merkezinde öğretmen olmanın tanımına ve işleyişe yönelik verilere yer verilmiştir.

Odak Türkçe öğreticilerinden Melek öğretmen geçici eğitim merkezlerini diğer normal devlet okullarına kıyasla daha çok problemin ortaya çıktığı kurumlar olarak tanımlamıştır. (Gözlem, Melek, s:1-2, 03.05.2019)

Öğretmen geçici eğitim merkezinde öğretmen olmak hakkında ise; ‘‘ GEM’ de öğretici olmak Türk okullarına göre daha yorucu çünkü Türk okullarında öğrenci daha kolay öğreniyor. Türk öğrenciler sizi daha az yoruyor. Anlatım daha kolay. Fakat Suriyelilere ders anlatmak daha yorucu ama bir öğretmen olarak millet ayrımı yapmanın doğru olduğunu düşünmüyorum. İşim doğruyu en iyi şekilde öğretmek, gerektiği gibi yaptığımı düşünüyorum’’ cevabını vermiştir (Görüşme, Melek, s:1-2, 06.05.2019).

Öğretmenleri öğretmenler odasında ziyaret ettiğimde Melek öğretmen ile sohbetimizde geçici eğitim merkezlerinin, çocukların Suriye’yi unutmamaları için faydalı olsa da Türkiye’ye entegrasyonunu geciktirdiğini ve bu nedenle de mesleki doyuma ulaşamadığını dile getirmiştir (Yapılandırılmamış Görüşme , Melek, s:1-2, 03.05.2019).

Diğer odak Türkçe öğreticisi Fatma öğretmen ise geçici eğitim merkezinde öğretmen olmak hakkında; ‘‘Gem’de öğretici olmak aslında diğer öğretmenlik alanlarını düşündüğümüzde oldukça farklı bir durum. Ben sabahtan öğlene kadar Türkçeden daha çok Arapça duyuyorum. Çok dilli bir platformda öğretmen olmak oldukça güzel bir duygu. Bir şey anlatmaya çalıştığımızda en sade şekliyle anlatabiliyoruz, diğer türlü havada kalıyor. Bu durum öğretmenliğe bakışında da aslında çocuklar için en güzel öğretim yönteminin

sadeleştirip onların anlayabilecekleri şekilde düzeltmek olduğunu gösterdi. Daha önce hep dersime girer anlatır çıkarım, anlayan anlar diyordum. Sonradan gördüm ki öyle değil onların anlayabileceği şekilde çok indirgiyorum konuyu’’ şeklinde cevap vermiştir (Görüşme, Fatma, s:1-2, 10.05.2019)

GEM’ de çalışmaya başladığımda sanki ben Suriye’ye gitmişim gibi hissetmişim. Binada Türkçe konuşan bir müdürümüz bir de öğretmen arkadaşlarımız var. Ama yavaş yavaş alışıyor insan, diyalog kurdukça aslında sadece dillerin farklı olduğunu gördüm. Zorlandığım noktalar bunlar oldu ve zaman geçtikçe düzeldi şükür’’ cevabını vermiştir(Görüşme, Fatma, s:2, 10.05.2019)

Fatma öğretmen ile sohbetimiz esnasında kendisinin GEM’e epey bir süre alışmadığını sonrasında ise aslında böyle birçok uluslu ortamda öğretmen olmanın kendisine çok güzel tecrübeler kattığını ve ders saatleri dolsa da okulda kalmayı tercih ettiğini söyledi. Sonrasında birlikte derse girdiğimiz Fatma öğretmen sınıfta oldukça rahat bir şekilde mevsimler konusunu işledi. Türkçesi iyi olan öğrencilerin anladıklarını arkadaşlarına Arapça anlatmasına müsaade etmeyen Fatma öğretmen, öğrencileri kendi aralarında dahi Türkçe konuşma konusunda uyardı. (Gözlem, Fatma, s:1-2, 09.05.2019)

Odak Türkçe öğreticisi Mustafa öğretmen ise geçici eğitim merkezinde öğretmen olmak hakkında; ’’ GEM’ ler sadece resmi okullar bünyesinde mültecilere verilen eğitimi resmi hale getirmek için açılan kurumlardır. Suriyeli öğrencilerle iletişime geçerken kelimelerimde daha seçici oluyorum. Yaş ile anlama arasında olduğunu düşündüğüm doğru orantının aslında o kadar da kesin olmadığını gördüm eğitim hayatıma çok ayrı bir bakış kattı. Konuşma hızımda yavaşlama, kendimi daha iyi ifade etme sınırlı kelime sayısı ile iletişim kurma becerisi kazandım. Okul ve okul dışı ortamlar arasında geçiş yapmakta biraz zorlanıyorum.’’ şeklinde cevap vermiştir (Görüşme, Mustafa, s:1-2, 02.05.2019).

Mustafa öğretmen'in sadece kendi öğrencileri tarafından değil okuldaki diğer öğrenciler tarafından da sevildiğini koridorlarda gördüm. Öğrencilerinin en çok kendilerine şaka yapılmasından hoşlandığını söyleyen Mustafa öğretmen; 'Beni öğretmen olarak değil de ağabey olarak görüyorlar.' dedi. Öğretmenler odasındaki sohbetlerimizde daha çok işleyişten ve bu merkezlerin çok güzel bir amaçla kurulsa da bazı noktalarda sıkıntıların olduğundan da söz etti (Gözlem, Mustafa, s:1-2, 01.05.2019).

Geçici eğitim merkezindeki bir diğer Türkçe öğreticisi Emre öğretmen GEM' de öğretmen olmak hakkında; 'GEM' de öğretmen olmak diğer öğretmenliklere göre biraz daha zor diye düşünüyorum. Çünkü burada çoğunluk Suriyeli. Ve öğrenciler okul içinde Türkiye'de olduklarının çok da farkında değiller. Gem'de öğreticilik akıntıya karşı kürek çekmek gibi. Öğrenci sabahtan beri Arapça konuşuyor, derslerini Arapça görüyor, hocalarıyla Arapça konuşuyor sonra biz derse girip Türkçe öğretmeye çalışıyoruz. Zor iş yani. Şimdi öğrencilerim, velilerim oldular ve ortaya bir şeyler çıkarmaya çalışıyoruz. Babası olmayan, ekonomik anlamda zor durumda olan öğrencilerimiz var mesela onların acısını paylaşıyoruz. Zaman geçtikçe mutluluklar, üzüntüler paylaşılma başladı.' (Görüşme, Emre, s:1, 08.05.2019).

Ben güzel bir eğitimin öncelikle öğrencinin ve öğretmenin sağlıklı olmasından geçtiğini düşünüyorum. Öğrencilerimiz savaş görmüş, belki de travma geçirmiş çocuklar öncelikle onlara dil öğretmekte ziyade, psikolojik açıdan bir görüşülmeli diye düşünüyorum.' (Görüşme, Emre, s:2, 08.05.2019). Geçici eğitim merkezine ilk gittiğimde Emre öğretmen'in diğer arkadaşlarıyla çok fazla iletişime geçmediğini gördüm, öğrencileriyle de arasındaki ilişkinin ise sınırları oldukça belirgindi. Dersine girdiğimde diğer sınıflara kıyasla öğrencilerini daha disiplinli gördüm. Öğretmenin disiplinli olması öğrencilerini etkilemiş gibiydi. Birebir konuşmalarımızda burasının proje kapsamındaki üçüncü okulu olduğunu

söyleyen Emre öğretmen, gittiğimiz her okulda yeni deneyimler kazandık, büyüdük gibi bir şey oldu hocam.’ yorumunda bulundu (Yapılandırılmamış Görüşme, Emre, s:1, 07.05.2019).

Suriyeli öğretmenlerin Türkçeleri iyi olsa da öğrencilerle Arapça konuştukları için kendi aralarında ne konuştuklarını çok fazla anlayamadım fakat ilk gittiğim günden beri tam bir ev sahibi gibi karşıladılar. Suriyeli öğretmenlerin öğretmenler odasında otururken herhangi bir yabancılik hissetmedim. Sınıflarda ise diğer Türk öğretmenlere kıyasla Suriyeli öğretmenlerin dersinde daha çok disiplin ve sessizlik olduğunu gördüm. (Gözlem, Ayşe, s:1, 15.05.2019).

Suriyeli öğreticilerden Ayşe öğretmen ise: ‘’ Bu okul güzel ama Suriyeli Türk çocuklarla daha çok iletişim lazım. Öğretmenler arasında arkadaşlık lazım. Burası Türk-burası Suriyeli var. Sosyallik az yani. GEM’i önceden sevmiyordum ama şimdi iyi. Çocuklarda problem var, terbiyelerinde problem var. Başkaları fabrikada çalışıyor, başkalarını işe almadılar bu yüzden okulda çalışmak güzel. Bu yıl çok rahat, öğretmenlerle bu yıl çalışmak daha güzel, geçen yıl çok zordu. Burada düzen çok daha iyi. Suriye’de öğrenciler ben Halepliyim, ben kürdüm, ben kırmanca, ben Sünni diye ayrılıyordu şimdi Türkiye’de öğrencilerin hepsi beraber. Burada ayrılık yok. Öğretmenlikte Türk arkadaşlar oldu, o güzel. Suriyeli çocuklar için bizim gibi çalışıyorlar. Türkiye’ye geldiğimde öğrencilerin hali daha kötüydü, çok üzülüm. Öğrencilerin sıkıntılarını hallediyorum, sadece öğretmenlik değil psikolojilerine de yardım ediyorum.’’ cevabını vermiştir. (Görüşme, Ayşe, s:1-3, 16.05.2019).

Ayşe öğretmen öğrencileri tarafından oldukça sevilmiş bir öğretmen, teneffüs aralarında dahi öğrencileriyle ilgilendiğini gördüm. Öğrencilerinin Suriye’de eğitim görselerdi çok daha başarılı olacaklarını düşünen ama okulsuz kalmalarındansa GEM’ e gelmelerinin çok daha faydalı olduğunu söyleyen Ayşe öğretmen, öğretmenler odasına geçtiğinde de sosyal ilişkiler kurabilen bir öğretmen. (Gözlem, Ayşe, s:1, 15.05.2019).

Suriyeli diğ er öğreticisi Mehmet öğretmen ‘‘Öğretmenler kardeş gibiler, merhamet var, muhabbet var. Her şey kolay mesai kolay, Benim için para noktasında çok iyi oldu. Suriyeliler hemen iş bulamıyor. Onun için güzel oldu. Okul içinde Türk arkadaşlar oldu. Türklerle arkadaş oldum. Okulda çalışmasam bu kadar Türk tanımazdım mesela’’ demiştir (Görüşme, Mehmet, s:1, 20.05.2019).

Geçici eğitim merkezi dışında da oldukça aktif olan Mehmet öğretmen TRT’de bazen programlarda yer aldığını ama orada genellikle Arapça konuştuğunu söylüyor. Öğretmen arkadaşlarıyla en güzel ve çıkarısız ilişkileri geçici eğitim merkezinde kurduğunu söyleyen öğretmenin kardeşi de geçici eğitim merkezinde öğrenciymiş. Kardeşini benimle tanıştırmak istediğini söyledikten sonra bir sonraki teneffüs kardeşini öğretmenler odasına getirdi. Öğrenci yaşı büyük olmasına rağmen daha alt sınıflardan birinde okuyormuş. Okulu sevip sevmediğini, Türkiye’ye alışıp alışmadığını sordum fakat maalesef öğrenci beni çok iyi anlamadı. Mehmet öğretmen ders yoğunlunun fazla olmadığını ve dışarıda da işi olmadığında okulda kalmayı tercih ettiğini söyledi. Derslerinden arta kalan zamanlarda idare bölümünde olduğunu ve oradaki Suriyeli arkadaşlarına Türkçe noktasında yardım ettiğini söyledi (Yapılandırılmamış Görüşme, Mehmet, s:1, 17.05.2019).

Suriyeli bir diğ er öğretici Zeynep öğretmen geçici eğitim merkezinde öğretmen olmakla ilgili; ‘‘ Mutlu değilim çünkü yapmam gereken şeyleri, öğretmen gereken şeyleri yapamıyorum. Çocukların davranışları doğal değil, hiçbir şekilde eğitim veremiyorum, iletişim kuramıyorum.

Tabii ki iş imkânı sağladı aileme yardım açısından. Direkt çalışma imkânı buldum bunun için çok mutluyum. Öğretmenliğ e hemen başladım. (Görüşme, Zeynep, s:2-3, 22.05.2019).

Geçici eğitim merkezindeki diğ er Suriyeli öğretmenlere göre daha mutsuz gördüğ üm Zeynep öğretmen genel anlamda çok fazla uyum sağlayamamış gibi görünüyordu. Çok fazla arkadaşının olmadığını gördüm. Suriyeli öğretmenleri öğretmenler odasında özellikle kadın

öğretmenler arasında bir kutuplaşma zaten vardı. Zeynep öğretmen içine kapanık sadece dersine girip çıkan bir öğretmendi. (Gözlem, Zeynep, s:1, 21.05.2019).

Ali öğretmen ise geçici eğitim merkezi ve burada öğretmen olmakla ilgili, ''Çalışma saatleri uygun, aynı Suriye'de de öyle, haftada 27 ders var ama öğretmenin dersi 18 saat. Şimdi 20 tane dersim var önceden 13 taneydi. Gem'de ben rahatım ama rahatsızlığın nedeni öğrenciler çok kalabalık. Çocukların çok sıkıntıları var beni rahatsız eden şey bu. 3 yıl öncesinde ders vermiyordum ama şimdilerde eğitim sistemini biliyorum. Ben kendimi çok ağır hissediyordum çalışmadan önce çalışmakla birlikte kendimi daha iyi hissettim. Türk arkadaşlarımız oldu, öğretmenler çok güler yüzlü. Mesela bir yeri bilmiyoruz hemen öğretmen arkadaşlara soruyoruz. Yardımcı oluyorlar. Türkiye'nin geleneklerini okulda yavaş yavaş tanıyoruz. Öğrenciler zaten bizim öğrenciler o konu farklı. Elhamdulillah Türkiye çok güzel. Ben çok şükrediyorum. Suriye'deki çok insan Türkiye'ye gelince çok zorlandı. İş bulamadılar. Ben üç senedir çalışıyorum çalışma arkadaşları güzelse çok güzel oluyor.'' demiştir (Görüşme, Ali, s:2, 14.05.2019).

Gözlemlerim doğrultusunda Ali öğretmen'in Türk öğretmenlerle daha çok iletişime geçmeye çalıştığını söylenebilir. Türkçesi oldukça iyi olsa da kendisini geliştirmeye devam eden öğretmen benimle sohbetlerinde de oldukça içten ve Türkiye'yi merak ettiğini gösteren tavırlar sergilemişti. Öğrencileri tarafından da oldukça sevilen bir öğretmen olması geçici eğitim merkezi içerisinde güzel zaman geçirmesini sağlıyordu (Gözlem, Ali, s:1, 13.05.2019).

Dil ve Uyum

Bu bölümdeki verilerle araştırmacı geçici eğitim merkezlerindeki dil sorunu hakkında neler düşünüldüğüne ve çok kültürlü ortamda uyumun nasıl gerçekleştirdiklerine dair bulgulara yer vermiştir.

Geçici eğitim merkezine gittiğim ilk gün ve sonraki günlerde, öğretmenler odalarında, teneffüslerde ve sınıflarda en çok göze çarpan unsurun dil olması dikkatimi çekmişti.

Gözlemlerim esnasında öğretmenlerin öğrencileriyle diyalogunu zorlaştıran, anlatılan konunun en güzel şekilde anlaşılmasını engelleyen ve sistemin disiplinin en sorunsuz biçimde işlemesine engel olan en büyük sorun aynı dili konuşamamaları hatta bazı öğrenciler ile ortak dilde hiç buluşamamaları oldu.

Görüşmeler ve sohbetler esnasında öğretmenlerin de benimle aynı fikirde olduklarını ve en çok bu durumdan yakındıklarına şahit oldum. Dil konusunda öğretmenlerin yorumları şu şekildeydi;

Melek öğretmen; ‘‘ İlk başlarda dillerin anlaşılmasında problem yaşıyorduk, fakat şuan sohbet ediyoruz. Zorlandığım yer Arapça bilmiyor oluşum, fakat Türkçe öğretmekte zorlanmıyorum.(6) ‘‘ dedi (Görüşme, Melek, s:2, 06.05.2019).

Yaşanılan bu dil probleminin çözümüne ilişkin GEM’ leri değerlendiren öğretici; ‘Türk okullarında yabancı öğrenciler Türkçeyi arkadaşlarından ve öğretmenlerinden daha kolay öğrenirken GEM’ lerde çocuklar sürekli Arapçaya maruz kaldığı için Türkçe öğrenmeleri daha zordur. Diğer derslerin de Arapça olarak öğretilmesi çocuklardaki Türkçe öğrenme isteğini en aza indirmiştir.’’ demiştir (Yapılandırılmamış Görüşme, Melek, s:1-2, 03.05.2019).

Dil problemini aşan ve aşamayan öğrencilerin arasındaki farkı sorduğumuzda ise; ‘‘Öğrenciye göre değişiyor aslında. Örneğin; okula bir ay önce gelmiş hiç Türkçe bilmiyor ama kendini geliştirip bir ay sonunda iyi Türkçe konuşabiliyor. Fakat başka bir öğrenciye baktığımızda üç yıldır dersi aldığı halde hala sıfır Türkçe. Açıkçası biraz istek meselesi.(9)’’cevabını vermiştir (Görüşme, Melek, s:3, 06.05.2019).

Melek öğretmen ile ders sonrasındaki konuşmamızda Arapça bilmeyişini kendisinde eksiklik olarak gördüğünü fark ettim, önemli olanın çocuklara Türkçe öğretmek olduğunu söylediğimde bana’’ Hocam aileler geldiğinde, Suriyeli öğretmenlere bir şey anlatmak istediğimde anlaşılammaktan yoruluyor insan, ben razıyım yeter ki sorunlar çözülsün’’dedi.

Öğrencilerin kendi aralarında Arapça konuşmasından da rahatsızlık duyduğunu belirttikten sonra, en güzelinin karşılıklı öğrenmeyle gerçekleşeceğini söyledi. Normal bir Türk öğretmene göre oldukça ılımlı ve sorun odaklı gördüğüm öğretmenin sınıf içerisinde yaramaz öğrencilerin en çok olduğu şubeye derse girdiğini sonradan öğrendim (Yapılandırılmamış Görüşme, Melek, s:1-2, 03.05.2019).

Yaşanılan en büyük problemin dil problemi olduğunu söyleyen Fatma öğretmen ise devamında; Bir şey anlatmaya çalıştığımızda en sade şekliyle anlatabiliyoruz, diğer türlü havada kalıyor(4)’’ demiştir (Görüşme, Fatma, s:1, 10.05.2019)

Teneffüs arasında öğretmen ile konuşurken, somut konularda yorulmadığını ama dil bilgileri gibi soyut bir konuya başlamadan önce tedirgin olduğunu paylaştı benimle. Öğrencilerin dil düzeylerinin de aynı olmadığına değinen öğretmen, bazısının yazısı çok güzel onlar yazma etkinliklerinde sıkılıyorlar, bazısının okuması çok güzel okuma etkinliklerinde hemen okuyup bitiriyorlar.’’ şeklinde konuştu (Yapılandırılmamış Görüşme, Fatma, s:1-2, 09.05.2019).

Dil probleminin aşılmasında GEM’lerin nasıl bir rol üstlendiğini sorduğumda; ‘‘GEM’ler Suriyeli öğrencilerin kendi dillerini unutmaması için oldukça iyi bir alan fakat Türkçeyi öğrenebilmeleri için çok faydalı değil maalesef. Öğrenciler sadece Türkçe derslerinde görüyorlar Türkçeyi. Teneffüste idarede Arapçaya devam ediyorlar’’ cevabını vermiştir. (Görüşme, Fatma, s:1, 10.05.2019)

Dil problemini aşan öğrencilerin diğer öğrencilere oranla nelere dikkat ettiğini sorduğumda ise; ‘‘En büyük farklılık merak. Öğrenci dili merak etmezse üç yıl da okula gelse öğrenemiyor. Sonra arkadaş çevresi; bazı öğrencilerin mahallede falan Türk arkadaşları oluyor onlar dile daha yatkın oluyorlar. Öğrencilerin ailelerinin Türkçeye verdiği değere göre de değişebiliyor. Öğrencinin dili önemsemesi gerek en başta bunun temeli de aile de atılıyor tabii. Öğrencilerin bazıları yurt dışına gitmeyi düşünüyor onlar çok hevesiz mesela.’’ cevabını vermiştir. (Görüşme, Fatma, s:3, 10.05.2019)

Mustafa öğretmen ise; ‘‘Dil farkı ve tecrübe eksikliği çok zorladı beni.’’ şeklinde cevap vermiştir. (Görüşme, Mustafa, s:2, 02.05.2019) Derse girmeden önce normal bir insandan daha hızlı konuştuğuna dikkat ettiğim öğretmen derse girdikten sonra konuşma hızını yavaşlatmış bir şekilde dersini anlatmaya başlamıştır.

Türkiye’ye alışmış ve dil problemini çözmüş öğrencilerin bunu nasıl başardığını sorduğumda; ‘‘Entegre olan öğrenciler ailesi tarafından Türkiye’de kalınacağı söylenen kişiler oluyor. Genelde olmayanlar da başka bir ülkeye gitme durumu olanlar oluyor.’’ cevabını vermiştir (Görüşme, Mustafa, s:3, 02.05.2019). Mustafa öğretmen gözlemlediğim kadarıyla öğrenciler arasında espirili yönüyle oldukça dikkat çekmiş ve beğeni alan bir öğretmendi. Ders esnasında hızlı konuşmasından dolayı normal düzeyde bir öğrencinin dahi anlayamadığını gördüm fakat öğrenciler yine de dikkatlerini öğretmenlerinden çekmiyorlardı. Kendisi ile yaptığımız sohbetlerde Türkçe sınavlarından Kürt asıllı öğrencilerin daha başarılı olduğunu söyledi. O esnada öğretmenler odasındaki diğer öğretmenler de bu fikre katıldıklarını söylediler. Arap öğrencilerin hem konuşmalarında hem de yazmalarında daha sıkıntılı olduklarını söyleyen öğretmenlerden bazıları Kürtçe biliyordu ve Kürtçenin Türkçeye çok da uzak bir dil olmadığını Arapçanın ise dil yapısı olarak da ortak kelimler noktasında da Kürtçeye göre daha uzak olduğunu düşündüklerini söylediler. Ben de öğretmenlik tecrübelerime dayanarak onlara katıldığımı söyledim (Gözlem, Mustafa, s:1-2, 01.05.2019).

Yaşadığı en büyük problemlerden bahseden öğretmen Emre öğretmen; ‘‘ Zorlanılan en büyük sıkıntı dil tabii. Veli geliyor mesela anlatamıyorsunuz çocuğunun durumunu illa ki tercüman gerekli oluyor.’’ cevabını vermiştir.

Öğrencilerin dil seviyelerinin nelere bağlı olduğu konusunda ise; ‘‘Yani öğrencilerin Türkiye’ye geliş tarihleri çok farklı kimi altı sene önce gelmiş kimi altı ay önce. Bu ikisinin dili aynı olmuyor ama sonradan gelen de diğerini yakalayamayacak diye bir şey yok. Her şey dili öğrenmek isteyip istememesine göre değişiyor. Komşularıyla iyi olan ailelerin çocukları

hemen Türk arkadaş yapıp Türkçeyi daha hızlı öğrenebiliyor örneğin. Yaş da önemli bence küçük yaştaki çocuklar daha hızlı öğreniyor. Diğerleri kabulleniyor kimliklerini galiba. Bazısı Suriye’yi çok özleyiyor, onlar Türkiye de rahat edemediğinden öğrenmek de istemiyorlar.(9)’’ cevabını vermiştir (Görüşme, Emre, s:2-3, 08.05.2019).

GEM’ de çalışma esnasında ve genel anlamda Türkiye’de karşılaştığı en büyük soruna ilişkin Ayşe öğretmen; ‘‘En büyük sıkıntı, dil. Türkçeyi biraz biliyorum, biraz iletişim var.’’ cevabını vermiştir. Ders arasındaki sohbetimizde Türkiye’ye ilk geldiğimde Türkçeyi hiç öğrenemeyeceğimi düşündüm.’’ cevabını veren öğretmen ilk geldiğinde genellikle İngilizce iletişim kurmaya çalıştığını ama Türkiye’de insanların sadece Türkçe konuşmayı istediğini dile getirdi. Suriyeli öğrencilerin Kuran-ı Kerimi unutmamaları için Arapça dilini öğrenmelerine devam etmelerini isteyen öğretmen, Türkçe kursunu daha üst seviye istediğini yazmıştır.

Öğrencilerin Türkçeyi öğrenme hızındaki farklılıklara dair ise Ayşe öğretmen; ‘‘Zekâ farkı var, bakım, beslenme farkı var. Bazıları yeni hayatı kabul ediyor, bazıları kabul etmiyor. Bazılarının evde sıkıntı var; baba ve annelerinde sıkıntılar var. Hiçbir şeyleri yok ve çok sıkıntıları var. Yemek yok, evde eşyalar yok, akraba yok.’’ cevabını vermiştir (Görüşme, Ayşe, s:2-3, 16.05.2019).

Mehmet öğretmen de Türkiye’ye ve Gem’e alışabilmek için önce dil lazım, cevabını vermiştir (Görüşme, Mehmet, s:4, 20.05.2019). Ders esnasında Kürt öğrencileriyle iletişim problemi yaşadığını söyleyen öğretmenin bu durumu Arapça ve Kürtçe bilen öğrencilerin tercümanlığı sayesinde aştığını gördüm. Öğretmen, dil sorununun sadece Türkçe-Arapça olmadığını Kürtçe-Arapça –Türkçe arasında olduğunu söyledi. Mehmet öğretmen konuşmamız esnasında verdiği bir örnekte, bazen Türk öğretmenler öğrencinin problemini anlamadıklarını ve Suriyeli idareye getirdiklerini söyledi. Suriyeli öğretmenlerin yardımcı

olmaya çalıştıklarını fakat çocuğun Arapça da bilmemesi durumunda ne yapacaklarını şaşırıklarını söyledi (Görüşme, Mehmet, s:1, 17.05.2019).

Türkiye’de ve GEM’ de karşılaşılan önemli problemler sorulduğunda Zeynep öğretmen Türkiye’deki tek sorunum sadece dildir, cevabını vermiştir. Ekstra Kürtçe konuşan öğrencilerle de problemini dile getiren öğretmenin bir diğer cevabı da şu şekildedir “ Güzel ama çocuklar çok zayıf. Çocuklar Kürtler, Arapça ve Türkçe bilmiyorlar ben kendim de Türkçe bilmiyorum. Bu durumda iletişim sıkıntısı yaşıyorum.” cevabını vermiştir.

Dil problemini aşan ve aşamayan öğrenciler arasındaki temel fark sorulduğunda ise; “Aradaki fark çocuğun başarılı olup olmamasıyla alakalı. Ben nedenleri tam bilmiyorum daha yeniyim bu okulda. Mesela Sena’nın ailesi daha çok ilgi gösteriyordur, Ahmet’in ailesi ilgi göstermiyordur.” cevabını vermiştir.

GEM’ de çalışma esnasında ve genel anlamda Türkiye’de karşılaştığı en büyük soruna ilişkin Ali öğretmen; “Zorlandığım noktalar; konuşma, kalabalık.”cevabını vermiştir. Dil sorununa ilişkin bir diğer cevabı ise; “Eğitimde çok zorlanıyorum ders verdiğim öğrenciler Suriyeli ama Kürt oldukları için dediklerimi, beni anlamıyorlar. Dilimiz farklı.” şeklindedir. (Görüşme, Ali, s:2-3, 14.05.2019).

Ali öğretmen ile konuşmalarımızda diğer tüm Suriyeli öğretmenlerin aynı durumlardan yakındıklarını söylediğimde, göç eden kesimin Suriye’de Kürtlerin ağırlıklı olarak yaşadığı bölgeden gerçekleştiğini bu sebeple de aynı sıkıntıları yaşadıklarını söyledi. Öğretmen Türkler göç edip gelmiş herkese Suriyeli diyip Arapça konuştuklarını sandıklarını fakat kendi aralarında dil sıkıntılarının olduğunu dile getirdi. Bunların başında Kürtçe Arapça arasındaki dil farkı ikincisi ise Arapçanın bölümlerinden kaynaklıymış. Mesela Şam’dan gelmiş bir öğrenciyle Halep’ten gelmiş bir öğrenci aynı Arapçayı konuşmuyorlarmış, birbirlerini anlasalar bile aynı dil değilmiş.

Dil problemini aşan ve aşamayan öğrenciler arasındaki farkı ise şu şekilde açıklamıştır; Birinci fark zekâ, ikinci fark aile. Kardeşim Türkçeyi çok iyi biliyor. Öğretmeni her hafta her hafta geldi özel ders verdi. Şimdi her yerde tercümanlık yapabiliyor (Görüşme, Ali, s:2-3, 14.05.2019).

Uyum. Bu bölümde Türk ve Suriyeli öğretmenlerin çok kültürlü ve çok dilli GEM ortamında birbirlerinden hangi noktalarda etkilendiklerine ve uyuşmazlıklara ne gibi çözümler ürettiklerine ve birbirlerinde benzer, farklı gördükleri noktalara dair bulgulara yer verilmiştir. Diğer Suriyeli öğretmenlerle oldukça samimi olduğunu gözlemlediğim Melek öğretmen ‘‘GEM’ de çalışmaya başladıktan sonra hayatımda ve öğretmenlik mesleğini geliştirmemde pek çok değişiklikler oldu. Örneğin: Arapça dilini artık anlayabiliyorum. Arapça dilini anlamam da öğrencileri anlamama katkı sağladı (Görüşme, Melek, s:1, 06.05.2019).

‘‘Suriyeli öğrencilerle evet tabi ki problemler var. Ama ben gayet memnunum hatta gelecekte de bu işi yapmaktan keyif alacağımı düşünüyorum. Çünkü mesela Araplarla ya da yabancılarla çalıştığımda kendimi de kültürel anlamda geliştiriyorum. Suriyeliler ve diğer başka hiçbir ırk hakkında kötü fikirlere sahip değildim. Nötr durumdaydım. Fakat Suriyeli öğrencilerle çalışmaya başladığımda onları sevmeye başladım. Onlara Türkleri ve Türkçeyi sevdirmek için uğraşıyorum’’ (Görüşme, Melek, s:1-2, 06.05.2019).

Öğretmen ile sohbetimizde kendisinin ilk başlarda böyle bir ortamı çok garipsediğini ve Suriyelilerle ilk defa geçici eğitim merkezinde öğretmenlik yapmaya başladığında karşılaştığını öğreniyorum. Nişanlısının Doğu bölgesinde asker olmasından dolayı olaylara çok farklı bir yerden baktığını söyleyen öğretmen kendisine oldukça ılımlı ve kardeşçi bir yol çizmiş (Yapılandırılmamış Görüşme, Melek, s:1-2, 03.05.2019).

Fatma öğretmen; ‘‘Benim Suriyelilere dair algıda seçiciliğim oluştu. Okul içindeki sorumluluğum sanki okul dışına da yansıdı. Sosyal hayatta da hemen yardımcı olmaya çalışıyorum. Ekstradan Arapçaya kulak aşinalığım oluştu. Tam olarak anlamasam da

konuşmaların bir kısmını anlayabiliyorum. Suriye'deki kültürü öğrendik sonra çok benziyoruz desek de farklılıklar da oldukça fazla.” cevabını vermiştir (Görüşme, Fatma, s:1, 10.05.2019).

GEM’ de çalışmaya başlamadan önceki ve sonraki düşüncelerine dair fark ise şu şekilde; Suriyeliler hakkında ne olumlu ne olumsuz hiçbir şey düşünmüyordum onu fark ediyorum. Çünkü bu kadar yoğun oldukları bir yerde yaşamıyordum. Gemde çalışmaya başladıktan sonra da dediğim gibi pozitif yönde seçicilik başladı. Önceden zor bir durumda kaldıklarında üstüme alınmazdım, şimdi direkt sorumlu hissedip sorunu çözmeye çalışıyorum. Dil bilmeden de sorunları çözmeye alıştık galiba.” (Görüşme, Fatma, s:1, 10.05.2019)

İlk gün ki gözlemleri ve alışma sürecini ise; “GEM’ de çalışmaya başladığımda sanki ben Suriye’ye gitmişim gibi hissetmişim. Binada Türkçe konuşan bir müdürümüz bir de öğretmen arkadaşlarımız var. Ama yavaş yavaş alışıyor insan, diyalog kurdukça aslında sadece dillerin farklı olduğunu gördüm. Zorlandığım noktalar bunlar oldu ve zaman geçtikçe düzeldi şükür. Zorlanmadığım noktalar ise aynı dini paylaşıyor olmamızdan doğan kültürel benzerlikler tabii. Sonra öğrenciler oldukça saygılılar, Türkiye’yi ve bizi çok merak ediyorlar.” diyerek anlatmıştır. (Görüşme, Fatma, s:2, 10.05.2019)

Mustafa öğretmen GEM’ de çalışmaya başlamadan öncesine dair “Suriyeliler hakkında olumsuz düşüncelerim yoktu. Ve zaten öğrenci yaştaki çocukların bana olumsuz bir düşünce vermesi söz konusu olamaz “cevabını vermiştir.

Düşündüğünden daha farklı bulduğu noktalara örnek olarak ise; “Din konusunda daha hassas olduklarını düşünüyordum öyle değilmiş.’ demiştir(Görüşme, Mustafa, s:1, 02.05.2019)

Her sohbetimizde sık sık kafasındaki Suriyeli algısıyla gördüklerini ilişkilendiremediğini dile getiren Mustafa öğretmen henüz yetişkinlere dair kültürel uyumunu gerçekleştirebilmiş gibi görünmüyordu. Öğrencilerine oldukça yakın ve samimi davranan öğretmen öğrencilerinin beslenmelerinde getirdiği Suriye’ye özgü bir baharatla yapılan dürümden tattığını söyledi.

Kendisinin damak tadına çok uymadığını ama öğrencilerinin bu yiyeceği çok sevdiğini söyleyen Mustafa öğretmen; “ pencereleri açıp sınıfı havalandırmaları karşılığında sınıfta yemelerine izin veriyorum.” dedi (Yapılandırılmamış Görüşme, Mustafa, s:1-2, 01.05.2019).

GEM’ de çalışmanın okul dışındaki yaşantısına örnek olarak Emre öğretmen; “Ben de pek bir farklılık olmadı aslında, sadece çevremde Suriyeliler ile kodlanmış durumdayım. Farkındalık oluştu denilebilir belki öncesinde hiç kulak asmadığım Suriye haberlerine şimdi daha duyarlıyım. Örneğin önceden savaşın bitişi, nedenleriyle falan çok ilgili değildim şimdi iç savaş hakkında epey bilgiye sahibim.” cevabını vermiştir.

Yoğun olarak Suriyelilerin bulunduğu eğitim ortamına alışma süreci hakkındaki görüşleri ise şu şekilde;”Ben hemen alıştım ya problem olmadı. Önceki okulumda kız öğrenciler vardı hep onlar çok çekiniyorlardı bu durumda ben de sınıfta geriliyordum. Cinsiyet kavramı çok erken de otursa sonuçta çocuklar ve zamanla alışıyorlar. Yani aslında onlar bana entegre oldu ben onlara değil. Zorlanılan en büyük sıkıntı dil tabii. Ama kültür noktasında, öğretmene duyulan saygı noktasında hiç sıkıntı yaşamadım ben o noktada çok saygılılar.” (Görüşme, Emre, s:2-3, 08.05.2019).

Ders aralarındaki sohbetlerimizde Emre öğretmen daha önceki okulundaki Suriyeli öğretmenlerle Suriye’nin meşhur yemeği olan felafel yemeğe gittiklerini ve yemeği çok beğendiğini söyledi. Diğer öğretmenlerinde bu yemeği merak etmeleri üzerine bir gün hep birlikte felafel yemeğe gitmeye karar verdiler. Beni de davet ettiler ve uygun bir zamanda geçici eğitim merkezindeki diğer öğretmenleri de davet edip felafel yemeğe gitmeye karar verdik (Yapılandırılmamış Görüşme, Emre, s:1, 07.05.2019).

Aslında Türk öğretmenler odasında eksik olan şeyin bu tarz, karşı tarafı tanımaya yönelik etkinliklerin eksikliği olduğunu gözlemledim. Suriyeli öğretmenlerin odasında ise tam tersiydi özellikle erkek öğretmenler Türk yemek ve kültürünü oldukça merak ediyorlardı (Gözlem, Mehmet, s:1, 17.05.2019).

Türkiye'ye ilk geldiğinde çok şaşırıldığını söyleyen Ayşe öğretmen; "Önce çok zordu, metrobüslerden çok korktum çok kalabalıktı, yollar çok uzun, binalar çok büyüktü. Suriye'de en fazla 10 kat var yani. Türkiye'ye alıştım, Suriye'de yaşamak çok zor; su yok. Suriye'de savaş bitince sıkıntılar kalıyor, Suriye belki 20 sene istiyor. Burada işim var, evim var. Suriye'de evimi kaybettim, irtibat kalmadı.(13)" şeklinde cevap vermiştir (Görüşme, Ayşe, s:3, 16.05.2019).

Mehmet öğretmen; " Hayat Suriye'ye göre Türkiye'de çok zor. Mesela terzilikte çalışma saati 12 saat ama maaş çok az, bu bölge çok pahalı. Sonra öğretmenlik yapmaya başladım daha iyi yani. Türkiye'ye ilk geldiğimde pişman oldum ama sonra alıştım. Hayat durumu zor, Suriye'den her şey sıfır geldim. Suriye'de öğretmenlere çocuklar çok saygılı, Suriye'de öğretmenlikte çok fitne var ama burası değil. Burada daha muhabbet var. Burada akrabalarım var. Müslüman bir belde ve Suriye'ye yakın. Savaş bittikten sonra hemen Suriye'ye gideceğiz. Burası oldukça pahalı, ev çok para. Suriye memleket akrabalar orada. Ev orada." cevabını vermiştir (Görüşme, Mehmet, s:2-3, 20.05.2019).

TRT' de çalışmasının kendisini daha da özgüvenli hissettirdiğini düşündüğüm öğretmen, konuşmalarımızda ekstra işlerinin kendisini maddi yönden oldukça rahatlattığını söyledi. Elinde sürekli çok fazla dosya ve kitap görüyordum sorduğumda kalan vakitlerinde tercümanlık yaptığını söyledi (Yapılandırılmamış Görüşme, Mehmet, s:1, 17.05.2019).

Türkiye'ye geldiğinde karşılaştığı sorunları ve alışma sürecini Zeynep öğretmen; "Türkiye'ye ilk geldiğimde çok zorlandım ama komşularım, arkadaşlarım bana yardımcı oldular. Türkiye'ye birkaç ay sonra alıştım, komşularım yardımcı oldular, kolaylıkla alıştım. Komşularımdan bazıları Mardinli, Arapçaları var ayrıca kızlarımda Türkçeleri iyi bu şekilde anlaşıyoruz. Adetler, din ve yiyecekler konusunda çok yakınınız." cümleleriyle açıklamıştır. (Görüşme, Zeynep, s:1, 22.05.2019).

Türkiye de işlerin çok yavaş ilerlediğini ve daha hızlı halledildiğini söyleyen Ali öğretmen Türkiye'ye alışma süreci hakkında; " Türk insanları çok yardımcı oldular baştan. Havalimanından komşularım aldılar. Zorlandığım noktalar; konuşma, kalabalık cevabını vermiştir. Evim kira, ortalama bir kira ama Suriye'de kendi evim vardı daha rahattım. İş güzel sıkıntı yok. (Görüşme, Ali, s:1, 14.05.2019).

Savaş bittikten sonrası için ise; "Suriye'ye gideceğim ama her zaman Türkiye'ye ziyarete geleceğim. Sebebi; ben Türküm artık, vatandaşlığımı aldım. Buranın vatandaşıyım ama illaki memleket gibi olmaz. Suriye de çok güzel ülke." cevabını vermiştir (Görüşme, Ali, s:4, 14.05.2019).

Suriyeli öğretmenlerde genel anlamda dikkatimi çeken nokta aslında Suriye'de çok rahat yaşıyorken Türkiye'ye gelip sıfırdan başlamanın kendilerinde bıraktığı şok duygusuydu. Konuşmalarımızda sürekli Suriye'yi özlediklerinden, Suriye'nin kesinlikle Türkiye kadar pahalı olmadığından bahsediyorlardı. (Gözlem, Ali, s:1, 13.05.2019).

GEM' lerde Karşılaşılan Eksiklikler Ve Yasal Sıkıntılar

Bu bölümde Türk ve Suriyeli öğreticilerimizin GEM' de eğitim verirken karşılaştıkları temel eksikliklere, yasal sıkıntı ve beklentilerine dair verilere yer verilmiştir.

Geçici eğitim merkezlerindeki eğitim ve öğretim faaliyetlerinde karşılaştığı eksikliklere dair Türkçe öğreticisi Melek öğretmen; "GEM' de materyal eksikliği yaşıyoruz. Gerek projeksiyon, gerek bilgisayar, kitap vs. bu konularda destek yetersiz. Aileler ilgisi çocuklarının sorunları ile ilgilenmiyor. Veli toplantılarına dahi katılım yok denecek kadar az." cevabını vermiştir (Görüşme, Melek, s:2, 06.05.2019).

Öğretmenler odasındaki konuşmalarda ailelerin ilgisizliğinden genel anlamda şikâyet eden öğretmenlerimizin en çok şikâyet ettiği noktalardan bazıları da doğru iletişim numarası veya adrese sahip olamamalarıdır. Konuşma esnasında Melek öğretmen; "Hocam numarayı

arıyoruz ulaşamıyoruz, veli ziyareti yapalım diyoruz adreste başkası oturuyor.” şeklinde yorumda bulunmuştur (Yapılandırılmamış Görüşme, Melek, s:1-2, 03.05.2019).

Eksikliklere ve sıkıntılara dair öğretici Türkçe öğreticisi Fatma öğretmen ise ; “ En büyük problem materyal gibi görünüyor. Çünkü dil öğretiyoruz ve normal bir dersten daha çok görsel ve materyal desteği istiyor. Yetkililer materyal ve çalışma şartları noktasında daha yardımcı olabilirler. Mesela tatilimiz çok az ve bu da bizim çalışma performansımızı etkiliyor. Öğrenciler de aynı şekilde hiç dinlenmiyorlar neredeyse. Aileler eğitim noktasında biraz geri düşünüyorlar, veli toplantılarına katılım çok az oluyor mesela.” cevabını vermiştir (Görüşme, Fatma, s:2, 10.05.2019)

Gemde karşılaşılan eksikliklere dair öğretici Mustafa öğretmen; “ GEM’ lerde eğitimin programsız olması işleri çok zorlaştırıyor. Ne yapılacağı hakkında fikirsiz kaldığım zamanlar oluyor. Materyal eksiklerimiz var, biten ya da bozulan materyallerin tekrar kullanılması çok zaman alıyor.Mesela okulumuzda akıllı tahta var ama çalışmıyor. Sadece iki tane projeksiyonumuz var, her istediğimiz zaman kullanamıyoruz. Ve her ders projeksiyonun kurulması ve kullanılması zor oluyor.” şeklinde cevap vermiştir. (Görüşme, Mustafa, s:2, 02.05.2019)

Geçici eğitim merkezlerindeki eksikliklere dair Emre öğretmen’in cevabı şu şekildedir; ‘Bizim en büyük sıkıntımız dinlenememek, tatillerimiz biraz daha fazla olabilir. Bir kadro kaygımız var, inşallah emeklerimizi değerlendireceklerini düşünüyorum ben. Sınıf içerisinde ise sıkıntı akıllı tahtalar, projeksiyon aleti gibi materyaller. Dil öğretmek diğer alanlara göre daha zor. Bulut kelimesinin Arapçasını bilmiyorsanız öğrenciye anlatamıyorsunuz, illa ki resim gerekli oluyor.’

Yasal sıkıntıları hakkında ise ; ‘‘Bu meslekte önümüzü göremiyoruz, evleneceğim mesela daha net şartlara ihtiyacım var. Örneğin; bizim projede yer değişikliği çok oluyor, burası da

kapanabilir mesela, bekârken problem olmuyordu ama evlenince problem olur.” şeklinde yanıt vermiştir.” (Görüşme, Emre, s:2-3, 08.05.2019).

Öğretmenlerle konuşmalarımızın çoğunda kadro isteklerini dile getirmeleri ilk günden itibaren epey dikkatimi çekmişti. Çalışırken KPSS ye hazırlanmanın epey zor olduğundan ve bu işte epey tecrübe sahibi olmalarından dolayı kendilerini araya sıkışmış gibi hissediyorlardı. Sürekli yer ve okul değiştirmenin ekonomilerine çok zarar verdiğiinden ve maaşların belli bir gününün olmamasından da oldukça rahatsızlardı.

Öğretmenlerin materyal konusunda kendi aralarında sürekli yardımlaşmada bulduklarını, hazırladıkları bir etkinliğin bir kopyasını hemen öğretmenler masasına bıraktıklarını gözlemledim. Konu paralelliğini çok sağlayamadıklarını ama yine de bu tarz paylaşımların çoğu şeyi hallettiğini söylediler. (Yapılandırılmamış Görüşme, Emre, s:1, 07.05.2019).

Suriyeli gönüllü öğretici Ayşe öğretmen; “Akıllı tahta burada var ama Suriye’de yok, yardımcı araçlar Suriye’de çok var ama burada yok. Kitaplar geç geliyor burada. Burada disiplin daha iyi. Bu okul daha büyük temiz ve daha rahat. Tahtalar, sıralar, sandalyeler daha iyi. Kütüphane okulumda çok iyiydi, çok fayda var. Burada yok mesela. Sınıflar çok kalabalık, kitaplar geç geliyor.” şeklinde Suriye ve Türkiye’yi karşılaştıran bir cevap vermiştir. Yasal hakları noktasında ise; Suriye’de emeklilik vardı, maaş vardı ama Türkiye’ye geldik yok.” cevabını vermiştir (Görüşme, Ayşe, s:2-3, 16.05.2019).

Geçici eğitim merkezinde karşılaştıkları sıkıntılar ve eksiklikler hakkında Suriyeli gönüllü öğretici Mehmet öğretmen; Suriye’de çocuklar önemli ama bu kadar rahat değil yani. Türkiye’de çok şımarıklar. Suriye’de şiddet değil ama biraz korku var.

Mesela çocuklara kitap çok geç geldi. Bu sene çok fazla Kürt çocuk geldi, Arapça bilmiyorlar ve bu durum biraz zor. Çocuklar için kitap gerekiyor. Çocuklar 2009’lu ama küçük Sınıfa geliyorlar bunlarda eğitim yok ama sınıfa koyuluyorlar, sıkıntı yani. Türkiye hükümeti

Suriyeliler için çok yatırım yaptı ama ben almadım yani ulaşmadı. Çocuklar Türkçe biliyor, tercümanlık ediyor ama okuma yazması yok mesela, çok bilmiyorlar. “ cevabını vermiştir.

Yasal sıkıntıları hakkında ise maaşının daha yüksek olmasını istediği gibi söylemiştir. (Görüşme, Mehmet, s:2-3, 20.05.2019).

Öğretmen ile ders arası sohbetlerimizde Türkiye'nin oldukça pahalı bir ülke olduğundan ve geçimini zor sağladığından bahsetti. Ailecek başka bir şehre göç etmeyi düşündüklerini fakat bu seferde orada iş imkânları noktasında sıkıntı yaşamaktan korktuğuna değindi (Gözlem, Mehmet, s:1, 17.05.2019).

Gem hakkındaki eksiklikler hakkında Zeynep öğretmen; Çocuklar uzun zamandır derslerden kopuk bir şekildedeler, hiçbir fikirleri yok ders, okuma hakkında. Mesela dördüncü sınıf ama hala harfleri bilmeyen çocuklar var... Ailelerden oluşan sıkıntılar var; çocukların üzerinde çok durmuyorlar, çocuklar bir geliyor bir gelmiyorlar, devamsızlıkları fazla. Çocukları sınıflarda daha özgür görüyorum Suriye'ye oranla. Araçlar(akıllı tahta) burada daha yeterli, Suriye'de daha zayıf. Diğer okulumuzda her şey çok iyiydi, düzen çok iyiydi araçlar yeterliydi ama burada bazen tahta kalemi bile bulamıyorum, kitap da yok. Çocuklar da çok farklı.

Aynı şeyler; kitap, devamsızlık ve dil sıkıntısı (Çocuklar Kürt ben Arabım). Gelecek senenin daha iyi olmasını temenni ediyorum. Kitapları temin etmelerini gerçekten istiyorum, materyallerin olmasını istiyorum.” Cevabını vermiştir (Görüşme, Zeynep, s:1, 22.05.2019).

Yasal hakları hakkında ise; “İşimiz devamlı olsun istiyorum ve İmam Hatiplerde Arapça derslerini biz verelim istiyorum. Geleceğim hakkında hiçbir şey bilmiyorum. Öğretmenlik dışında başka bir işte çalışamam.” şeklinde yanıt vermiştir. (Görüşme, Zeynep, s:2-3, 22.05.2019).

Geçici eğitim merkezindeki eksiklere dair Suriyeli gönüllü öğretici Ali öğretmen ise; Doğruyu söylemek gerekirse çok yetersiz. Konuşmak çok güzel, ortam güzel ama araçlar çok

yetersiz. Ağacı anlatacağım ama bir materyal yok, tahta biraz da olsa yardımcı oluyor. Kendi adıma söylemek gerekirse araçların olup olmaması benim için hiçbir şey değiştirmez ben her şekilde girer dersimi anlatırım. Eğitimde çok zorlanıyorum ders verdiğim öğrenciler Suriyeli ama Kürt oldukları için dediklerimi, beni anlamıyorlar. Dilimiz farklı. İkinci sıkıntı, öğrencilerin annesi işte babası işte, öğrenci rahat(disiplinsiz). Suriye’de öğrenci iyiydi ama savaş var, şimdi anne işte baba işte zararlı öğrenci. Türkiye’de şimdi kitap yok, heykeller yok. Hayat bilgisinde ihtiyaç çok var ama burada yok Suriye’de çok var çünkü bizim vatan, bizim kitap, bizim dil her şey var.” (Görüşme, Ali, s:2-3, 14.05.2019).

Kürtler Arapça bilmiyor, biz Arabız. Bazen Kürt geliyor ne Türkçe biliyor ne Arapça biliyor hangi dil konuşalım.(!) Kürtlerin zaten Suriye’de mahalleleri çok kötü, hizmet yok, okul yok. En fazla lise sertifikaları var. Üniversite’ye onlar gitmediler. “ şeklinde cevap vermiştir (Görüşme, Ali, s:2, 14.05.2019). Yasal hakları ve beklentileri hakkında ise;”Çalıştığımız işte kalıcı olmayı istiyorum. Öğretmen kimliği istiyorum. Maaş çok az, yavaş yavaş fazlaşsa daha iyi olur. (Görüşme, Ali, s:3, 14.05.2019).

Geçici eğitim merkezinde benim gözlemlediğim kadarıyla en büyük problem merkezin bir plazanın ara katında bulunmasıydı. Öğrenciler bir okul atmosferinden epey uzaktaydılar. Enerjilerini atabilecekleri bir okul bahçesi yoktu. Teneffüs olduğunda koridorlar çok kalabalık oluyordu. Türk öğretmenler ve Suriyeli öğretmenlerin öğretmenler odası farklıydı, bu durumun öğretmenlerin birbirlerine karşı uyumunu geciktirebileceğini gözlemledim (Gözlem, Ali, s:1, 13.05.2019)

Mesleki Deneyim ve Eğitim Eksikliği

Bu bölümde öğretmenlerin geçici eğitim merkezlerinde eğitim verebilecek kadar eğitim ve tecrübeye sahip olup olmadıklarına, aldıkları eğitimlerin çalışma hayatlarına ne derece faydalı olduğuna dair bulgulara yer verilmiştir.

Öğretmenlerle sohbetimde öğretmenlerin bu işe yönelik iki kere eğitim aldıklarını öğrendim. Birincisi işe henüz başlamadan Antalya, Afyon gibi illerde verilen eğitim; ikincisi ise işe başladıktan sonra bir devlet üniversitesi bünyesinde Milli Eğitim Bakanlığı tarafından verilen Yabancılara Türkçe Öğretimi sertifika programıymış.

Öğretmenlerin kendi aralarında konuşmalarından dil öğretimi noktasında çok fazla tecrübeli olmadıklarını gördüm. Sürekli birbirlerine ‘Fiilleri nasıl öğretiyorsun, noktalama işaretlerini şimdi versem anlarlar mı ?’ tarzında sorular soruyorlardı. Aldığı eğitimleri sorduğumuz soruda öğretmen Melek öğretmen; ‘‘Antalya’da bu konuda bir seminer almıştık. Seminerin hiçbir faydası olmadı. Bence bu iş için teori değil, sahada eğitim olmalı. Evet, bunun eğitimini İstanbul üniversitesinde almıştım. Eğitimi gayet başarılı buldum. ’’ şeklinde cevap vermiştir.

Tecrübelerini nasıl kazandığını sorduğumuzda ise; ‘‘Ben de bu işin tecrübesini sahada yani okulumuzda kazandım. Kendimi yeterli hissediyorum, farklı etkinliklerle derslerimi pekiştiriyorum.(7)’’ şeklinde cevap vermiştir. (Görüşme, Melek, s:2-3, 06.05.2019).

Tecrübelerine dair ileriye yönelik fikirlerini konuştuğumuz öğretmenin en çok istediği şeylerden biri, bu işte tecrübe kazanmış Türkçe öğreticisi arkadaşlarıyla birlikte bir Türkçe öğretim seti hazırlamak ve ekstradan da lisansüstü eğitimi almak (Yapılandırılmamış Görüşme, Melek, s:1-2, 03.05.2019).

Lisansüstü eğitime dair ise;’’Gelecekte de yabancı çocuklarla çalışmayı düşündüğüm için lisansüstü eğiti almayı düşünüyorum.(10)’’ şeklinde cevap vermiştir. (Görüşme, Melek, s:3, 06.05.2019). Teneffüs arasında bu Türkçe öğretimi seti konusunu konuşurken diğer öğretmenlerinde çok istediğini çünkü artık kendilerini bu işte tecrübeli gördüklerini dile getirmişti. ‘‘bazen sadece nasıl yapacağımızı bilemediğimiz için ertelemek durumunda kaldığımız çok şey oluyor.’’ dedi.

Maarif vakfının projedeki öğretmenlerle bir kitap hazırlığında olduğunu söylediğimde ‘Hiç haberim yok, haberim olsaydı bir özgeçmiş gönderip kesinlikle yer almayı isterdim’ dedi (Yapılandırılmamış Görüşme, Melek, s:1-2, 03.05.2019).

Proje kapsamında aldığı eğitimler hakkında öğretici Fatma öğretmen ‘‘Projenin başında 15 gün bir eğitim almıştık. Sonrasında ise İstanbul üniversitesinde Türkçe öğretimi sertifikası aldık. İstanbul üniversitesindeki eğitim daha faydalı oldu, hocalarımız sahada çalışmış insanlardı. Yeterli hissetmek için etkinlik oluşturduğum sürekli. ‘‘dedi. (Görüşme, Fatma, s:2, 10.05.2019)

Daha önce hiç tecrübesi olmayan Fatma öğretmen;’’ Türk öğrencilerle hiç çalışma fırsatım olmadı aslında ama bu işte tecrübe kazandığım için bu işte daha başarılıymışım gibi geliyor. Tecrübeler aldığımız eğitimin önüne geçebiliyor, normalde sınıf öğretmeniyim ama şuan sınıf öğretmenliği daha zor görünüyor bana.’’ şeklinde cevap vermiştir.

Diğer arkadaşlarının tecrübelerinden faydalanmak ve kendi tecrübelerini pekiştirmek adına ise;’’Sosyal medyada diğer arkadaşlarla tecrübelerimizi paylaştığımız alanların da faydası var. Ben şahsım adına Türkçe öğretimi için hangi kaynaklar kullanılıyorsa hepsini edindim açıkçası.’ cevabını vermiştir. (Görüşme, Fatma, s:2, 10.05.2019)

Öğretmenliğe direkt bu projede başladığı ve üç yıldır biriken tecrübelerini değerlendirmek adına ise; Bu alandaki tecrübelerimi dökebileceğim lisansüstü eğitim düşünüyorum aslında. ‘‘ demiştir. (Görüşme, Fatma, s:3, 10.05.2019)

Mustafa öğretmen projede çalışmaya başladığında önce dil farkı ve tecrübe eksikliğinin kendisini çok zorladığını (6) söylemiştir. Daha sonrasında kendisini geliştirmek ve yeterli hissetmek için;’’TÖMER kursu ve Eğitim kursu aldık. Daha önce bu işi yapan insanlarla tanıştım. Dil kurslarına gidip gözlem yaptım. Makalelere baktım, videolar izledim ‘‘ cevabını vermiştir.

TÖMER kursu aldığını ve eğitici sertifikasının bulunduğunu söyleyen öğretmen, Lisansüstü eğitim düşünüp düşünmediğini sorduğumuz soruya ise; ALES' e girdim. Çanakkale'ye başvurmayı düşünüyorum. ‘‘ cevabını vermiştir. (Görüşme, Mustafa, s:2-3, 02.05.2019)

Emre öğretmen ile konuşmalarımızda diğer öğretmenlere göre hep daha rahat biri olduğunu düşündüm. Fakat ders öncesinde hazırlığını çok güzel tamamladığını, etkinlikler arasında en uygun olanını özenle seçtiğini de gördüm. İlk başladığında tecrübe eksikliğini nasıl aştığını sorduğumuz soruda ‘‘ Ben hep video izledim bir de anlatacağım konunun ana kelimelerini Arapça öğrendim. Yarım saat kelimeyi anlatmaya çalışmaktansa küçük küçük Arapça noktalara değiniyordum hemen anlıyorlardı. Hem zamandan da tasarruf etmiş oluyordum.’’ cevabını vermiştir.

Projeye ve Türkçe öğretimine dayalı aldıkları eğitimi sorduğumuzda ise’’ Projeye başlamadan önce 15 gün eğitim almıştık ama hep teoriydi o, sonrasında İstanbul üniversitesinde aldığımız eğitim daha çok faydalı oldu. Yurtdışında falan Türkçe öğretmiş hocalarımız gelmişlerdi. ‘‘ cevabını vermiştir.

Lisansüstü eğitim hakkında ise; ALES' e girdikten sonra lisansüstü eğitim düşünüyorum.’’ cevabını vermiştir. (Görüşme, Emre, s:2-3, 08.05.2019).

Öğretmenlerle ilk tanışmamızda görüşmelerin ve gözlemlerin bir araştırma için kullanılacağını söylediğimde oldukça dikkatlerini çekmişti. Daha önce de başka araştırmacıların geçici eğitim merkezine geldiğini söylediler. Okula her gittiğimde konuyu bir şekilde lisansüstü eğitime getirip bilim sınavının nasıl olduğu, ALES' e nasıl hazırlanıldığıyla ilgili sorular soruyorlardı (Gözlem, Emre, s:1, 07.05.2019).

Geçici eğitim merkezinde çalışmaya başlamadan veya başladıktan sonra herhangi bir eğitim alıp almadıklarını ve lisansüstü eğitim almak isteyip istemediklerini sorduğumuz Suriyeli gönüllü öğretmenlerimizin cevapları şu şekilde;

Ayşe öğretmen ‘‘Hizmet içi eğitim Türkiye’de almadım. Lisansüstü eğitim düşünüyorum ama çalışırken zor. Burada önce para lazım.’’ (Görüşme, Ayşe, s:4, 16.05.2019).

Mehmet öğretmen;’’ Türkiye’de hiç almadım. Lisansüstü eğitim düşünüyorum inşallah, işler biraz düzelsin.’’ (Görüşme, Mehmet, s:4, 20.05.2019).

Zeynep öğretmen; ‘‘yle bir eğitim almadım. Lisansüstü eğitim imknım olsa çok isterim. Ama Türkiye’de nasıl yapılıyor hiç bilmiyorum. Hiçbir bilgim yoktu, şimdi güzel düşünüyorum.’’ (Görüşme, Zeynep, s:4, 22.05.2019).

Ali öğretmen; ‘‘ Hayır, almadık. Ben başvurdum sonra kabul edildim, başladım. Lisansüstü eğitim ilk geldiğimde düşündüm ama çalışmak lazım. Sonra inşallah başlayacağım.’’ (Görüşme, Ali, s:4, 14.05.2019).

Gözlemlediğim kadarıyla Suriyeli ğretmenler kendi aralarında konular açısından çok fazla eş zamanlı ilerlemediklerini farkettiler. Türkiye’nin resmi bayramları hakkında çok fazla bilgiye sahip olmadıklarını ve bunu internetten araştırmalarla gidermeye çalıştıklarını da dile getiren öğretmenler, kendilerine bu tarz konularda eğitim verilmesinin gerekliliğinden bahsediyorlardı. (Gözlem, Ali, s:2, 13.05.2019).

Bölüm V: Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Suriyeli Öğrencilerin Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi kapsamındaki geçici eğitim merkezlerindeki sınıf öğretmenleri ile öğretmenlik deneyimleri üzerine yapılan araştırmada ulaşılan sonuçlar; Geçici Eğitim Merkezinde Öğretmen Olmak Dil, Kültürel Çatışma ve Uzlaşma; Geçici Eğitim Merkezlerinde Karşılaşılan Eksiklikler ve Yasal Sıkıntılar; Mesleki Deneyim ve Eğitim Eksikliği başlıkları altından gruplandırılmıştır.

Araştırma nitel türdedir. Araştırma verileri geçici eğitim merkezlerindeki Türk ve Suriyeli sınıf öğretmenlerinin görüşlerini en doğru şekilde ortaya çıkarabilmek için görüşme formu ve gözlemler yoluyla toplanmıştır. Bu araştırma geçici eğitim merkezlerindeki öğretmenlerin tecrübelerinden faydalandığı için geçici eğitim merkezlerinin eksiklerini tespit etmek ve işleyişlerini daha sorunsuz bir hale getirebilmek için oldukça önemlidir.

Araştırmada edinilen sonuçların alandaki diğer araştırmaların sonuçlarıyla tekrardan değerlendirilmesi araştırmanın diğer araştırmalarla hangi noktalarda benzer veya farklı sonuçlara vardığını tespit etmek için oldukça önemlidir.

Geçici Eğitim Merkezinde Öğretmen Olmak

Öğretmenlerin görüşme ve gözlem verilerine göre geçici eğitim merkezlerinin öğrencilerin Arapçayı unutmamaları açısından faydalı olduğu fakat Türkçeyi öğrenmeleri adına çok işlevsel olamadığı sonucuna varılmıştır.

Verilere göre öğretmenler geçici eğitim merkezinde öğretmen olmayı farklı, ders anlatımı noktasında zor ve çok dilli bir ortam olması açısından ise oldukça güzel bir tecrübe olarak tanımlamışlar ve öğrencilere Türkçe öğretirken öğretmenlik anlayışlarına ve tecrübelerine yeni bakış açıları kattıkları tespit edilmiştir.

Öğretmenler geçici eğitim merkezinde çalıştıkları süre boyunca daha anlaşılır bir şekilde konuşmaya başladıkları ve konuları öğrencilerinin tam anlayabilmesi için en sade şekilde anlattıkları sonucuna varılmıştır.

Geçici eğitim merkezinde çoğunluğun Arapça konuşuyor olması ve öğrencilerin Türkçe öğretmenleri dışında Türkçeyi kimseyle konuşmamalarının öğrencilerin Türk eğitim sistemine entegrasyonunu olumsuz etkilediği ve Türkçeyi öğrenmelerini geciktirdiği sonucuna varılmıştır. Boylu ve Işık (2019) da araştırmalarında öğrencilerin etraflarındaki insanların Arapça konuşmasının öğrencilerin yeni bir dil öğrenme süreçlerini olumsuz etkilediğini tespit etmiştir.

Proje kapsamında uzun yıllar çalışan ve birçok okul değiştiren öğretmenlerin dil öğretiminde daha tecrübeli ve disiplinli olduğu ve bu durumun öğrencilerin dil öğretimine verdiği önemi olumlu anlamda etkilediği sonucuna varılmıştır.

Öğrencilerin Suriye'deyken etnik kimlik ve yaşadıkları bölgelere göre ayrıldıkları fakat Türkiye'ye geldiklerinde eşit eğitim şartları verildiği ve bu durumdan Suriyeli öğretmenlerin memnun olduğu sonucuna varılmıştır.

Suriyeli öğretmenlerin geçici eğitim merkezinde çalışmayı hem iş, maaş ve çalışma saatlerinin az olması hem Türk arkadaşlarıyla sosyalleşme ve Türkiye'ye, Türk kültürüne entegrasyonları açısından oldukça faydalı buldukları sonucuna varılmıştır.

Veriler doğrultusunda geçici eğitim merkezindeki öğretmenlerin, savaş ve göçün öğrencilerin psikolojilerini olumsuz etkilediğini düşündükleri ve aile fertlerini kaybetmiş veya ekonomik sıkıntı yaşayan öğrencilerine psikolojik vb. noktalarda yardımcı olmaya çalıştıkları tespit edilmiştir.

Mehmet Emin Usta'nın araştırmasında Suriyeli öğretmenler kendilerinin ve öğrencilerin psiko-sosyal yardım almalarının gerektiğini savunmuşlardır. Öğretmenler içlerinde buldukları ortam ve savaşın kendilerinde psikolojik sorunlar doğurduğunu belirtmiştir (Usta ve Arıkan,2018). Boylu ve Işık (2019) da Öğrencilerin sınıftaki davranışlarında agresif tavırlar sergiledikleri ve teneffüslerde savaş ve silah temalı oyunlar oynadıklarını tespit etmiştir. Usta, Arıkan, Şahin ve Çetin (2018) ın araştırmasına katılan

Suriyeli öğretmenler de kendilerinin ve öğrencilerin psikolojik yardım almaları gerektiğini savunmuşlardır. Sönmez (2019) öğrencilerin savaş sonrası ortaya çıkan psikolojik bozukluklarının eğitimi olumsuz yönde etkilediği sonucuna varmıştır. Yapıcı (2019) da öğrencilerin öncelikli olarak psikolojik yardıma ihtiyaçlarının olduğunu belirtmiştir. Keskinlik Kara ve Şentürk Tüysüzler (2017) öğrencilerin öncelikle saldırganlık, içe kapanıklık gibi davranışlarının ortadan kaldırılması için geçici eğitim merkezlerinde öncelikli olarak psikolojik yardıma bulunması gerektiğini belirtmiştir. Suriyeli öğrencilerin yeterli psikolojik yardımı alamamaları öğrencilerde travma sonrası stres bozukluğu ve depresyon gibi psikolojik birçok soruna neden olmaktadır (UNİCEF-Gap Çalıştay Raporu,2016).

Dil ve Uyum

Yapılan araştırmada geçici eğitim merkezindeki Suriyeli ve Türk öğretmenleri eğitim sürecinde en çok dil probleminin zorladığı sonucuna varılmıştır. Mehmet Emin Usta (2018) da araştırmasında Suriyeli öğretmenlerin geçici eğitim merkezlerinde karşılaştıkları en büyük sorunun dil problemi olduğunu tespit etmiştir. Moralı (2018) araştırmasında öreticilerin zorlandığı en büyük problemlerden birinin dil sorunu olduğu sonucuna varmıştır. Keskinlik Kara ve Şentürk Tüysüzler (2017) de araştırmasında öğrencilerin zorlandığı en büyük sorunların dil ve uyumdan kaynaklandığını vurgulamıştır.

Türk öğretmenler öğrencilerin Türkçe bilmemelerinde sorun yaşarken Suriyeli öğretmenler göre ise problem öğrencilerin ana dillerinin Kürtçe olması ve Arapça ve Türkçe konuşamamalarından kaynaklanmaktadır.

Türk öğretmenlere göre dil probleminin aşılmasının en büyük nedeninin öğrencilerin okul içinde ve dışında sürekli Arapça konuşuyor olmaları ve Türkçe dersi dışındaki diğer tüm dersleri Arapça görmeleridir. Keskinlik Kara ve Şentürk Tüysüzler (2017) de araştırmalarında öğrencilerin devlet okullarında Türkçeye daha fazla maruz kalmalarından dolayı sorunlarını daha hızlı bir şekilde çözebildiklerini belirtmiştir.

Öğretmenlerin görüşlerine göre geçici eğitim merkezinde öğrencilerin idare dâhil olmak üzere sürekli Arapça konuşmaları Türkçe başarılı düşürmekte ve öğrencinin de Türkçeye dair öğrenme isteğini en aza indirdiği sonucuna varılmıştır. Öğretmenler sorunu çözmeye yönelik öğrencilerin Türkçe dersi içerisinde Arapça konuşmalarını yasaklamak gibi çözümler ürettiklerine ulaşılmıştır.

Türk öğretmenler geçici eğitim merkezinde yoğun olarak Arapça konuşulmasının Türkçe öğretimine zarar verdiğini düşünseler de Suriyeli öğretmenler öğrencilerin Arapçayı özellikle Kuran-ı Kerim okuyabilmeleri için gerekli görmekte-dirler. Mehmet Emin Usta (2018) araştırmasında Suriyeli öğretmenlerin her ne kadar öğrencilerin Türkçeyi öğrenmelerini isteseler de Arapçayı da unutmamaları gerektiğini düşündüklerini belirtmiştir. Kaya (2019) Suriyeli öğretmenlerle gerçekleştirdiği görüşmelerin sonucunda öğretmenlerin, öğrencilerin Arapça eğitimine ayrı bir özen gösterilmesinin gerektiğini savunduklarını belirtmiştir.

Öğretmenler ailelerle yaşadıkları dil problemini tercüman yardımıyla çözmeye çalışmaktadır. Yaşanılan bu tarz dil sorunları Türkçe öğretmenlerini Arapçaya yönlendirmiş ve Arapçayı kendilerinde bir eksik olarak görmeye başladıkları sonucuna varılmıştır.

Suriyeli öğretmenler, Türk öğretmenlerin karşılaştıkları dil probleminin benzerini Arapça bilmeyen Kürt ailelerle yaşamaktadır ve Arapça bilmeyen Kürt çocuklar ve aileleriyle ancak hem Kürtçe hem Arapça bilen tercümanlar yardımıyla iletişim kurabilmektedir.

Türk öğretmenlerin dil öğretiminde çocukların seviyelerin aynı olmamasından kaynaklanan sorunlar yaşadıkları tespit edilmiştir. Öğrencilerin temel becerilerde farklı noktalarda olmalarının öğretmenler tarafından zorlanılan bir diğer nokta olduğu sonucuna varılmıştır.

Öğretmenlerin dil sorununu en aza indirmek için ders esnasında konuları en somut ve sade şekliyle anlatmaya çalıştıkları ve konuşma hızlarını yavaşlattıkları ayrıca önemli bir

konuda kilit kelimelerin Arapçalarını öğrenip ders esnasında anlatımı kolaylaştırmaya çalışmak gibi kendi yöntemlerini geliştirdikleri tespit edilmiştir.

Yapılan görüşmeler ve gözlemler sonucunda Türkçe öğretmenlerinin yaptıkları Türkçe sınavlarında Kürt öğrencileri Arap öğrencilere göre daha başarılı gördükleri sonucuna varılmıştır. Neden olarak ise Arapçanın Kürtçeye göre dil yapısı ve ortak kelime dağarcığının Türkçeden daha uzak olduğu vurgusunda bulunulmuştur.

Edinilen bulgulara göre Türkçeyi öğrenip Türkiye'ye adapte olmuş öğrenciler ile Türkçeyi henüz öğrenememiş ve Türkiye'ye henüz adapte olamamış öğrencilerin arasındaki temel farkların öncelikli olarak öğrencinin Türkçe diline istek duyup duymaması, Türkiye'ye veya okula geliş tarihlerinin yeterli olup olmaması, Türk arkadaşlarının olup olmaması, ailelerin Türkçeye ve çocuklarının eğitimine önem verip vermemesi, ailelerin farklı bir ülkeye göç etmeyi düşünüp düşünmemesi, öğrencinin yaşının dil öğretimi için uygun olup olmaması, öğrencinin Suriye'yi özleyip özlememesi, ailelerin öğrencinin bakımı ve beslenmesi gibi temel ihtiyaçları karşılayacak ekonomisinin olup olmaması ve öğrencinin savaşa dair bir travmasının olup olmaması gibi faktörlerden kaynaklandığı sonucuna varılmıştır.

Ulaşılan bu sonuca benzer olarak Boylu ve Işık (2019) öğrencilerin kültürden doğan farklılıkları kabul etmemeleri, Türkiye'den gideceklerini düşünmeleri ve etraflarında sürekli Arapça konuşan insanların bulunmasının öğrencilerin dil gelişimlerini etkilediği fakat en önemli etkenin dili öğrenmeye istekli olup olmamalarından kaynaklandığı sonucuna varmıştır. Beyhan (2018) öğrencilerin konuyu kavrama niteliği ve sürecinin öğrencilerin yaşına göre değişkenlik gösterdiği ve derslerin öğrencilerin zeka tiplerine göre işlendiği sonucuna varılmıştır. Yapıcı (2019) ise öğrencilerin dile karşı ilgilerinin yaş ve tecrübelerine göre farklılık gösterdiğini tespit etmiştir.

Bazı öğrencilerin okula daha geç gelmeye başlamasına rağmen ilk gelenlerden daha fazla yolu hızlı bir şekilde kat ettiği, en önemli faktörün öğrencinin dile istekli olması gerektiğine de vurgu yapılmıştır.

Uyum. Türk öğretmenlerin geçici eğitim merkezinde eğitim vermeye başladıktan sonra Arapçaya ilgilerinin uyandığı, Arapçayı anlamaya başladıkları ve bu durumun da öğrenci ilişkilerine olumlu yönde yansıdığı tespit edilmiştir.

Türk öğretmenlerin çok kültürlü ortamda kendilerini iyi hissettikleri ve Suriye ve Suriyelilere dair önceden nötr fikirlere sahipken GEM' de öğretmenliğe başladıktan sonra Suriyelileri sevmeye başladıkları yönünde sonuçlara ulaşılmıştır. Türk öğretmenlerin kendilerini Suriyelilerden genel anlamda sorumlu tutmaları, sadece okul içinde değil okul dışında da Suriyelilerin problemlerini çözmeye yönelik davranışları öğretmenlerin görevlerini benimsediklerini göstermektedir.

Türk ve Suriyeli öğretmenlerin uyum noktasında gösterdikleri en büyük ortak etken din ve dinden doğan kültürel benzerlikler, adetler ve yemek kültürünün benzerliği olmuştur. Öğretmenlerin birbirlerinin kültürünü tanımaya yemeklerden başlamıştır.

Suriyeli öğretmenlerin verilerinde uyum noktasında en çok zorlandıkları noktaların ise İstanbul'un düşündüklerinden daha pahalı ve kalabalık olması, işlerde maaşların çalışma saatlerine göre oldukça az olması gibi faktörler olduğu saptanmıştır. Suriyeli öğretmenlerin uyumlarını sağlamalarında ise daha önce Türkiye'ye yerleşmiş akrabaları veya Arapça bilen komşuları yardımcı olmuştur.

Suriyeli öğretmenlerin Türkiye'ye uyumları dil problemini aşmalarıyla doğru orantılı olmuştur. Savaş bittiğinde Suriye'ye dönmeyi düşünenler Türkiye'nin pahalılığı ve vatan hasreti gibi gerekçeler gösteriyorken Suriye'ye dönmeyi düşünmeyenlerin en büyük gerekçesi savaşın Suriye'yi çok geriletmesi ve Suriye'nin yaşanacak bir hal alabilmesi için epey zamana ihtiyaç duyduğunu düşünmeleri olmuştur.

Geçici Eğitim Merkezlerinde Karşılaşılan Eksiklikler ve Yasal Sıkıntılar

Öğretmenlerin geçici eğitim merkezinde karşılaştıkları en büyük eksikliğin materyal olduğu sonucuna varılmıştır. Öğretmenler açısından materyal eksikliği ve bozulan materyallerin hemen tamir edilememesinin eğitimi aksattığı sonucuna varılmıştır. Öğretmenlerin özellikle dil öğretiminde materyalin önemine değinmeleri ve materyal veya görsel olmadığı takdirde öğrencilerin dersi çok fazla bir istekle dinlemediklerini gözlemledikleri vurgulanmıştır.

Boylu ve Işık (2019) gerçekleştirdikleri araştırmada öğretmenlerin ders esnasında en büyük engellerinden birinin materyal eksikliği olduğunu belirtmiştir. Usta, Arıkan, Şahin ve Çetin (2018) da öğretmenlerle gerçekleştirdikleri görüşmelerde materyal ve ders araç-gereçlerinin eksikliğinin önemli bir engel olduğunu belirtmişlerdir. Moralı (2018) ve Gencer (2017) ise derslerdeki bu materyal eksikliğinin eğitimin verimini önemli bir ölçüde engellediği sonucuna varmıştır. Beyhan (2018) ve Sönmez (2019) da araştırmalarında materyal eksikliğinin geçici eğitim merkezlerinde karşılaşılan önemli eksiklerden olduğunu tespit etmişlerdir.

Geçici eğitim merkezlerinde karşılaşılan bir diğer eksik ise ailelerin çocuklarının eğitimini önemsememeleridir. Öğretmenlerin dönem içerisinde yaptıkları veli toplantılarına katılımın çok az olması, çocukların öğrendiklerini eve gittiklerinde pekiştirmelerine yardım edecek bir aile profiline sahip olmadıkları sonucuna varmamıza neden olmuştur. Ailelerin çocukların eğitimlerine önem vermediklerini gösteren bir diğer nokta ise geçici eğitim merkezinde devamsızlığın oldukça fazla olmasıdır. Öğretmenlerin aileler noktasında değindiği bir diğer nokta ise geçici eğitim merkezine bıraktıkları iletişim numarası ve adres bilgilerinin yanlış olmasıdır. Ailelerin bu tutumunun zamanla öğrencilerin eğitime bakışına da etki edeceği ön görülebilmektedir.

Usta, Arıkan, Şahin ve Çetin (2018) ve Yapıcı (2019) Ailelerin eğitime karşı tutumlarına dair ailelerin çocuklarının eğitimine önem vermediği ve özellikle ekonomik imkânsızlıklar dolayısıyla çocuklarını okula göndermektense ya işte çalışmalarını tercih ettikleri ve ya kız çocuklarının erken yaşta evlendirdikleri sonucuna varmıştır. Morali (2018) ve Sönmez (2019) Aile işbirliğinin olmamasının ve ailelerin düzenlenen toplantılara katılmamalarının geçici eğitim merkezlerinde karşılaşılan önemli sorunlardan biri olduğunu vurgulamıştır. Aynı şekilde Boylu ve Işık (2019) da devamsızlığın geçici eğitim merkezlerinde karşılaşılan problemlerden biri olduğunu belirtmiştir.

Geçici eğitim merkezinde bir diğer eksiğin kitapların dağıtımından kaynaklandığı sonucuna varılmıştır. Öğretmenler kitapların çok geç geldiğini dile getirmiştir. Dönem ortalarına doğru gelen ders kitaplarının ve dönem başında verilen öğrenci sayısının zamanla artmasından dolayı yeni gelen öğrencilerin kitapsız kalması gibi durumların yaşandığı tespit edilmiştir.

Ders kitaplarının geç gelmesinin eğitimi ne şekilde etkilediği hakkında Gencer (2017) ders kitaplarının daha planlı bir şekilde dağıtılmasının öğrencilerin okula uyumunun dönem başı itibariyle başlatacağı ve süreci kolaylaştıracağı sonucuna ulaşmıştır. Kaya (2019) ise öğretmenlerin karşılaştıkları güçlüklerde materyal eksikliğine ek olarak kitapların dağıtımında problemlerin yaşandığını ve ayrıca kitapların öğrencilerin dil düzeylerine uygun olmadığını belirten sonuçlara ulaşmıştır.

Bir diğer nokta ise öğrencilerin Suriye'den sonra eğitime ara vermelerinden kaynaklanan yaş büyük öğrencilerin küçük sınıflarda yer alıyor olmalarıdır. Savaştan sonraki göç dönemi ve ailelerin düzenli olarak bir bölgeye yerleşmeleri yaklaşık en az bir ya da iki senelerini almaktadır. Bu süre genellikle öğrencilerin göç sürecinde eğitim almadıklarından kaynaklanmaktadır. Gencer (2017) öğrencilerin bu süreçte ekonomik sıkıntılar yaşadığı ve bu durumdan dolayı da eğitimlerine devam edemediklerine değinmiştir.

Suriyeli öğretmenler Suriyeli çocukların Suriye'deyken daha disiplinli davrandıklarını fakat Türkiye de daha şımarık ve rahat bir tavır sergilediklerini söylemişlerdir. Bu durum geçici eğitim merkezinde disiplin eksikliğinin varlığını göstermektedir. Bu durumdan kaynaklı öğrencilerin Suriyeli öğretmenlere daha saygılı davranırken Türk öğretmenlerine karşı daha rahat davrandıkları sonucuna varılmıştır.

Boylu ve Işık (2019) da araştırmalarının sonucunda öğrencilerin Suriyeli öğretmenlere Türk öğretmenlerine kıyasla daha saygılı ve dikkatli davrandıkları sonucuna varmıştır. Morali (2018) Türkçe öğretiminde devamsızlık ve disiplinsizliğin eğitim sürecine önemli derecede zarar verdiği tespitinde bulunmuştur.

Suriyeli öğretmenlerin geçici eğitim merkezini Suriye'deki okullarla karşılaştırdıklarında akıllı tahta konusunda daha donanımlı buldukları fakat materyal ve kitap, kütüphane gibi noktalarda ise eksik gördükleri tespit edilmiştir.

Öğreticilerin işledikleri konular arasında ünite, tema noktalarında benzerliğin olmaması, öğretmenlerin öğrencilerin dil düzeylerine göre eğitim verdiğini desteklese de öğretmenlerin aynı planı uyguluyor olmaları öğretmenlerin plan ve program noktalarında yetersiz olduğu sonucunu doğurmaktadır. Aynı şekilde Kaya (2019) da profesyonel bir programın olmamasının ve eğitimin öğretmenlerin inisiyatifinde gerçekleştirilmesinin eğitim açısından olumsuz bir durum oluşturduğu sonucuna varmıştır. Gencer (2017) de eğitimin hassas bir şekilde planlanması gerektiğini belirtmiş, Sönmez (2019) ise aynı doğrultuda geçici eğitim merkezlerinde verilen eğitimlerde ders planı ve programlamanın eksik olduğunu vurgulamıştır.

Geçici eğitim merkezinin bir plazanın ara katında bulunuyor olmasının öğrencilerin ve öğretmenlerin hareket alanını kısıtladığını ve teneffüs aralarında yeteri kadar temiz hava alamamalarına neden olduğu sonucuna varılmıştır.

Yasal sıkıntılar

Türkçe öğreticisi öğretmenlerin yasal noktada yaşadıkları sıkıntıların başında tatillerinin az olması gelmektedir. Öğretmen ve öğrencilerin tatillerinin az olmasının eğitim ve öğretimi sağlıklı hale getirdiği, öğretmen ve öğrencilerinin performansını en aza indirdiği sonucuna varılmıştır.

Mehmet Emin Usta (2018) yaptığı araştırmada maddi imkânların kısıtlı olmasının öğretmenlerin performansını olumsuz yönde etkilediği sonucuna varmıştır. Aynı zamanda Suriyeli öğretmenlerin özlük haklarını yeterli görmedikleri ve maaşlarını da yetersiz gördükleri için ikinci bir işi aramak zorunda kaldıkları sonucuna da varmıştır. Aynı şekilde Moralı (2018) ve Balkar, Şahin ve Işıklı Babahan (2016) da araştırmalarında öğreticilerin maaşlarının azlığı ve öğretmenlerin yasal haklarının kısıtlı olmasının eğitim sürecini olumsuz yönde etkilediği sonucuna varmıştır.

Öğretmenler sık sık yer değiştirmekten şikâyetçi olduklarını ve bu durumun aile hayatlarına da olumsuz şekilde yansıdığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin geçici eğitim merkezleri kapatıldıktan ve proje sona erdikten sonra işsiz kalma kaygılarının performanslarını olumsuz yönde etkilediği ifade ettikleri ve gözlemlenmiş noktadır. Öğretmenler odasında, kendi aralarında devamlı olarak proje bitiminde kendilerinin kadroya alınabileceğine dair muhabbet ettikleri gözlemlenmiştir, yıllarca bu işte çalışmanın kendilerine kattığı tecrübelerin değerlendirileceği konusunda olumlu bir tutuma sahip oldukları tespit edilmiştir. Aynı şekilde Ayşe Kaya (2019) da geçici eğitim merkezindeki öğretmenlerle gerçekleştirdiği araştırmasında öğretmenlerin işlerinin geçici olmasının ve proje sonunda işsiz kalma korkularının iş verimliliğini düşürdüğü sonucuna varmıştır.

Suriyeli öğretmenler ise kendilerinin Suriye'deyken birçok hakka sahip olduklarını ve Türkiye'de aynı şekilde kendilerine emeklilik hakkı, öğretmen kartı ve maaşlarında

iyileştirme, işlerinin devamlı olmasını istediklerini ve İmam Hatip liselerindeki Arapça dersleri kendilerinin vermeyi istedikleri sonuçlarına ulaşılmıştır.

Mesleki Deneyim ve Eğitim Eksikliği

Edinilen verilere göre öğretmenlerin hiç biri lisansüstü öğrencisi değildir. Fakat özellikle Türk öğretmenlerin tecrübelerini kullanabilmek için lisansüstü eğitim düşündükleri sonucuna varılmıştır.

Öğretmenlerin proje kapsamında çalışmaya başlamadan önce 15 günlük bir eğitim aldıkları fakat bu eğitimin teorik bilgileri içermesinden dolayı çalışma hayatlarına bir fayda sağlamadığı sonucuna varılmıştır. Boylu ve Işık (2019) da öğretmenlerin kendilerine verilen eğitimleri özellikle teorik bilgileri içermesi nedeniyle faydalı bulmadıkları sonucuna ulaşmıştır.

Öğretmenlerin projede çalıştıktan bir süre sonra İstanbul Üniversitesinde katıldıkları Yabancılara Türkçe Öğretimi Sertifika Programı öğretmenler tarafından sahada uygulanabilecek pratik bilgiler içerdiği için faydalı bulunduğu tespit edilmiştir.

Öğretmenlerin mesleki eksiklerini sahada çalışarak kapatmaya çalıştıkları fakat tecrübelerini değerlendirebilecekleri ve yeni tecrübeler kazanabilecekleri uygulama ve projelere dair bilgilerinin olmadığı sonucuna varılmıştır.

Geçici eğitim merkezlerinde karşılama en büyük eksiklerden biri sınıf yönetiminin eksikliği ve öğrenci disiplinin sağlanamaması oluşturmaktadır. Bu sonuç özellikle Türkçe öğretmenlerinde ekstra eğitimin ve tecrübe eksikliğinin olduğunu göstermektedir. Ulaşılan bu sonuca eş olarak Balkar, Şahin ve Işıklı Babahan (2016) da araştırmalarında Öğretmenlerin sınıf yönetimi noktasında eğitime ihtiyaçlarının olduğu ve bu eğitimlerin özellikle Türkçe öğretmenleri açısından daha acil bir ihtiyaç olduğuna vurgu yapmıştır.

Öğretmenlerin birbirleriyle daha çok okul içerisinde yaptıkları etkinlikleri paylaşarak veya sosyal medyadaki paylaşımları takip ederek tecrübe alış verişinde buldukları ve

tecrübe noktasındaki eksikliklerini gidermek için alana dair basılan tüm kaynakları edindikleri, Türkçe öğretimiyle alakalı videoları izledikleri, konunun ana kelimelerinin Arapçasını öğrenerek anlatımı kolaylaştırmaya çalıştıkları sonucuna varılmıştır.

Suriyeli öğretmenlerin lisansüstü eğitime dair bilgilerinin oldukça az olduğu ve ekonomik sebepler, iş yoğunluğu gibi nedenlerden dolayı lisansüstü eğitimlerini ertelediklerine dair sonuca varılmıştır.

Öneriler

- Ulaşılan verilerde geçici eğitim merkezindeki dil probleminin sadece Türkçe ve Arapça dillerini konuşanlar arasında yaşanmadığı aynı zamanda Kürt öğrenci ve velilerinin de ekstra dil problemi yaşadığı tespit edilmiştir. Bu doğrultuda Türkiye’de eğitim veren ve temel diğer dersleri Arapça olan geçici eğitim merkezlerindeki Kürt öğrencilerin yaşadıkları sıkıntılar üzerine bir araştırma yapılabilir.
- Öğretmenlerden alınan veriler ışığında geçici eğitim merkezinde gerek öğrencilerin devamsızlık problemi gerekse veli toplantılarına katılımların az olması Suriyeli ailelerin eğitime çok önem vermediğini göstermiştir. Ailelerin bu tutumunun nedenleri hakkında bir araştırma yapılabilir.
- Suriyeli öğretmenler öğrencilerin Suriye’deyken daha disiplin davrandıklarını belirtmiştir. Öğrencilerin bu disiplini Türkiye’de neden devam ettirmedikleri üzerine bir araştırma yapılabilir.
- Araştırma sadece öğretmenlerle yapılmıştır. Öğrencileri ve idarecileri de kapsayan ve geçici eğitim merkezindeki eğitimi daha geniş bir çerçevede inceleyen bir araştırma yapılabilir.
- Araştırma daha fazla öğretmen ve daha farklı şehirde yapılarak genişletilebilir.

- Öğrencilerin göç esnasında eğitimlerine ara vermelerinden kaynaklı olarak geçici eğitim merkezlerinde yaş ve sınıf düzeyleri arasındaki farklılıklardan doğan sıkıntılar hakkında araştırmalar yapılabilir.
- Yapılacak araştırmalarda sadece geçici eğitim merkezindeki öğretmenlerle sınırlı kalınmayıp devlet okullarındaki Türkçe öğreticileri ve Suriyeli öğretmenlerle de çalışılabilir.
- Araştırmada sadece sınıf öğretmenliği mezunlarının tecrübelerine yer verilmiştir. Yapılacak olan araştırmalar Türkçe öğretmenliği ve Türk Dili ve Edebiyatı mezunu Türkçe öğreticileri ve Suriye’de diğer branşlardan mezun Suriyeli öğretmenlerin tecrübelerinden de faydalanılabilir.

Kaynakça

- AFAD, (2017). Türkiye'deki suriyelilerin demografik görünümü, yaşam koşulları ve gelecek beklentilerine yönelik saha araştırması. https://www.afad.gov.tr/kurumlar/afad.gov.tr/25337/xfiles/17a-Turkiye_deki_Suriyelilerin_Demografik_Gorunumu_Yasam_Kosullari_ve_Gelecek_Beklentilerine_Yonelik_Saha_Arastirmasi_2017.pdf (Son Erişim: 14.10.2019).
- Aker, T., Ayata, B., Özeren, M., Buran, B., Bay, A., (2002). Zorunlu iç göç: ruhsal ve toplumsal sonuçları. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 3, 97-103.
- Balkar, B., Şahin, S., Işıklı Babahan, N., (2016). Geçici eğitim merkezlerinde görev yapan suriyeli öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlar. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 12(6), 1290-1310
- Baykara Acar, Y. (2004). *Cinsel suçtan hükümlü çocukların yaşam öyküsü çalışması ve grupla sosyal hizmet uygulaması (Doktora tezi)*. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Beyhan, D. (2018). *Suriyeli öğrencilerin türk eğitim sistemine entegrasyonu projesi kapsamında geçici eğitim merkezlerinde görev yapan dil öğreticilerinin dil öğretirken karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri (Yüksek lisans tezi)*. Siirt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siirt.
- Boylu, E. ve Işık, P. (2019). Suriyeli mülteci çocuklara yabancı dil olarak türkçe öğretmenlerin yaşadıkları durumlara ilişkin görüşleri. *GEFAD / GUGJEF*, 39, 895-936.
- Çocuk Çalışmaları Birimi, (2015). Suriyeli Mülteci Çocukların Türkiye Devlet Okullarındaki Durumu. <https://www.yeniakit.com.tr/haber/suriyeli-multeci-cocuklarin-devlet-okullarindaki-durumu-106933.html> (Son Erişim Tarihi: 14.10.2019).
- Demirhan, Y. ve Aslan, S. (2015). Türkiye'nin sınır ötesi göç politikaları ve göç yönetimi. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 5, 23-62.

- Dollard, J. (1935). *Criteria for the life history: with analyses of six notable documents*. New Haven, CT, US: Yale University Press.
- Ekici, S. ve Tuncel, G. (2015). Göç ve insan. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 9-12.
- Ersoy, M. (1985), *Göç ve kentsel bütünleşme*, Ankara: Türkiye Geliştirme Araştırmaları Vakfı.
- Eryaman, M.Y., ve Evran, S. (2019). Syrian refugee student's lived experiences at temporary education centers in turkey. Arar, K., Brooks, J. S., Bogotch, I (Ed.). *Education, Immigration and Migration*. İngiltere: Emerald Yayınevi.
- Etherington, K. (2006). Understanding drug misuse and changing identities: A life story approach. *Drugs, Education, Prevention and Policy*, 13, 233-45.
- Geçici Koruma Yönetmeliği. (2014). Resmi Gazete (Sayı: 2014/6883). Erişim Adresi: <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/3.5.20146883.pdf>
- Gencer, Tahir E. (2017). Göç ve eğitim ilişkisi üzerine bir değerlendirme: suriyeli çocukların eğitim gereksinimi ve okullaşma süreçlerinde karşılaştıkları güçlükler. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10, 839- 851.
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, (2017). *2016 Türkiye göç raporu* (Yayın No: 40) Ankara: TC İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Göç Terimleri Sözlüğü, (2009). Uluslararası Göç Hukuku (IOM). "Göç". No 18.
- Güvenç, Bozkurt (1996). Göç olgusu ve türk toplumu. II. Ulusal Sosyoloji Kongresi: Toplum ve Göç, Mersin: Sosyoloji Derneği Yayınları
- Hasret Ç., v.dğr., *Uluslararası politikada suriye krizi*, İstanbul: Beta Basım AŞ, 2016.

Human Rights Watch, (2015, Kasım). Geleceğimi hayal etmeye çalıştığımda hiçbir şey göremiyorum. Erişim Adresi:

https://www.hrw.org/sites/default/files/report_pdf/turkey1115tu_web.pdf

T.C.Kalkınma Bakanlığı. (2014). *Onuncu kalkınma planı 2014-2018 göç özel ihtisas komisyonu raporu*, Ankara: Kalkınma Bakanlığı.

Kaya, A. (2019). *Suriyeli mülteci çocukların eğitimi üzerine bir araştırma: geçici eğitim merkezleri ve müfredatları (Yüksek lisans tezi)*. Marmara Üniversitesi, Orta Doğu ve İslam Ülkeleri Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

Keleş, R. (1996). *Kentleşme politikaları*, Ankara: İmge Yayınevi

Keskinkılıç Kara, Sultan B., Şentürk Tüysüzer, B.(2017). Sığınmacı öğrencilerin eğitimi sürecinde yaşanan sorunlara ilişkin yönetici, öğretmen ve veli görüşleri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5, 236-250.

Matara, B. (2007). *Kuzey-güney göç örneğinde göç olgusu*. IV. Kültür araştırmaları sempozyumu. Işık Üniversitesi, İstanbul.

Matthews, J. (2008). Schooling and settlement: Refugee education in Australia. *International Studies in Sociology of Education*, 18(1), 31-45.

MEB. (2014).Yabancılarla Yönelik Eğitim Öğretim Hizmetleri.

<http://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/1715.pdf> . (Son Erişim Tarihi: 25.07.2019).

Mercan Uzun, E ve Bütün, E. (2016). Okul öncesi eğitimi kurumlarındaki suriyeli sığınmacı çocukların karşılaştıkları sorunlar hakkında öğretmen görüşleri. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 72-83.

MEB. (2018). Suriyeli Çocukların Eğitimi İçin AB ile Yeni İş Birliği.

<https://www.meb.gov.tr/suriyeli-cocuklarin-egitimi-icin-ab-ile-yeni-is-birligi/haber/17688/tr>. (Son Erişim Tarihi: 03.08.2019).

- Moralı, G. (2018). Suriyeli mülteci çocuklara türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde karşılaşılan sorunlar. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(15), 1426-1449.
- Özdemir,E. (2017). Suriyeli mülteciler krizinin türkiye'ye etkileri. *Ankasam Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi*, 1 (3) , 114-140.
- Pala A., (2013). *Zorunlu göç ve kadın deneyimi: diyarbakır örneği (Yüksek lisans tezi)*. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- PİCTES,(2017). *Geçici koruma altındaki suriyeliler üzerine araştırma ve raporlar*. Erişim Adresi:
https://pictes.meb.gov.tr/izleme/Content/Dosyalar/02171217_ArastYrma_ve_raporlar.pdf (Son Erişim Tarihi: 06.08.2019)
- Polian. P. (2004). *Against their will: the history and geography of forced migrations in the ussr*. Budapeşte: CEU Press.
- Sayın Y, Usanmaz A, Aslangiri F., (2016). Uluslararası göç olgusu ve yol açtığı etkiler: suriye göçü örneği. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 18 (31), 1-13.
- Sönmez, R.(2018). *Yönetici ve öğretmen görüşlerine göre geçici eğitim merkezlerinin sorunları ve çözüm önerileri (Yüksek lisans tezi)*. Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Şahin, İ., Düzgün, O., (2015). Türkiye'ye gerçekleştirilen ortadoğu kaynaklı zorunlu göçlerin sosyo-ekonomik etkileri. *Tesam Akademik Dergisi*, 2 (2). 167 – 195.
- Şöhret, M. (2016). Suriye'nin siyasal yapısı, H. Çomak, C. Sancaktar, Z. Yıldırım (Ed.), *Uluslararası politikada suriye krizi* (s: 85-119). İstanbul: Beta Yayınları
- Taştekin, F. (2015). *Suriye yıkıl git diren kal*, İstanbul: İletişim Yayınları

TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu, (2012). Yirmidördüncü dönem üçüncü yasama yılı faaliyet raporu (Rapor No 101). Ankara.

TDK, (2019). Türk Dil Kurumu, <http://sozluk.gov.tr/> (Son Erişim Tarihi: 20.07.2019)

Uguz, S., Bilgen, İ., vd., (2004). Göç ve göçün ruhsal sonuçları. *Ç.Ü. Arşiv Kaynak Tarama Dergisi*, 13(3), 383–391.

Uluslararası Mülteci Hakları Derneği. (2018). Hangi Ülkede Ne Kadar Mülteci Var?. <https://www.umhd.org.tr/2018/03/hangi-ulkede-ne-kadar-multeci-var/>. (Son Erişim Tarihi: 06.08.2019).

UNİCEF&Gap Çalıştay Final Raporu (2016). Suriyeli Çocuk ve Gençlerin Güçlendirilmesi İçin Çalışma Alanlarının Belirlenmesi Çalıştayı. 4-5 Mayıs 2016. Hilton Otel/ Şanlıurfa.

Usta, Mehmet E., Arıkan, İ., Şahin, Y. ve Çetin, Mustafa S. (2018). Suriyeli eğitimcilerin gözünden geçici eğitim merkezlerinde karşılaşılan sorunların incelenmesi. *Mukaddime*, 9(1), 173-188.

Yabancılar Ve Uluslararası Koruma Kanunu (2013,4 Nisan), TC Resmi Gazete (Sayı: 6458). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/04/20130411-2.htm> (Son Erişim Tarihi: 14.10.2019)

Yapıcı, S.(2019). *Suriyeli öğretmen ve veli görüşlerine göre geçici eğitim merkezlerinin değerlendirilmesi: nitel bir araştırma (Yüksek lisans tezi)*. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Yıldırım, A.ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları

Yılmaz, Seda G. ve Devrim E., (2017). Zorunlu göç bağlamında iraklı ezidiler ve uyum süreci. *Mukaddime*, 8(2), 197-214.

Zanker, J. H. (2011). Why Do People Migrate? A Review of Theoretical Literature. Munich Personal RePEc Archive, <http://mpra.ub.uni-muenchen.de/28197/>, (Erişim Tarihi:27.06.2019).

